

**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YER ALAN METİN
TÜRLERİNİN 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA
UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ**

Özge KAYIRMAZ YAVUZ

Yüksek Lisans

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR

Kütahya, 2019

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türlerinin 2018 Türkçe Öğretim Programına Uygunluğunun İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

16/07/2019

Özge KAYIRMAZ YAVUZ

Kabul ve Onay

Özge KAYIRMAZ YAVUZ' un hazırlamış olduğu “Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türlerinin 2018 Türkçe Öğretim Programına Uygunluğunun İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

16/07/2019

1. Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR (Danışman)

2. Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ

3. Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL

Doç. Dr. Baykal BİÇER

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

Eğitim alanında değişen eğitim görüşleri ve bunların uygulanmasında en büyük görev öğretmene ikinci olarak ise ders kitaplarına düşmektedir. Değişen eğitim anlayışı ve değişen eğitim programına uygun biçimde hazırlanan ders kitapları hem öğrencinin derse ilgisini arttırmakta hem de değişen eğitim anlayışının uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu çalışmada 2017-2018 ve 2018-2019 yıllarında okutulan Türkçe dersi kitapları incelenerek kitaplarda yer alan dinleme ve okuma metinlerinin türleri, metinlerin sayıları, zorunlu temaların yer alıp almadığı gibi öğelerin 2018 Türkçe Öğretim Programına uygunluğu incelenmiştir. 2017-2018 yılında okutulan 5. sınıf Türkçe ders kitabının her açıdan 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olduğu görülmüştür. 6. Sınıf kitabının metin sayısının programda belirtilen metin sayısından fazla olması, programda yer verilmeyen metin türlerinin kitapta yer alması ve zorunlu temaların eksik olması gibi nedenlerden dolayı 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun nitelikleri taşımadığı görülmüştür. 7. ve 8. sınıf kitaplarının metin sayısına programda belirtilenden az yer verilmesi, programa uygun olmayan metin türlerinin kullanılması ve zorunlu temaların eksik olması gibi nedenlerden dolayı 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olmayan nitelikler taşıdığı tespit edilmiştir. 2018-2019 yılında okutulan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun bir şekilde hazırlandığı yapılan araştırma sonucu görülmektedir.

Teşekkür

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan değerli hocam Dr. Öğr. Üye. Sayın Banu ÖZDEMİR'e, katkılarından dolayı Sayın jüri üyeleri Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL'a ve Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ'ye, beni dünyaya getirip bu yaşıma kadar bütün çalışmalarımdayan yanımda olan annem Fatma KAYIRMAZ, babam Ali KAYIRMAZ'a ve hayatıma girerek her türlü zorlukta beni cesaretlendiren, desteğini benden esirgemeyen canım eşim Tefvik YAVUZ'a teşekkürü borç bilirim.

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay	ii
Önsöz	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler	v
Grafikler Listesi	viii
Tablolar Listesi	ix
Kısaltmalar.....	xi
Özet.....	xii
Abstract.....	xiii
Birinci Bölüm	1
Giriş	1
Kuramsal Çerçeve	1
Metin.....	1
Metin türleri	3
Hikâye edici türleri	3
Hikâye.....	3
Roman.....	3
Masal.....	4
Fabl	4
Destan	5
Efsane	5
Çizgi roman	5
Karikatür	6
Mizahi fıkra	6
Tiyatro.....	6
Bilgilendirici metin türleri	6
Makale	7
Deneme	7
Söyleşi	7
Fıkra.....	8
Anı	8
Günlük	8
Biyografi	9
Otobiyografi.....	9
Haber.....	9
Reklam.....	9
Gezi Yazısı	10
Mektup.....	10
Dilekçe.....	11
Blog.....	11
Broşür	11
E-posta	11
Karpostal.....	11

Kılavuz.....	12
Özlü söz	12
Sosyal medya mesajları	12
Şiir.....	12
Lirik şiir	12
Epik şiir.....	13
Didaktik şiir	13
Pastoral şiir	13
Dramatik şiir	13
Satirik şiir.....	13
Şarkı.....	13
Türkü.....	13
Eğitim	13
Yapılandırımcı eğitim.....	15
Yapılandırımcı öğrenme teorisinin temel ilkeleri	16
Öğretim	17
Öğretim programı	17
2005 Türkçe öğretim programı	18
2015 Öğretim programı	19
2018 Türkçe öğretim programı	19
2018 Türkçe öğretim programındaki temalara ilişkin açıklamalar.....	20
2018 Türkçe öğretim programında yer alan metin sayısı ve metin türlerine ilişkin açıklamalar	20
Türkçe dersi kitabı	21
Türkçe öğretiminde metnin önemi.....	24
Bu alanda yapılmış ilgili araştırmalar.....	26
Problem Durumu	28
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	28
Problem Cümlesi	29
Alt problemler.....	29
Sınırlılıklar.....	30
İkinci Bölüm	31
Yöntem	31
Araştırma Modeli	31
Evren ve Örneklem.....	31
Verilerin Toplanması	32
Verilerin Analizi	33
Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	34
Üçüncü Bölüm	35
Bulgular ve Yorum.....	35
Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri.....	35
Alt problemine ait bulgular.....	35
Beşinci Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi.....	40
Alt problemine ait bulgular.....	40

Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metin Türleri	41
Alt problemine ait bulgular	41
Altıncı Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi	53
Alt problemine ilişkin bulgular	53
Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri	55
Alt problemine ilişkin bulgular	55
Yedinci Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi	66
Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri	68
Alt problemine ilişkin bulgular	68
Sekizinci Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi	76
Alt problemine ilişkin bulgular	76
Okuma ve Dinleme Metinlerine Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	78
Alt problemine ilişkin bulgular	78
Metin Türlerinin Sınıflara Göre Dağılımı	81
Alt problemine ait bulgular	81
Her Sınıf Düzeyinde Yer Verilen Farklı Metin Türleri	84
Alt problemine ilişkin bulgular	84
Her Sınıf Düzeyinde Yer Verilen Zorunlu Temalar	88
Alt problemine ilişkin bulgular	88
Dördüncü Bölüm	91
Sonuç Tartışma ve Öneriler	91
Sonuç	91
Tartışma	96
Öneriler	98
Kaynakça	100

Grafikler Listesi

Grafik 1. Beşinci Sınıf Kitaplarındaki Temalara Göre Öyküleyici Metin, Bilgilendirici Metin ve Şiir Dağılımı.	38
Grafik 2. 2018-2019 Altıncı Sınıf Eksen Yayınları Temalara Göre Öyküleyici, Bilgilendirici Metin ve Şiir Dağılımı.	49
Grafik 3. 2018-2019 MEB Yayınları Kitabı Temalara Göre Öyküleyici, Bilgilendirici Metin ve Şiir Dağılımı.	50
Grafik 4. 2017-2018 Altıncı Sınıf Başak Yayınları Kitabı Temalara Göre Öyküleyici, Bilgilendirici Metin ve Şiir Dağılımı.	51
Grafik 5. 2017-2018 Altıncı Sınıf MEB Yayınları Kitabı Temalara Göre Öyküleyici, Bilgilendirici Metin ve Şiir Dağılımı.	52
Grafik 6. Dersdestek Yedinci Sınıf Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı	61
Grafik 7. Yedinci Sınıf MEB 1 Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı.....	63
Grafik 8. Yedinci Sınıf MEB 2 Sınıf Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı.	64
Grafik 9. Yedinci Sınıf Ezde Yayınları Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı.....	65
Grafik 10. Sekizinci Sınıf Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı.....	73
Grafik 11. Sekizinci Sınıf Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı.....	74
Grafik 12. Sekizinci Sınıf Kitabındaki Temalara Göre Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin ve Şiir Dağılımı.....	75
Grafik 13. Beşinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Dinleme ve Okuma Metinleri	78
Grafik 14. Altıncı Sınıf Kitabındaki Dinleme ve Okuma Metinleri	78
Grafik 15. Yedinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Okuma ve Dinleme Metinleri	79
Grafik 16. Sekizinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Dinleme ve Okuma Metinleri .	80
Grafik 17. Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin, Şiir ve Diğer Türlerinin Beşinci Sınıflara Göre Dağılımı.....	81
Grafik 18. Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin, Şiir ve Diğer Türlerinin Altıncı Sınıflara Göre Dağılımı.....	81
Grafik 19. Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin, Şiir ve Diğer Türlerinin Yedinci Sınıflara Göre Dağılımı	82
Grafik 20. Bilgilendirici Metin, Öyküleyici Metin, Şiir ve Diğer Türlerinin Sekizinci Sınıflara Göre Dağılımı	83
Grafik 21. Beşinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Farklı Metin Türü Sayısı	84
Grafik 22. Altıncı Sınıf Kitaplarında Yer Alan Farklı Metin Türü Sayısı	85
Grafik 23. Yedinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Farklı Metin Türü Sayısı.....	86
Grafik 24. Sekizinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Farklı Metin Türü Sayısı	87

Tablolar Listesi

Tablo 1	2018-2019 MEB Yayınları Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri	35
Tablo 2	2017-2018 MEB Yayınları Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri	36
Tablo 3	2018 Öğretim Programında Yer Verilen Verilen Metin Türleri ile Beşinci Sınıflarda Okutulan Kitaplarda Yer Alan Metin Türleri Karşılaştırması	37
Tablo 4	5.sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabının Ders Kitabı Niteliklerine Uygunluğu	40
Tablo 5	2018-2019 Eksen Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	41
Tablo 6	2018-2019 MEB Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	42
Tablo 7	2017-2018 Başak Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	43
Tablo 8	2017-2018 MEB Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	44
Tablo 9	2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Altıncı Sınıf Türkçe Kitabında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması	46
Tablo 10	2018-2019 Yılında okutulan MEB ve Eksen yayınlarına ait kitapların nitelikleri	53
Tablo 11	2017-2018 Eğitim-öğretim dönemi MEB ve Başak yayınlarına ait kitapların nitelikleri	54
Tablo 12	2018-2019 Dersdestek Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	55
Tablo 13	2018-2019 MEB 1 Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	56
Tablo 14	2018-2019 MEB 2 Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	57
Tablo 15	2017-2018 Ezde Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri	58
Tablo 16	2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Yedinci Sınıf Türkçe Kitaplarında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması	60
Tablo 17	2018-2019 Yılında okutulan MEB 1, Desdestek ve MEB 2 yayınlarına ait kitapların nitelikleri	66
Tablo 18	2017-2018 Eğitim-öğretim döneminde okutulan Ezde yayınlarına ait kitabın nitelikleri	67
Tablo 19	2018-2019 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metinler ve Türleri	68
Tablo 20	2017-2018 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metinler ve Türleri	69
Tablo 21	2017-2018 Dörtel Yayınları Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metinler ve Türleri	70

Tablo 22 2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Sekizinci Sınıf Türkçe Kitabında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması.....	71
Tablo 23 2018-2019 Yılında okutulan MEB yayınlarına ait kitabın nitelikleri	76
Tablo 24 2017-2018 Eğitim-öğretim yılında okutulan MEB ve Dörtel yayınlarına ait kitapların nitelikleri.....	77
Tablo 25 Beşinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Temalar.....	88
Tablo 26 Altıncı Sınıf Dört Kitapta da Yer Alan Temalar.....	89
Tablo 27 Yedinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Temalar.....	89
Tablo 28 Sekizinci Sınıf Kitaplarda Yer Alan Temalar.....	90

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

Özet

Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metin Türlerinin 2018 Öğretim Programına Uygunlunun İncelenmesi

Türkçe dersinin en önemli yardımcısı ve kaynağı ders kitaplarıdır. Öğrenciler arasında bilgisayar, tablet ve telefon gibi teknolojik aletlerin kullanımının hızla artması sonucunda öğrencilerin kitaplara olan ilgileri azalmaktadır. Bunun için Türkçe dersi kitapları öğrencilerin ilgisini çekebilecek şekilde hazırlanmalıdır. Dört temel dil becerisinden oluşan Türkçe dersinin kitapları da bu becerileri yansıtacak biçimde hazırlanmalıdır. Günümüzde eğitim anlayışı olarak yapılandırmacı eğitim anlayışı uygulanmakta ve Türkçe Öğretim Programları bu anlayışa uygun olarak hazırlanmaktadır. Türkçe Öğretim Programları Türkçe Ders kitaplarının nasıl hazırlanması gerektiğini, uygulamanın nasıl olması gerektiğini anlatan en önemli kaynaktır. Bu araştırmada da Türkçe dersi için hazırlanan 2017-2018 ve 2018-2019 yılında okutulan toplam 13 ders kitabı incelenmiştir. Bütün kitaplarda yer alan toplam 432 metnin, metin türleri, metinlerde bulunması gereken nitelikler, metin sayıları araştırılmıştır. Araştırmalar sonucunda 2017-2018 eğitim öğretim yılında okutulan 5. sınıf kitabı hariç diğer sınıf düzeylerinde okutulan kitapların metin sayılarının eksik veya fazla olması, metin türlerinin programda yer alan metin türlerine uygun bir grafikte verilmemesi, zorunlu temaların olmaması yönünden 2018 Öğretim Programına uygun olmadığı tespit edilmiştir. 2018-2019 yılında okutulan tüm sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitapları ise metin türü sayısı, programda yer verilen metin türlerinin kullanması ve zorunlu temaların yer alması açısından 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun bir biçimde hazırlandığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Metin türleri, öğretim programı, Türkçe dersi kitabı.

Abstract

Examination of the Suitability of Text Types in Turkish Textbook to 2018 Curriculum

The most important assistant and source of the Turkish course is textbooks. Students' interest in books is diminishing as a result of the rapid increase in the use of technological devices such as computers, tablets and telephones. For this, Turkish course books should be prepared in a way that will attract the attention of the students. Turkish language education books, which consist of four basic language skills, should also be prepared to reflect these skills. Today, constructivist education is applied as education and Turkish Curriculum is prepared in accordance with this understanding. Turkish Curriculum Turkish It is the most important source explaining how textbooks should be prepared and how the application should be. In this study, a total of 13 textbooks prepared for the Turkish course in 2017-2018 and 2018-2019 were examined. A total of 432 texts in all books, text types, qualifications required in the texts, the number of texts were investigated. As a result of the researches, it was determined that the number of the books that were taught at the other grade levels except the 5th grade book taught in the 2017-2018 academic year was not more than the number of the text, that the text types were not given to the text types included in the program and that there were no compulsory themes. In 2018-2019, all the textbooks in Turkish at the grade level were prepared in accordance with the 2018 Turkish Curriculum in terms of the number of text types, the use of the text types in the program and the compulsory themes.

Keywords: Text types, curriculum, Turkish course book.

Birinci Bölüm

Giriş

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan kuramsal bilgilere, araştırmanın temel problemine ve amacına, bu araştırmaya niçin ihtiyaç duyulduğuna, araştırmanın varsayımına ve sınırlılıklarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Metin

Metin belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür. Kısaca metin başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapı olarak tanımlanabilir (Doğan, 2003).

Metin bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü olarak tanımlanır (TDK, 2011). Bazı dil bilimciler metin kelimesi yerine söylem kelimesini kullanmışlardır. Metin ve söylem terimi sıklıkla birbirine karıştırılan kavramlar arasındadır. Metin ve söylem farklı kavramları ifade eden yakın anlamlı kelimelerdir. TDK' da söylemin tanımı şöyledir. Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez. Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere metin ve söylem kelimeleri aslında farklı anlamlara gelen iki kelimedir.

Söylem kalıplaşmış ifadelerden oluşur ve kullanıldığı yerde anlam kazanır. Metin ise cümlelerden oluşur. Cümle ise bir yargı bildirmek için tek başına çekimli bir fiil veya çekimli bir fiille kullanılan kelimeler dizisi, tümcedir (TDK, 2011).

Tanımlardan yola çıkarak söylem ve metnin farklı iki kullanım alanı vardır. Metin bir anlamlı ve kurallı bir dizgeyken, söylem bir ifade biçimidir. Metin uzmanlar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Günay'a (2007) göre dilbilimsel açıdan metin, birbirini izleyen anlamlı bütünlükler oluşturan tümceler dizisidir. Metin bir veya birden fazla tümceden yani cümleden oluşur.

Cümlelerin birleşerek metin olabilmesi için tanımda da bahsedildiği üzere anlamlı bir şekilde bir araya gelmeleri gerekir.

Farklı konulardan bahseden cümleleri metin olarak tanımlamak çok zordur. “Çevre kirliliği, doğal kaynakların yanlış ve fazla kullanılması nedeniyle doğanın yapısının bozulmasıdır. İnsanların bilinçsiz tüketimi çevre kirliliğine sebep olur. Çevre kirliliği ile doğanın düzeni bozulur bununla beraber bir sürü olumsuz sonuçla karşılaşılır.” Burada cümleler birbiri ardına anlamlı bir şekilde sıralandığı için metindir diyebiliriz. “Çevre kirliliği, doğal kaynakların yanlış ve fazla kullanılması nedeniyle doğanın yapısının bozulmasıdır. Doğamız çok güzeldir. Mutlu bir grafikte her birlikte yaşayalım.” Burada ise yine cümleler birbiri ardına sıralanmıştır ama aralarında bir anlam bütünlüğü olmadığı için metin olduğundan bahsedilemez. Yani metnin iki ögesi vardır. Dil bilgisel bütünlük ve anlamsal bütünlük. Bu iki ögenin olması durumunda metin oluşur. Birisi eksik olursa cümlelerin metin olduğundan söz edilemez.

Metin metinleştirme sürecinin bir ürünüdür. Metinleştirme ileti içinde aktarılabileceklerin anlamsal açıdan, ardından iletiyi taşıyacak olan dilsel kodlamanın biçimsel açıdan bağıntılı kılınmasıdır (Kesik ve Uzun, 2003, s.11). Buradaki tanımda ise metinleştirme süreci üzerinde durulmakta ve bu süreç içerisinde önemli olan ögenin yine anlam ve dil bilgisel bağlantı olduğunu anlatmaktadır. Günay’ın tanımı ile ortak özelliğe sahiptir. İki tanım da metin olabilmesi için hem dilbilimsel olarak birbirine bağlanmaları hem de anlam açısından bağlantılı olmaları gerektiği üzerine vurgu yapmıştır.

Metin kavramını, kendisi oluşturan tümce dizilerinin birbirine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturmasıyla meydana gelen, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılan yazılı ya da sözlü bir dilsel ürün olarak tanımlayabiliriz (Onursal, 2003). Bu tanımda diğer iki tanımda olduğu gibi anlam bütünlüğü ve tümce dizisi vurgulanarak ek olarak metinsellik ölçütlerinden olan tutarlılık ve bağdaşıklık içinde olması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Metin türleri

Edebi türler birden fazla şekilde sınıflandırılmıştır. 2018 Türkçe Öğretim Programında ise hikaye edici metin türleri, bilgilendirici metin türleri ve şiir olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Hikâye edici türleri

Hikâye maddesi sözlüklerde olmuş veya olması mümkün olayları yazılı ve sözlü olarak anlatma (Büyük Türkçe Sözlük, 1996: 492) olarak tanımlanmıştır. Yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayların, yer, zaman, kişi ve olay unsurları ile anlatmaktır. Genellikle betimleyici ve öyküleyici anlatım biçimleri kullanılır.

Hikâye

Hikâye birinin (ya da birkaç kişinin) başından geçen bir (ya da birkaç) olayı, bu olaylara çok yakın olarak, adeta onların özünde yaşayarak anlatan ve kurgusal olan yazı türüdür (Gündüz, 2007, s.99).

Hikaye edebi türü kısa olayların anlatıldığı iki-üç karakterin yer aldığı edebi türdür. Hikaye Türkçe dersi kitaplarında en çok kullanılan türlerden bir tanesidir.

Hikâye tüm insanlar için çok önemlidir. Ancak çocuklar için hikâye vazgeçilmez bir unsurdur. Bu gerçekten yola çıkarak, çocuklara hikâye yoluyla yeni şeyler öğretmeye çalışmak, istenilen davranışları kazandırmak en kestirme yoldur (Aytaş, 2006). Çocuklar Türkçe ders kitabındaki hikâyelerden çok fazla şey öğrenmektedirler. Oradaki karakterlerin yerine kendileri koyabilmekte, metne dair farklı görüşler veya sorular üretebilmektedir. Türkçe ders kitaplarına hikâyeler seçilirken bunlar göz önüne alınmalı daha çok öğretici hikâyeler seçilmelidir.

Roman

Romanda hikaye gibi yaşanmış veya yaşanması mümkün olayların, yer, zaman ve kişi unsurları ile desteklenerek geniş bir şekilde anlatılan edebi türdür. Roman hikayeye kıyasla daha geniştir birden fazla olaydan oluşabilir. Karakter sayısı çoktur, birkaç farklı mekanda veya zamanda geçebilir.

Zengin ve çeşitli bir edebiyat türü olan roman, oldukça yakın çağların bir ürünüdür. Böyle olduğu halde o kadar çok ve çeşitli romanlar yazılmıştır ki roman türüne giren eserlerin tek bir tanımı yapılamaz olmuştur (Arıcı, 2013, s.174).

Türkçe ve edebiyat kitaplarında romanlardan ve hikayelerden genellikle bazı bölümler alınmakta ve buradan hareketle roman türü verilmeye çalışılmaktadır. Bu uygulama, çoğu zaman metin türlerinin birbirine benzetilmesine ve karışmasına sebep olmaktadır. Türkçe ders kitaplarında da roman türünün kısaltılmış haline sıkça yer verilmektedir.

Masal

Masal, sözlü halk yazınının en eski türlerinden biri, halk kültürünün ürünlerindedir. Kuşaklara ağızdan ağıza geçen, olağanüstü kişilik ve olayları içeren bir tür halk öyküsüdür. Masallardaki olayların, kişiliklerin gerçek yaşamla hemen hiçbir ilgisi yoktur (Yüzbaşıoğlu, 1984, s.172).

Masallar da genellikle doğaüstü olaylar ve kişiler vardır. Cinler, periler, devler, şatolar vb. Masallardaki bu doğaüstü olayların ve kişilerin fazla olması onu dikkat çekici hale getirmekte ve çocukların çok hoşuna gitmektedir. Çocukların hayal gücünü geliştirmede etkilidir. Masalların sonunda iyiler ödüllendirilir kötüler cezalandırılır bu da çocuklara ders vermesi açısından önemlidir. Masal aslında hem hayal gücünü geliştirmek için hem de eğitici olması yönünden son derece önemlidir ve üzerinde durulması gereken bir türdür.

Fabl

Canlılaştırma sanatından yararlanarak duygusu, hareketi, konuşması olmayan şeyleri, insan gibi duyar, hareket eder, konuşur halde anlatmaktır. Canlılaştırma yardımıyla fabl, canlılık, güzellik ve değer kazanır (Karaalioğlu, 1992, s.257).

Fabla türü cansız varlıkları konuşularak onlar üzerinden ders veren, eleştiren bir yapısı olan edebi türdür. Kahramanları genellikle hayvanlar veya bitkilerdir. Fabla da masal gibi eğitici bir türdür. Fabl sonu ders verici bir şekilde bitirilir. Öğretici olması ve hayvanların konuşulması açısından çocukların dikkatini çeken bir türdür. Fabl türünün en önemli yazarı La Fontaine'dir.

Destan

Destan sözlü halk edebiyat ürünlerinden birisidir. Destanlar genellikle meydana gelen kahramanlık hikâyeleri, yurt bulma, yurt açma vb. olayların yer aldığı uzun bir anlatım türüdür. Yazarları genellikle bilinmez, sözlü anlatım türü olarak gelişen destanı üzerinden zaman geçtikten sonra bir yazar tarafından yazılması ile oluşur.

Sözlü gelenekte anlatılmaya devam eden ve/veya yazılı bir metin üzerinden takip edilebilen bir eserin destan olarak kabul edilebilmesi için, metnin taşınması gereken bazı temel özellikler bulunmaktadır. (Keskin, 2012). Bunlar hikâyeye edici metin türlerinin ortak özellikleri olan olay, yer, zaman, kişi ve anlatıcıdır.

Önemli destanlarımız vardır. Bunlar; Oğuz Kağan Destanı, Şu Destanı, Ergenekon Destanı, vb. ve en uzun destan olan Manas Destanı'dır.

Efsane

“Efsane” terimi günümüz Türkiye Türkçesinde kullanıldığı şekliyle dilimize Farsçadan geçmiştir. Farsçada masal, öykü gibi anlamlara gelmekte olan efsane, sözlük anlamı olarak Türkçede: masal, dilden dile dolaşan hikâyeye veya destan, büyü ve etkileyici söz (Parlatır, 2009).

Efsaneler bir yerde yaşanan yerel bir olayın biraz abartı katılarak kulaktan kulağa aktarılarak ve daha sonra yazıya geçirilerek yazılan edebi bir türdür. Destanlar kadar uzun bir tür ve büyük kurtuluş hikayeleri değildir. Sadece bir yerde olmuş o yere ait önemli bir olayın olağanüstülükler katılarak anlatılan bir yazı türüdür.

Efsaneler, sözlü geleneğin ürünü olan bir anlatım türüdür. Temelinde inanç unsuru vardır (Seyidoğlu, 2005, s. 13-14). Toplumlar genel olarak efsanelerin gerçek olduğuna inanırlar.

Çizgi roman

Roman ve hikaye türünün görsel hale getirilmesi olarak tanımlanabilir. İnternetin yaygın olmadığı yıllarda eğlence aracı olarak kullanılan görsel öğeleri birbirini ardına sıralanarak bir olayın anlatılmasıdır. Daha çok görselin yer aldığı konuşmaların balonlar içinde verildiği bir yazı türüdür.

Karikatür

İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resim (TDK,2015). Karikatürlerin güldürücü özelliğinin yanında düşündürücü özelliğinin de olması ders içi kullanımlara katkı sağlayabilmektedir. Karikatürler her konuda yapılabilir. İçerisinde yazı bulunmadığı için herkes farklı yorumlarda bulunabilir. Bu tür evrensel bir mesaj iletmeye olanak sağlamaktadır.

Mizahi fıkra

Yaşanılan olaylardan hareketle bir ders veren içinde nükte, hiciv ve mizah bulunan bir yazı türüdür. Bu türün en bilinen ismi Nasreddin Hoca'dır.

Tiyatro

Tiyatro yapıtı, insanların yaşamından seçilmiş belirli olay, olgu, durum ve ilişkilerin eylem içinde, oyuna dönüştürülerek yansıtılmasıdır. Buna tiyatro, sahne eseri ya da oyun adı verilir. Tiyatro hem söz hem de eylem sanatıdır. Dramatik olay ya da olaylar zinciri, oyun kişileri ve dekor tiyatro yapıtını oluşturan öğelerdir (Özdemir, 2007, s. 275-276).

Tiyatro metinleri diyaloglar halinde yazılır. Genellikle sahnelenmek amacıyla yazılan bir edebi türdür.

Tiyatro oyunları konularına göre üç grupta toplayabiliriz:

1. Trajedi: Çok acıklı olayları anlatır. Olaylar genellikle tarihten alınır. Kişileri, hükümdar, soylular, seçkin insanlardır.
2. Komedi: Olayların gülünç yönlerini anlatan, güldürüp eğlendiren bir tiyatro türüdür.
3. Dram: Yaşamın hem acıklı hem de gülünç yönlerini anlatır. Konularını günlük basit olaylardan, yaşanmış gerçeklerden, tarihten alınabilir (Yentürk, 2001, s. 305).

Bilgilendirici metin türleri

Bilgi verici metinler belli bir konu veya sorun hakkında bilgi veren, düşünceler aktaran, çözümleyici öneriler sunan yazılardır. Bilgi verici metinlerde

yaratıcılık ve okuyucuya yol gösterecek bir kurgusalılık yoktur (Başaran, Akyol, 2009; 11-23)

Makale

Herhangi bir konuda bilgi vermek veya bir gerçeği savunmak için yazılan yazıdır. Makalenin temel ögesi fikirdir (Karaalioğlu, 1992, s 109-110).

Makaleler bilgi vermek amacıyla yazıldığı için tamamen nesnel ifadeler kullanılmalı, öznel ifadelere yer verilmemelidir. Makale okunması ve yazılması bir bilgi birikimi gerektirdiği için Türkçe dersi kitaplarında makalelere çok fazla yer verilmez, verilen makaleler ise öğrenci düzeyine göre sadeleştirilmiş bir şekilde sunulur. Öğrencilerden makale yazması ise istenmez.

Makale fikir yazısıdır; bu sebeple ağır başlı, ciddi bir tavrı vardır. Esası bilgi vermektir; ancak ansiklopedik bilgide olduğu gibi “tanıtma, sıralama, kesinleşmiş hal” yoktur. Makalede yazarın inandırıcı bir üslubu, savunduğu bir fikri vardır. Yazının ana fikrini geliştirmek ve ispatlamak için çeşitli örnekler verir (Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu, 2005).

Deneme

Edebiyatta Montaigne ile yaygınlık kazanan deneme türüne, Batı dillerinden gelen karşılığı ile “essai” denir. Dilimizde deneme sözcüğü “denemek, sınamak, ayarına bakmak” anlamlarına gelir. Edebi tür olarak deneme, “herhangi bir konuda yazarın kendi görüş ve düşüncelerini içtenlikle, kendisiyle tartışır gibi, iddiasız ve kesin yargılara varmadan yazdığı yazılar”dır (Oğuzkan, 2001).

Deneme bir konu hakkında yazarın kendi görüş ve düşüncelerini, ispatlama amacı gütmeyen içinden geldiği gibi anlatmasıdır. Deneme yazı türünde “ben” hakimdir. Makale türünden bu yönüyle ayrılır. Makalede ispatlama amacı ve nesnel ifadeler varken deneme bunun tam tersidir.

Söyleşi

Yazı dilini; belirli bir seviyede akıcı, anlaşılır ve zengin bir kelime kadrosuyla kullanma gücüne sahip insanların, daha çok günlük olayları bir konuşma üslubuyla anlatır gibi yazdıkları yazı türüdür. En belirgin özelliği, samimi bir psikolojik temele oturmuş olması ve konuşur gibi kaleme alınmış olmasıdır (Ağca, 2003).

Sohbet yazısı yazarın karşısındaki ile konuşur gibi yazdıkları yazı türüdür. Yazar soru sorar ve karşısında biri varmış gibi cevap verir. Konuları kendi bakış açısıyla ele alarak öznel bir grafikte yazdığı edebi türdür. Edebiyatımızdaki en önemli sohbet yazarı Şevket Rado'dur.

Fıkra

Gazete ve dergilerde herhangi bir konu yahut günlük bir olay hakkında görüş ve düşüncelerin fazla derinliğe girilmeden ve ispatlama gereği duyulmadan anlatıldığı kısa ilginç fikir yazılarına fıkra denir (Arıcı, 2013, s. 65-66).

Fıkra bir konu hakkında farklı bakış açısı ile yazılarak günlük olarak yayımlanan yazı türüdür. Genellikle güncel konular hakkında yazılır. Günlük olarak yayımladığı için yazarda bilgi birikimi olması gerekir. Gazetelerde yayımlandığından herkesin anlaması için açık, anlaşılır bir dil kullanılır.

Anı

Anı bir kimsenin başından geçen ya da kendi döneminde ortaya çıkan olay ve olguları bilgilerine, edintilerine, gözlem ve izlenimlerine bağlı kalarak anlattığı düzyazı biçimidir (Özdemir, 2007).

Anı iki şekilde yazılabilir. Yazarın başından geçen bir olayı aradan zaman geçtikten sonra aktarması ile oluştuğu gibi başkasının başından geçen bir olayın gözlem ve izlenim yoluyla aktarılması şeklinde de olabilir. Anılar önemli yazılardır çünkü yazıldığı döneme ışık tutarlar. O dönemin sosyal hayatı, yaşantısı vb. durumlar hakkında bilgi içerebilirler.

Günlük

Türkçe Sözlükte "Günü gününe tutulan anı yazısı veya bu yazıları içine alan eser, günce." şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2011).

Günlük diğer ismi ile günce, anıdan biraz farklı olarak üzerinden zaman geçtikten sonra değil yazarın günü gününe yazdığı hayatıdır diyebiliriz. Günlükler özel yazılardır en güzlü duygularını bile açıklayabilir bu yüzden yayınlanması zorunlu değildir. Bilim, sanat, spor, politika gibi dallarda önemli insanların yazdığı günlükler daha dikkat çeken günlüklerdir ve okuyucu bu günlükleri ilgi ile okur. Günlükler ilgi çekici yazılardır çünkü insanların özel hayatını, duygu, düşünce dünyasını anlatır.

Biyografi

Edebiyat, sanat, bilim, politika vb. alanlarda ünlü kişilerin yaşamlarını, kişiliklerini, yapıtlarını, yaptıklarını açıklayan yazı türüne biyografi denir (Yüzbaşıoğlu, 1984, s. 159-160).

Biyografi alanında başarı kazanmış kişilerin hayatlarını anlattığı için dikkat çekici bir türdür.

Biyografi yazmak için kaynaklara ihtiyaç vardır biyografisi yazılan kişinin hayatta ise kendisi ile görüşülerek hayatta değil ise yakın çevresinden bilgi toplanarak yazılması gerekir.

Otobiyografi

Öz yaşam öyküsü (TDK, 2011). Bir kimsenin kendi hayatını yine kendisinin anlattığı yaşam öyküsüdür. Anı ve günlükten farklı bir yazı türüdür. Anı türünden ayrılan kısmı anı bir olay yaşadktan ve üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra yazılmasıdır ama otobiyografi türünde sadece bir olay yoktur, yazar bütün hayatını anlatır. Günlükten farkı ise günlük günü gününe yazılırken otobiyografi de ise günü gününe yazılmaz doğumundan itibaren metnin yazdığı döneme kadar yaşananlar anlatılır. Bunlar çocuklu yılları, okuduğu okullar, gençlik yılları, başarıları, şu anda bulunduğu konum olarak sıralanabilir. Otobiyografide çocukluk yıllarını hatırlanmadığı için yakın çevresinden bilgi alınarak yazılabilir.

Haber

Türkçe Sözlükte bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık (TDK, 2011) şeklinde tanımlanmıştır. Bir olay ve olgu üzerine edinilen bilgi sözlü veya yazılı iletişim araçları ile paylaşılmak için yazılı hale getirilmesine haber yazısı denir. Haber yazısında önemli olan gerçeği yansıtmasıdır. 5N1K sorularına cevap vermesi gerekir. Yani kim, ne, nerede, nasıl, neden, ne zaman, gibi sorulara cevap verilerek oluşturulan haber yazıları daha gerçekçi olur ve okuyucunun ilgisi çeker.

Reklam

Reklâm, gazete, dergi, radyo, televizyon, afiş; tabela gibi medyalar aracılığıyla çeşitli mal ve hizmetlerin geniş halk kitlelerine tanıtımıdır (Pektaş,

1987). Bu mal ve hizmetlere nasıl ulaşılacağı, fiyatlandırmasının nasıl olduğu hakkında tüketicie bilgi veren bir kanaldır.

Reklamlar daha çok satış veya tanıtım amacıyla kullanıldığı için ilgi çekici ve farklı olmalıdır. Reklam yazıları yaratıcılık gerektiren yazılardır ve bu konuda uzman olmak gerekir. Reklam ve reklamcılık artık bir sanat olarak değerlendirilmektedir.

Gezi Yazısı

Gezilir görülen herhangi bir yerin ilginç yönlerini ve özelliklerini anlatan düz yazılara verilen ad (Saraçoğlu, 2000).

Gezi yazısı hem eğlenceli hem bilgilendirici bir yazı türüdür. Gezilir görülen yerlerin doğal güzellikleri, tarihi özellikleri, sosyoekonomik düzeyi, kültürü, inançları vb. konularda bilgilendirici bir şekilde ele alındığı yazı türüdür. Gezi yazısı yazmak için araştırma yapılması gidilen yerler hakkında bilgi toplanmalıdır. Hatta oralarda uzun süre bile kalmak gerekebilir o yüzden yazımı kolay bir tür değildir. Sadece, açık, anlaşılır bir dille yazılır. Bu türün en önemli yazarı Evliya Çelebi'nin Seyahatname' sidir.

Mektup

Uzakta bulunan bir akrabama, arkadaşımıza veya sevdiğimiz herhangi birine duygu, düşünce ve isteklerimizi belirtmek amacıyla kullanılan yazı türüdür. Teknolojik gelişmeler ile uzaktaki biriyle anlık haberleşme imkanımızın artmasıyla nedeniyle günümüzde artık çok dikkat çekmeyen bir yazı türüdür.

Mektupların çeşitli türleri bulunmaktadır. Özel mektuplar, edebi mektuplar, iş mektupları ve açık mektuplar olmak üzere. Özel mektuplar yakınlara yazılan mektuplardır ve samimi bir dil kullanılır. Edebi mektuplar şair ve yazarların mektuplar aracılığıyla edebiyat üzerine sohbetler yapmak için yazılan türdür ve edebi bir dil kullanılır. İş mektuplarında ise şirketlerin, iş kurumlarının birbirine gönderdikleri mektuplardır. Bu mektuplarda nesnel ifadelerle yalın bir dil kullanılır. Açık mektuplar için kamuoyuna sunulmak, bir gerçeği açıklamak amacıyla yazılan yazılardır; sade, anlaşılır bir dil kullanılır. Günümüzde çok tercih edilmese de önemli bir yazı türümüzdür.

Hangi gaye ile yazılırsa yazılsın mektuplarda duygu, düşünce ve isteklerin ifadesinde açıklık ve sadelik aranan önemli niteliklerdendir. Ayrıca, doğallık ve içtenliği ifade eden samimi duyguları yansıtan, düşünce ve istekleri açık bir şekilde belirten anlatım tarzı mektup türünün önemli nitelikleri arasındadır (Göçer, 2014, s. 258).

Dilekçe

Dilek, şikâyet veya ihbar bildirmek için ya da herhangi bir konuda bilgi istemek maksadıyla yazılan resmi veya özel kurum ya da kuruluşlara, gerçek ve tüzel kişilere yazılan yazılardır (Arıcı, 2013, s. 157).

Dilekçe yazmanın kuralları vardır. O kurallara dikkat edilerek yazıldığında daha doğru bir dilekçe yazımı olur. Kurum, kuruluş gerçek ve tüzel kişilere yazıldığı için isteğinin ne olduğunu tam olarak ifade edilecek şekilde yazılmalıdır.

Blog

Teknolojinin hayatımıza girmesiyle birlikte yeni kavramlar ortaya çıkmıştır bunlardan birisi de blogdur. Blog internet tabanlı bilgi paylaşım ağı olarak tanımlanabilir. İnternet ortamındaki kişisel sayfalardır. Bu sayfalarda insanlar özel hayatını, gezdiği gördüğü yerleri paylaştığı gibi bilgilendirici içerik de paylaşabilirler.

Broşür

Kitapçık (TDK, 2015). Tanıtım yapmak, bir konuda bilgi vermek amacıyla renkli olarak tasarlanan küçük el kitapçığı olarak da tanımlanabilir.

E-posta

Elektronik ortamda yani internet üzerinden birine mesaj iletme için kullanılan yöntem e-posta denir.

Karpostal

Dikdörtgen bir biçimde olan bir yüzünde resim olan diğer yüzüne yazı yazılabilen bir ileti aracıdır. İnternetin olmadığı yıllarda insanların birbirine tebrik, kutlama, doğum günü mesajı iletme gibi amaçlarla gönderdiği bir haberleşme aracıdır.

Kılavuz

Herhangi bir alanda ve konuda bilgi veren, yol yöntem gösteren kitap (TDK, 2015) olarak tanımlanmıştır. Kullanım kılavuzlar, tarifnameler, talimatnameler olarak kendi içinde dallara ayrılmaktadır.

Özlü söz

2018 Türkçe Öğretim Programında atasözleri, deyimler, vecizeler, duvar yazıları özlü sözler içerisinde toplanmıştır.

Sosyal medya mesajları

Bu tür de yine blog ve e-posta gibi teknolojinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşması ile hayatımıza giren bir kavramdır. Sosyal medya insanların internette kendi adlarına açtıkları hesapların yer aldığı online bir ağdır. Sosyal medya mesajları ise buralarda üretilen ve hızlıca yayılan haberler, bilgiler, içerikler olarak ifade edilebilir.

Şiir

Şiir, bizi bulunduğumuz bir ruh halinden alıp başka bir ruh haline götürebilen yazı; ses uyumu, vezin, kafiye gibi güzellik öğeleriyle süslenmiş olup güzel hayaller taşıyan sanatlı sözlerdir. Şiiri tarif etmek güçtür. Çünkü şiir anlayışı herkese, her devre göre değişmektedir (Karaalioğlu, 1992, s. 231).

Şiir yazma yetenek işidir. Metin türleri içerisinde yazması en zor olan tür şiirdir. Şiir duyguların sanatsal bir şekilde dışavurumudur. Şiir konularına göre türlere ayrılmaktır.

Şiir türleri konusu bakımından altıya ayrılır.

Lirik şiir

Lirik şiir aşk, mutluluk, sevgi, ölüm gibi konulardan bahseden şiir türüdür. Karacaoğlan, Yunus Emre, Ahmet Haşim, Yahya Kemal lirik şiirleriyle tanınır.

Epik şiir

Kahramanlık şiirleri de diyebiliriz. Destansı olayların anlatıldığı şiir türüdür. Savaş, kahramanlık, yurt sevgisi gibi konuları coşkulu bir şekilde anlatan şiir türüdür. Dadaloğlu, Köroğlu, Orhan Şaik Gökyay, bu türde yazan şairlerdendir.

Didaktik şiir

Öğretici nitelikteki şiir türüdür. Bilgi vermek, öğüt vermek, bir düşünceyi belirtmek amacıyla yazılan şiirlerdir. Şiir şeklinde yazılan fabllar bu türe girer.

Pastoral şiir

Doğa güzelliklerini, köy hayatını anlatan şiir türüdür.

Dramatik şiir

Dram türü açık ve korkunç olayları konu edinen şiir türüdür.

Satirik şiir

Eleştiri şiirleri de denir. Halk edebiyatında taşlama, divan edebiyatında hicivin yerini tutar. Toplumun aksayan ve bozuk yönlerini, kişilerin ve olayların kusurlu yönlerinin alaycı ve iğneleyici bir dille işleyen şiir türüdür. Kaygusuz Abdal, Orhan Veli, Tevfik Fikret bu tarza şiirler yazan şairlerdendir.

Şarkı

Divan edebiyatı geleneğinden gelen bestelenmek amacıyla yazılan manzume türüdür. Genellikle aşk, sevgi konularında yazılır.

Türkü

Sözlü halk edebiyatı geleneğinden olan Türklerin ürettiği bir manzume türüdür. Bestelenmek amacıyla belirli bir ezgiyle yazılır.

Eğitim

Bireyde yaşantılar yoluyla istendik davranış oluşturma sürecidir. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (TDK, 2015). Eğitim, bireyde kendi

yaşantısı ve kasıtlı kültürleme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci (Demirel, 1999). Başka bir tanım ise bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamı olarak da tanımlanmıştır (Demirel ve Kaya, 2007). Genç ve Eryaman (2008) eğitimi “kişide kendi öğrenme profili hakkında farkındalık yaratılması yoluyla daha üst zihinsel yeteneklerin ortaya çıkarılıp geliştirilmesi ve bu arada da değişen çevresel koşullara uyum gösterebileceği bilgi, beceri ve davranışları sürekli olarak güncelleyebilmesi için uygun öğrenme ortamlarının yaratılması süreci” şeklinde tanımlamıştır.

Bu tanımların ortak noktası birey ve davranış değişikliğidir. Burada önemli olan bireyin eğitim durumuna hazır hal gelerek bazı davranışlar oluşturmak veya bazı davranışlardan vazgeçmektir. Eğitim bireylerin doğumundan hayatının sonuna kadar yaşamını her türlü etkileyen bir süreçtir. Eğitim geçmişimizin günümüzün ve geleceğimizin en önemli konularından biridir ve her dönem üzerinde durulmuştur.

Eğitimin amaçlarını;

1. Bireysel amaç ve işlevler,
2. Sosyal insani amaç ve işlevler,
3. Kültürel amaç ve işlevler,
4. Politik amaç ve işlevler,
5. Teknik ve ekonomik amaç ve işlevler,
6. Eğitsel amaç ve işlevler (Memduhoğlu ve Yılmaz, 2010). Bu şekilde maddelemiştir.

Eğitimin bireysel amaçlarında her öğrenci okula kendi amaçlarını gerçekleştirmek için gelir her öğrencinin okula geliş amacı öğrenmek bilgi edinmek ama bunun dışında hayata hazırlanmak, meslek sahibi olmak gibi hedefleri de bulunmaktadır ve bu bireysel amaçlarını oluşturmaktadır. Sosyal ve insani amaçlar ise her insan sosyal bir varlıktır. Etrafindan etkilenir ve etrafını etkiler. Sosyal bir varlık olarak insan etrafıyla iletişim içinde olmak farklı insanlarla iletişime geçme ihtiyacı hisseder ve bir topluma veya bir grubu ait olmak ister. Okul ve eğitim bireylerin bu ihtiyacını karşılar. Öğrencileri sosyalleştirir. Eğitimin kültürel amacı ise her toplumun belli başlı kültürel unsurları vardır. Bunlar hem maddi hem manevi

unsurlardır. Her birey içinde yaşadığı toplumun kültürel unsurlarından etkilenir. Kültürel unsularımızın devam etmesi için bunları öğrencilere öğretmeli ve onların sayesinde diğer kuşaklara aktarılmasını sağlamak gerekmektedir. Eğitimin politik amaçları da vardır. Eğitim hem politikadan etkilenir hem de politikayı etkiler. Politik işlevi toplumdaki bireylere ulusal ideolojiyi, değerleri ve idealleri kazandırarak onları mevcut siyasal düzene bağlı vatandaşlar olarak yetiştirmektir (Fidan ve Erden, 1998). Teknik-ekonomik amaç ve işlerle ise teknolojik gelişmeler eğitim sayesinde ilerleyen bir olgudur. Eğitime yapılan yatırım ekonomik kalkınmaya yapılmış en önemli yatırım olarak kabul edilmektedir (Nartgün, 2008). Eğitsel amaç ve işlevler ise her öğrenci okula öğrenmek için gelir. Okula gelen bireylerin ilk amacı öğrenmek, bilgi edinmektir. Bir şeyle öğretmek için bazı eğitsel çalışmaların yapılması gerekir. Nasıl öğretir, nasıl eğitiriz sorusuna cevap aranmalı ve buna göre eğitim verilmelidir. Bilgiyi en iyi şekilde öğrencilerin edinmesi eğitsel işlevlerdendir.

Öğrencilerin bilgiyi edinmesi için eskiden beri uygulanan eğitim anlayışı esaslı eğitim felsefesine bağlı olan geleneksel eğitim anlayışıdır. Geleneksel eğitim öğretmenin merkezde olduğu, öğrencinin sadece bilgiyi aldığı eğitim sürecidir. Öğretmen bu anlayışta bilgiyi sunan kişidir, konu merkezli bir eğitim anlayışı uygulanmaktadır. Bu anlayış değişen teknolojik ve yaşam şartlarından dolayı geçerliliğini yitirdiği için günümüzde yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin temelinde olduğu yapılandırmacı eğitim anlayışı uygulanmaktadır.

Yapılandırmacı eğitim

Okulda verilen eğitimin daha iyi daha nitelikli hale getirilmesi için çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar sayesinde eğitim için farklı uygulamalar, farklı teoriler ortaya çıkmıştır. Geleneksel eğitim anlayışı yaygınken bu çalışmalar sonucunda geleneksel eğitimin, ezber ve kurala dayalı olması sebebiyle geçerliliğini yitirerek yaparak ve yaşayarak öğrenme, öğrencinin bilgi edinme sürecinde aktif olması gibi farklı bakış açıları ve eğitim anlayışları ortaya atılmıştır. Günümüzde uygulanan eğitim anlayışı ise yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayan yapılandırmacı eğitim anlayışıdır. Temel olarak bireyi öğrenme süreci içerisinde aktif kılmayı hedefleyen yapılandırmacı yaklaşım, önceki bilgilerin kullanılması sonucu yeni bilgilerin oluşturulması olarak görülmektedir (Üründü, 2011). Öğrenciler okulda edindikleri

bilgileri günlük hayatlarında ve iş yaşamlarında uygulayabilmelidir. Öğretmen gelenekselci eğitim anlayışlarına göre bilgi aktaran kişi, öğrenci ise bilgiyi hazır olarak alan kişi konumundayken yapılandırmacı eğitim anlayışıyla beraber öğretmen rehber ve kılavuz öğrenci ise bilgiye ulaşan, eleştiren, yorumlayan ve edindiği bilgileri değerlendiren ve başka bilgiler üreten kişi konumuna gelmiştir.

Yapılandırmacı bir öğretmen, öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine onlara kendi bilgilerini yapılandıracağı ortamlar hazırlar. Bu ortamda öğrencileri gözler ve gereksinim duyulduğunda da onları yönlendirir. Ancak, yönlendirmede öğretmen doğru yanıtı söylemez ya da sorunu çözmez. Öğrencilerin doğru yanıtı bulmasını ya da sorunu çözmesini sağlar (Ersoy, 2005, s. 170). Bu eğitim anlayışında öğretmen bir rehber konumundadır sadece öğrencileri kaynaklara erişmede onları kaynakları etkili bir şekilde kullanmada yardımcı bir unsurdur. Bu anlayışta eğitimin temeli öğrencidir. Öğrenci merak eden, araştıran, bilgiye ulaşan, sorgulayan, keşfeden ve değerlendiren kısaca problem çözen ve ulaştığı bilgiyi yapılandıran kişidir. Burada amaç, öğrencilerin ne yapacaklarını önceden belirlemek değil, onlara araçlar ve öğrenme materyalleri ile öğrenmeye kendi istekleri doğrultusunda yön vermeleri için fırsat vermektir (Erdem, 2001, s. 58).

Yapılandırmacı öğrenme teorisinin temel ilkeleri

1. Öğrenciler zihinlerinde kendi bilgilerini aktif olarak kendileri yapılandırır.
2. Öğrenciler öğrenme ortamına kendilerine özgü ön bilgi ve inançlarla gelirler ve bu ön bilgi ve inançlar öğrenmeyi etkiler.
3. Bilgi ve anlayışlar her birey tarafından eşsiz bir şekilde hem kişisel hem de sosyal olarak yapılandırılır.
4. İnsanlar dünyayı anlamlandırmaya çalışırken yeni bilgileri mevcut bilgilerle değerlendirir ve yeni bilgileri özümleyebilir, düzenleyebilir veya reddeder (Köseoğlu, 2005, s. 116).

Bu eğitim anlayışında amaç bireyin bilgiyi kendi keşfetmesi ve kendi yapılandırması öğretmen bu anlayışla rehberlik eden kişi rolündedir. Bilgiyi araştıran, bulan, uygulanan öğrenci olmalıdır. Hazır bilgilerin direkt olarak sunulması bu anlayışa aykırıdır.

Başka bir söylemle öğrenci, bilgiyi emen bir nesne yerine bilgi üreterek büyüyen, gelişen ve olgunlaşan bir canlı konumda olur (Babadoğan ve Toraman, 2015, s.32). Tam olarak uygulandığında öğrencinin öğrenmesini en iyi destekleyen eğitim anlayışıdır. Yapılandırmacı eğitim anlayışı benimseyen bir öğretmen ve sınıf ortamı her bölgede her okulda tam olarak bazı sebeplerden dolayı uygulanamayabilir ama öğretmenler ve idareciler en iyi şekilde uygulamaya çalışmalıdır. Yapılandırmacı öğrenme kuramını temel alan bir öğretim programında eğitim durumlarının amaç ve içeriğe uygun olması beklenmektedir (Yeşilyurt, 2011, s. 867). Öğrenci ve öğretmen yapılandırmacı anlayışla ders işlenişini sağlasa bile eğitimin en önemli öğelerinden olan program ve kitaplarında bu anlayışla oluşturulması gerekmektedir. Gelenekselci eğitim anlayışıyla oluşturulan program ve kitapların yapılandırmacı eğitimin uygulanmasını engelleyeceği için eğitim sisteminin, kitapların, programların buna göre düzenleniyor olması gerekmektedir ve son yıllarda da bu yönde çalışmalar yapılmaktadır.

Öğretim

Öğretim programı

Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi (TDK, 2015) olarak tanımlanmıştır. Eğitim daha genel bir ifadeyken öğretim daha özel bir ifadedir. Eğitim yaşam boyu edindiğimiz deneyimlerdir ve süreklidir. Öğretim ise bir uzmanın olduğu bir ortamın oluşturulduğu eğitim verme durumudur. Eğitim öğretimi de kapsar.

Öğretimin programlanması belli bir zaman, düzen ve sistem içinde oluşturulmasını sağlayan etkinlikler bütünüdür. Öğretim programı içinde ağırlık taşıyan belli derslerden oluşan, bir kısım okullarda beceri ve uygulamaya ağırlık veren, bilgi ve becerilerin eğitim programının amaçları doğrultusunda planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük programdır (Varış, 1998). Hazırlanan bu program geçerli olan eğitim anlayışına, öğrenci düzeyine, uygulanabilirlik düzeyine uygun bir biçimde hazırlanmalıdır. Uygulanabilirlikten, öğrenci seviyesinden uzak olarak hazırlanan öğretim programları eğitim açısından bir başarı getirememektedir. Yapılandırmacı eğitim anlayışı uygulanırken geleneksel eğitim anlayışına uygun

bir biçimde hazırlanan öğretim programı da yine istenilen başarı düzeyine ulaşmayı engeller.

Eğitim programları yeni gelişmelere açık oldukça ve eksiklikleri giderildikçe eğitimin kalitesi de artar. Eğitim süreci içerisinde, niteliğin artırılmasında, iyi yetişmiş ve iyi donatılmış öğretmen ile, ihtiyaçlara cevap veren bir program, eğitim-öğretim faaliyetlerinin belirlenen amacına uygun olarak gerçekleşmesini sağlayan iki önemli etkidir (Girgin, 2011). İyi hazırlanmış bir öğretim programının uygulanması aşamasında yetkin olunmaması durumunda o programdan verim alınmazken kötü hazırlanmış bir program da nitelikli bir şekilde uygulandığında verimli olur. Hem öğretim programının iyi bir biçimde hazırlanması hem de uygulanması aşamasında yetkin kişilerin olması halinde eğitimdeki başarı durumu olumlu yönde etkilenir.

Cumhuriyetten günümüze ilkököl Türkçe dersi programları sırasıyla ilkököl Türkçe dersi 1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968, 1981, 2005,2006, 2009, 2015, 2017, 2018 programları olarak çok sayıda öğretim programı hazırlanmıştır.

Yapılandırmacılık eğitim yaklaşımı kabul edildikten sonra öğretim programları bu anlayışla hazırlanmaya başlamıştır. 2005 Türkçe Öğretim Programından itibaren yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun bir biçimde hazırlanmaktadır.

2005 Türkçe öğretim programı

İlk defa geleneksel eğitim anlayışından uzaklaşarak yapılandırmacı eğitim anlayışı ile oluşturulan Türkçe öğretim programıdır.

Yapılandırmacı yaklaşımı esas alan yeni (2005) programda özetle öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi; onlara ana dili bilinci ve sevgisi ile okuma alışkanlığı ve zevkinin kazandırılması; onların ahlâkî ve kültürel değerleri benimsemesi, üst düzey zihinsel becerilere sahip, araştırmacı, eleştirci, sorgulayıcı bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmıştır. Türkçe dersi öğretim programında genel amaçların yanı sıra Türkçe derslerinin esasını oluşturan temel dil becerilerine (okuma, yazma, konuşma, dinleme/izleme) ve dil bilgisine yönelik hedef/kazanımlar da yer almaktadır (Durukan, 2008). Dinlemeyi ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alan ilk programdır.

2005 programı 6-8. Sınıflar için hazırlanmıştır. 6. sınıfta şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro ve mektup türleri ele alınmaktadır. 7. sınıfta işlenecek olan türler, şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı ve biyografidir. 6. sınıfta işlenen masal ve fabl türleri çıkarılmış, yerine sohbet, gezi yazısı ve biyografi türleri koyulmuştur. (MEB, 2006, s. 57).

2005 programında 8. sınıflar için şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan türleri belirlenmiştir. 7. sınıfa göre daha ağır türlerin ele alındığı görülmektedir (MEB, 2006: 57).

2015 Öğretim programı

Türkçe Dersi (Birinci-Sekizinci Sınıflar) Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri sözlü iletişim, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır (MEB, 2015). Yapılandırmacı eğitim anlayışı ile oluşturulan bu program da öğrencilerin hem dil becerileri kazandırılması hem de sosyal yönden geliştirilmeleri gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu programda da okuma, yazma ve sözlü iletişim olarak üç öğrenme alanı yer almaktadır. Dinleme ve konuşma öğrenme alanları sözlü iletişim olarak birleştirilmiştir. Bu programda 16 dinleme metni ve 36 okuma metni olmak üzere 52 metin olması gerektiği açıklanmıştır. 5-8. sınıflar düzeyinde hikâye edici metinler kapsamında hikâye, masal, fabl, anı, destan, efsane, roman, tiyatro türlerinden; bilgi verici metinler kapsamında kronolojik sıralamaya, tanımlamaya/betimlemeye, karşılaştırmaya, sebep-sonuca ve problem çözmeye dayalı metin yapılarından ve gezi yazısı, deneme, eleştiri, söyleşi, köşe yazısı, makale, biyografi, otobiyografi, mülakat vb. türlerden örneklere olabildiğince yer verilecektir. Bütün sınıflarda düzeye uygun şiirlere yer verilecektir (MEB, 2015, s.10).

2018 Türkçe öğretim programı

Eğitim öğrencide kalıcı davranış değişiklidir. Bunun için kaliteli öğretim programları hazırlanmalıdır. Kaliteli öğretim programları eğitimcilere bir plan

belirler ve o planlar üzerinde doğru bir şekilde ilerleyen eğitim ise başarılı sonuçlar verir.

Üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur. (MEB, 2018, s. 3)

Yapılandırmacı eğitim anlayışı ile oluşturulan bu program öğrencilerin sorgulayan, araştıran, bilgiyi analiz eden ve yeni bilgiler üreten, değerlendiren bireyler olması amaçlamaktadır.

2018 Türkçe öğretim programındaki temalara ilişkin açıklamalar

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde sekiz tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; "Erdemler", "Millî Kültürümüz", "Millî Mücadele ve Atatürk" temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmeli olup kitap yazarlarınca belirlenecektir (MEB, 2018, s. 16). Seçmeli olarak yer verilenler ise "Hak ve özgürlükler, birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, zaman ve mekan, duygular, doğa ve evren, sanat, vatandaşlık ve çocuk dünyası" temalarıdır.

2015 Türkçe Öğretim Programı sekiz temaya yer vermişken 2018 öğretim programı 16 temaya yer vermektedir. 2015 Türkçe Öğretim Programında bütün temalara zorunlu tema olarak yer verilmiştir ama 2018 Türkçe Öğretim Programında üç tane zorunlu temaya yer verilmiştir.

2018 Türkçe öğretim programında yer alan metin sayısı ve metin türlerine ilişkin açıklamalar

Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılır. Metin türlerinin seçiminde aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- Tüm sınıf düzeylerinde sekiz tema ve her temada dört metin kullanılacaktır. Bu metinlerin üçü okuma biri dinleme/izleme metnidir. Böylece kitap bütününde toplamda 32 okuma ve dinleme/izleme metni kullanılacaktır.

- Her sınıf düzeyinde temalara uygun ve eşit dağılım olması kaydıyla sekiz serbest okuma metnine yer verilmelidir. Bu metinlerle beraber ders kitabında toplamda 40 metin yer alacaktır.
- Metin türleri üç ana biçim altında toplanmıştır: Bilgilendirici, hikâye edici, şiir. Belirtilen metin sayıları içinde kalmak kaydıyla hangi temada, hangi metin türlerinin yer alacağı ders kitabı yazarının/yazarlarının tercihine bağlıdır (MEB, 2018, s. 17-18).

2015 Türkçe Öğretim Programında bütün türlerin olduğu bir tablo verilmemiştir. Metin türleri sadece bilgilendirici metin, hikâye edici metin ve şiir olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Beşinci-sekizinci sınıflar düzeyinde hikâye edici metinler kapsamında hikâye, masal, fabl, anı, destan, efsane, roman, tiyatro türlerinden; bilgi verici metinler kapsamında kronolojik sıralamaya, tanımlamaya/betimlemeye, karşılaştırmaya, sebep-sonuca ve problem çözmeye dayalı metin yapılarından ve gezi yazısı, deneme, eleştiri, söyleşi, köşe yazısı, makale, biyografi, otobiyografi, mülakat vb. türlerden örneklere olabildiğince yer verilecektir. Bütün sınıflarda düzeye uygun şiirlere yer verilecektir (MEB, 2015).

2015 ve 2018 Öğretim Programlarını metin türlerini açıklanması bakımından karşılaştırıldığında 2018 Türkçe Öğretim Programında büyük değişiklikler yapılarak daha önce üzerinde durulmayan çizgi roman, karikatür, broşür gibi türler 2018 Türkçe Öğretim Programında yer almıştır.

2018 Öğretim Programında metin türleri üzerinde 2015 Öğretim Programına göre daha fazla durulmuştur. 2018 Öğretim Programında bilgilendirici metinler içerisinden blog, broşür, haber metni, reklam metni, kılavuz, sosyal medya mesajları gibi farklı türlere yer vererek teknolojik gelişmelerle hayatımıza giren türlere yer vererek metin türlerinde bilinenin aksine daha değişik türlere geçiş yapılmıştır. Hikâye edici türler de ise daha önce rastlanmayan çizgi roman ve karikatür gibi türlere yer verilmiştir. Bu değişiklikler 2018 Türkçe öğretim programında metin türlerinde güncellenmelerin olduğunu göstermektedir.

Türkçe dersi kitabı

Eğitim-öğretimde en önemli kaynakların başında ders kitapları gelir. Bu yönüyle eğitim-öğretimde amaçların, kazanımların gerçekleştirilmesinde en büyük

görev ders kitaplarına düşmektedir. (Mert, 2012). Türkçe dersinin işlenmesi sürecinde ders kitapları, Türkçe dersinin amaçları, öğrenme becerileri ve kazanımlarının gerçekleştirilmesinde büyük bir görev üstlenmektedir.

Eğitim süresi içerisinde ders araçları, vakit kaybını azaltmak ve niteliği arttırmak için kullanılır. Türkçe dersi için bakıldığında en önemli kaynaklar ders kitaplarıdır.

Türkçe dersi, kültür aktarım aracı olan dili, incelikleri ve zenginlikleriyle kazandırır. Bireyin, ana dilini bilinçli bir şekilde kullanmasını sağlayan Türkçe dersinde en çok kullanılan materyal ders kitabıdır. (Güfta ve Kan, 2011, s. 241). Akıllı televizyon ve tablet gibi uygulamalar eğitim sürecine dahil edilse bile yine en çok kullanılan eğitim materyali ders kitaplarıdır.

Türkçe dersi diğer bütün derslerle bağlantılıdır. Bu derste öğrenci okuma, anlama, konuşma, yazma, dinleme gibi becerileri kazanmışsa diğer derslerde de başarılı olacaktır. Türkçede en önemli ve yaygın olan materyal ders kitabıdır. Bu nedenle kitapların her açıdan nitelikli olması gerekmektedir (Kaya, 2005, s. 1). Eğitimin temelinde ders kitapları vardır. Öğretim programına uygun olarak hazırlanmış ders kitapları eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmaya yaracak başlıca temel unsurdur. Türkçe Dersi diğer disiplinlerle bağlantılı bir derstir. Türkçe dersinin amaçlarında okuyan, araştıran, sorgulayan, okuduğunu anlayan ve anlatan, olaylara farklı açılardan bakabilen öğrenci yetiştirmek vardır.

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler hem dil bilgi ve becerisinin hem de değer ve bilgi bütünlüğünün öğrencilere tam anlamıyla kazandırılmasında kullanılacak en önemli araçlardır. Türkçe dersinde metinler üzerinde yapılan her türlü etkinlik (hikâye çözümlenme, anı, masal anlatma, metin oluşturma vb.) öğrencilere değerleri iletmek için doğal ortamlar oluşturur (Çelikipazu ve Aktaş, 2011, s. 421).

Türkçe ders kitaplarında yer verilen metinler, metin türleri, etkinlikler vb. uygulamaların çeşitliliği arttıkça ders kitabının işlevselliği artmakta ve öğrencilerin ders kitabına ilgileri olumlu yönde değişmektedir.

Türkçe ders kitabı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Milli Eğitim Genel Amaçları ve Türkçe Öğretim Programının Amaçlarına uygun olarak hazırlanmalıdır.

Türkçe ders kitapları, Türkçe dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma, yazma alanlarına uygun olarak hazırlanmakta bu dört beceriye yer verilmektedir. Metinler yer alarak okuma alanı, dinleme metinleri ve etkinlikleri ile dinleme alanı, etkinlikler içerisinde yer alan farklı metin türleri yazma etkinlikleri yazma alanını, yine etkinlikler içerisinde yer alan hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma etkinlikleri ise konuşma alanını desteklemektedir.

Türkçe dersi dört temel beceri alanından oluşmaktadır. Bunlar okuma, dinleme, konuşma ve yazmadır. Türkçe dersinin amaçlarından biri de bu becerileri geliştirmektir. Bunun dışında dil bilgisi alanında ve ana dil öğretiminde de Türkçe dersinin önemi büyüktür. Bu yüzdendir ki ilkokuldan üniversite dönemine kadar Türkçe ana derslerin başında gelmektedir. Ana dilin öğretiminde ulaşılması istenen kazanımların öğrencilere aktarılmasında ders kitaplarının önemli bir rol oynadığı yadsınamaz bir gerçektir. Çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan kitaplar ana dili sevgisinin ve bilincinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Sever, 2003, s. 10).

Türkçe ders kitapları hazırlanırken dil bilinci ön plana alınmalı ve öğrencilerin seviyesine uygun kitaplar hazırlanmalıdır. Anlamını bilmediği kelimelerin fazla olduğu metinler öğrenci için sıkıcı hale gelmekte ve bunun sonucunda Türkçe dersine karşı olumsuz bir tutum geliştirebilmekte ve derse olan ilgileri azalabilmektedir.

Ana dili öğretiminin iki temel ögesi anlama ve anlatmadır: Anlama, dinleme ve okuma becerilerini; anlatma ise, konuşma ve yazma becerilerini kapsar. Ülkemizde ana dili öğretimi Türkçe dersleri ile verilmektedir. Türkçe dersleri ise Türkçe öğretim programlarına göre şekillendirilip yürütülmektedir (Topçuoğlu Ünal ve Köse, 2016).

İnsanların yaşamında ana dilinin çok önemli yeri vardır. Bireylerin geçmiş ve gelecek arasında köprü kurabilmeleri, başkalarıyla sağlıklı iletişim kurabilmeleri, eğitimleri süresince her türlü bilgiyi öğrenmeleri büyük ölçüde ana dilini etkili kullanmalarına bağlıdır. Ana dilini etkili kullanma ise iyi bir ana dili eğitiminden geçmekle mümkündür (Özdemir, 2014).

Türkçe dersi öğrencilerin iletişim becerilerini arttıran önemli derslerden biridir. Ana dili öğretimi, öğrenciler arasındaki iletişimi, öğretmen- öğrenci

ilişkinini, öğrenci-toplum ilişkisini geliştirir. Türkçe ders kitaplarında ana dili öğretimi metinler içerisinde dil bilgisi öğelerinin öğrencilere sezdirilerek verilmektedir.

Türkçe programında belirtilen amaçlarla örtüşen, öğrencilere ana dilini sevdirecek, kurallarını sezdirecek; onları ana dilini gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltecek ders kitaplarına dil bilincimizin kaybolmaya yüz tuttuğu günümüzde daha fazla gereksinim duyulduğu bir gerçektir (Kolaç, 2003, s. 107).

Türkçenin kurallarının sezilerek davranışa ve zamanla alışkanlığa dönüştürülmesinde ders kitaplarıyla aktarılan Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleri oldukça etkilidir. Bu nedenle ders kitaplarının programın amaçlarına uygun, edebî değeri olan metinleri içermesi gerekmektedir (Özbay, 2006, s. 170).

Türkçe ders kitaplarındaki dil bilinci kadar seçilen metnin değeri de önemlidir. Türk edebiyatının tanınmış yazar ve şairlerinden metinler seçmek hem yazar ve şairi tanımayı sağlar hem de kaliteli, dil bilinci olan yazılarla öğrencilerin metinleri daha iyi anlamalarına yardımcı olur.

Türkçe öğretiminde metnin önemi

Eğitim-öğretim sürecinin en temel materyallerinden biri ders kitapları ve bu kitaplarda yer alan metinlerdir. Metin kavramının kökeni Latince olup *textere*, *textus*, *textum* “dokumak, örmek; dokuma, örgü” anlamlarına gelmekte ve *textus* sözcüğü “metnin oluşturuluş biçimi” bugünkü biçem anlamında kullanılmaktadır (Yılmaz, 2010, s.1).

Eğitimin en önemli kaynakları metinlerdir. Özellikle Türkçe dersinin vazgeçilmez öğeleridir. Dinleme, konuşma, okuma, yazma dört temel dil becerisinin temelinde olan Türkçe derslerinde metinler çokça kullanılmaktadır. O yüzden metnin niteliği, türü çok önemlidir. Ders kitabına metin seçimi yapılırken çocukların ilgileri, gereksinimleri de dikkate alınmalıdır. Seçilen metinler onların duygu ve düşünce dünyalarını olumlu bir grafikte etkilemeli, gelişimlerini sağlamalıdır (Sever, 2013, s.20).

Ders kitaplarındaki metinlerin genel çerçevesini Milli Eğitim Bakanlığı belirler fakat metinlerin seçimini yayınevleri yapmaktadır bu nedenle metinler seçilirken özellikle öğrenci düzeyine uygunluk dikkate alınmalı ve sadece bir metin

türü üzerinde durulmamalıdır. Hem bilgilendirici metinler hem de hikâye edici metinler eşit bir grafikte dağıtılmalıdır. Bilgilendirici metinlerin işlenmesi öğrencilere daha çok ve farklı bilgilere ulaşmasını sağlasa da hikaye edici metinlerin fazla olması da hayal gücünü geliştirme, edebi zevk oluşturma gibi birçok avantajlarının olduğu da unutulmamalıdır.

Günümüzde tablet, telefon gibi teknolojik aletlerin yaygınlaşması ile öğrencilerin ilgi alanları da sürekli değişmekte ve teknolojik aletlere daha çok önem vermektedirler. Bu nedenle ders işleme sürecinde görsel okuma veya dijital okumalara da yer verilmesi gerekir. Metinler öğrencilere sunulurken onlardan sadece okuyup yorumlanması beklenmemeli öğretmen de burada devreye girerek metinle ilgili sorular sorarak, farklı metinler ile ilişkilendirme yaparak öğrencilerin metni daha aktif bir grafikte yapılandırmalarına yardımcı olunması gerekmektedir. Türkçe dersi öğelerinden olan dilbilgisi de anlatma yönteminden çok sezdirme yöntemi ile metinler üzerinden işlenmektedir.

Böylece Türkçe Öğretim Programında yer alan ders kitabı niteliklerine göre ve öğrenci düzeyine uygun bir metnin okunarak anlamlandırılması okuma becerisini, öğretmen okurken öğrencilerin dinlemesi, dinleme becerisini, metin hakkında konuşmak, sorular sormak, konuşma becerisi, metinden hareketle başka bir metin yazmak ya da metni okuduktan sonra duygu ve düşüncelerimizi yazmak, yazma becerisi, metin içindeki dilbilgisi öğelerini bulmak dilbilgisini geliştirmektedir. Nitelikli bir metin üzerinden Türkçe'nin bütün beceri alanlarını geliştirmek mümkündür.

Ana dilin zenginlik, incelik ve güzelliklerinin sezdirilerek güçlü bir ana dili bilinci ve sevgisi kazandırılmasında önemli bir yer tutan ders kitaplarında bu işlevi üstlenen, Türkçe dersinin, Türkçe ders kitaplarının temeli olan metinlerin bu görevi yerine getirebilmeleri için belli bazı özelliklere sahip olmaları gerekmektedir (Kolaç, 2009, s. 597).

1. Türkçe dersi öğretim programında yer verilen amaçlarla örtüşmelidir.
2. Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.
3. Öğrencilerin ilgilerine uygun olmalıdır.
4. Öğrencilerde okuma isteği uyandırmalıdır.
5. İçerik ve yapı olarak anlamsal, mantıksal bir bütünlük taşımalıdır.

6. Yazıldığı türün özelliklerini yansıtmalıdır.
7. Ana dilimizin güzelliğini, inceliğini, zenginliğini yansıtacak bir dil kullanılmalı, öğrencilerde ana dili sevgisi uyandırılmalıdır.
8. Öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinin gelişmesinde temel oluşturacağı düşüncesiyle anlatım bakımından sorunsuz olmalıdır.
9. Öğrencilerde zengin bir sözcük dağarcığı oluşturmaya çalışmalıdır.
10. Öğrencileri düşündürmeye, yorumlamaya, sebep-sonuç ilişkileri kurmaya, araştırmaya yöneltmelidir.
11. Gelişim düzeylerine uygun olarak öğrencilerin duygusal gereksinimlerine cevap vermelidir.
12. Ulusal değerlerimizi yansıtmalı ve öğrencilerde ulusal değerleri koruma bilinci oluşturmaya çalışmalıdır.
13. Büyüklerini sayan, küçüklerini seven, yardımsever, hoşgörülü, insanları ve bütün canlıları seven, çevresine karşı duyarlı, dürüst, etik değerlere bağlı, kişilik bakımından sorunsuz, özgüveni yüksek bir nesil yetiştirme amacına yönelik iletiler içermelidir.

Yukarıda yazan maddeler de iyi bir Türkçe kitabı metninde bulunması gereken özelliklerdir. Türkçe dersi kitaplarındaki metinler bu maddelere uyularak hazırlanırsa hem öğrenciler için hem öğretmenler için daha kaliteli bir öğretim gerçekleştirilmiş olacaktır.

Bu alanda yapılmış ilgili araştırmalar

Metin türleri ile ilgili yapılan araştırmalar sınırlı olmakla birlikte bu alanla ilgili teze rastlanmamıştır.

“Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türleri Üzerine Bir İnceleme” Baş’ın (2003) makalesinde altıncı sınıf Türkçe dersi MEB yayınları ve özel yayınevince hazırlanan kitap incelenmiş ve ikisi karşılaştırılmıştır. Buna göre ders kitaplarının tür çeşitliliği açısından bir fark göstermediği, ancak her iki ders kitabında, kurgusal yazınsal türlere daha fazla ağırlık verilmesine rağmen, bu çağda bilişsel ve sosyal gelişim açısından bilgi veren yazınsal türleri anlayabilecek seviyede bulunan çocuk için yeterli tür bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

“İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelenmesi” Solak ve Yaylı’nın (2009) makalesinde elde ettikleri sonuç

yayınevlerinin metin türü dağılımında dengeli davranmadıkları, önemli türlere yer verilmemesi, öğrenci seviyesinin dikkate alınamaması, metinleri çok uzun olması gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

“Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri Üzerine Bir Araştırma” adlı Pilav ve Oğuz’un (2013) makalesinde yedinci ve sekizinci sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiş ve araştırma sonucuna göre zorunlu tema ve diğer temalar ders kitaplarında öğretim programına uygun olarak yer almıştır. Yedinci sınıf Türkçe ders kitabında farklı metin türü sayısı 10 iken, sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında farklı metin türü sayısının 15 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Temizyürek ve Delican’ın (2016)” İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi” adlı makalede elde edilen bulgulara göre ilkokul Türkçe ders kitaplarının %50’sinin hikâye edici, %30’unun bilgi verici ve %20’sinin şiir türündeki metinlerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre, hikâye edici metinlerin dağılımını sınıf düzeylerine göre incelediğinde en çok üçüncü sınıf, en az dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer almaktadır. Birinci ve ikinci sınıf Türkçe ders kitaplarında ise hikâye edici metinlerin eşit sayıda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bilgi verici metinler açısından ele aldığında ise birinci sınıf düzeyinde en az, dördüncü sınıf düzeyinde en çok sayıda bilgilendirici metin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak ikinci ve üçüncü sınıf Türkçe ders kitaplarına eşit sayıda bilgi verici metin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“İlköğretim 1-5 Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türlerini Tür ve Tema Açısından İncelenmesi” adlı makalede Korkmaz ve Yılmaz’ın (2016) 2012-2013 yılına ait 15 yayınevine ait 492 metin araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre araştırma sonucuna göre tema dağılımının zorunlu temalara uygun olduğu, metin türlerinin dengeli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“2015 Türkçe Öğretim Programının Metin Tür ve Tema Seçimi Bakımından Değerlendirilmesi” adlı Şahin ve Bayramoğlu’ nun (2016) araştırmasında 1-8. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programında sınıf düzeyine göre seçilen metin türleri ve temaları, geçmiş yılların programlarıyla da karşılaştırılarak, değerlendirilmiştir. İlk Mektep Türkçe Öğretim Programında (1924) milli duyguları ön plana çıkaran konulara ağırlık verildiği tespit edilmiştir. 1926 Programında çocuğun yaşadığı

haller, 1981 de okuma alışkanlığı vb. konulara ağırlık verildiği tespit edilmiştir. 2006 Türkçe Öğretim Programında 14 tane ana temaya yer verilmiş ama 2015 Türkçe Öğretim Programında ise sekiz temaya yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi” adlı Türkben’ in (2018) makalesinde 2018-2019 yılı içinde okutulan MEB, Eksen ve Dersdestek yayınlarına ait kitaplar incelenmiştir. Farklı metin türlerine yer verildiği, tema bakımından da zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Problem Durumu

Eğitim yaşantılar yoluyla kalıcı davranış değişikliği olarak ifade edilir. Teknolojinin değişmesiyle eğitimde de bazı değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. Bu sebeple hazırlanan ders kitapları son derece önemlidir. Teknolojik gelişmeler hayatımıza bilgisayar ve tablet gibi öğrencilerin daha ilgi çekebileceği aletleri ortaya çıkarmıştır ve bu durum öğrencilerin kitaplardan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu durumu engellemek amacıyla ders kitabının içeriği sürekli gelişen ve değişen dünyamıza göre güncellenmelidir. Türkçe ders kitabındaki en önemli öğeler metinlerdir. Metinler ilgi çekici hale getirilmeli öğrencilerin ders kitaplarından sıkılmasını engellemeye yönelik olmalıdır.

2018 Türkçe öğretim programı incelendiğinde metinlerin türlerinde bazı değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Daha önce olmayan çizgi roman, broşür, kartpostal, karikatür, reklam metni gibi değişik türlerin ders kitaplarında yer verilmesi gerektiği programda gösterilmiştir.

Bu araştırmada 2017-2018 ve 2018-2019 yılında okutulan toplam 13 Türkçe ders kitabının, 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan metin türlerine uygunluğu, metin türleri sayısının programda belirtilen toplam 32 metin olması, “Milli kültür, erdemler, Milli Mücadele ve Atatürk” zorunlu temalarının kitaplarda yer alması, hangi metin türlerine ağırlık verildiği gibi açılardan uygunluğu incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitimin öğrencilere kazandırmak istediği kazanımlara ulaşmada birinci kaynaklar ders kitaplarıdır. Öğretim Programına uygun hazırlanmış ders kitapları ise bu kazanımlara ulaşmayı sağladığı gibi kaliteli bir eğitimin de temelini hazırlamış olur. Ders kitapları eğitimde çok önemli bir yere sahiptir. Teknolojik

icatlar ve toplumsal değişmeler sonucunda sürekli gelişen bir dönem içinde olduğumuzdan bu etkiler ilk olarak eğitimi etkilemektedir. Sürekli gelişen bir dünya da kendini hiç güncellemeyen eğitimden başarı beklenemez. O yüzden eğitimin dayanağı olan kitaplarda toplumdaki gelişmelere bağlı olarak değişmektedir. Bu tezin amacı 2017-2018 ve 2018-2019 yılında okutulan Türkçe Dersi kitaplarındaki metin türlerinin, 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan metin türlerine uygun olup olmadığını yönünden araştırmaktır.

Problem Cümlesi

“Beşinci, Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metin Türlerinin 2018 Türkçe Öğretim Programına Uygunluğu Nasıldır?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Alt problemler

1. Beşinci sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan metin türleri nelerdir?
2. Beşinci sınıf ders kitaplarındaki metinler 2018 Öğretim Programına göre metinlerde bulunması gereken niteliklere uygun mudur?
3. Altıncı sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan metin türleri nelerdir?
4. Altıncı sınıf ders kitaplarındaki metinler 2018 Öğretim Programına göre metinlerde bulunması gereken niteliklere uygun mudur?
5. Yedinci sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan metin türleri nelerdir?
6. Yedinci sınıf ders kitaplarındaki metinler 2018 Öğretim Programına göre metinlerde bulunması gereken niteliklere uygun mudur?
7. Sekizinci sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan metin türleri nelerdir?
8. Sekizinci sınıf ders kitaplarındaki metinler 2018 Öğretim Programına göre metinlerde bulunması gereken niteliklere uygun mudur?
9. Okuma ve dinleme metinlerinin sınıf düzeyinde dağılımı nasıldır?
10. Metin türlerinin sınıflara göre dağılımı nedir?
11. Her sınıf düzeyinde kaç farklı metin türüne yer verilmiştir?
12. Zorunlu temalara her sınıf düzeyinde yer verilmiş midir?

Sınırlılıklar

2017-2018 ve 2018-2019 eğitim öğretim döneminde okutulan Talim ve Terbiye Kurulunun yayınladığı Türkçe ders kitaplarındaki dinleme ve okuma metinleri ile sınırlı tutulmuştur. Bu kitaplarda yer alan serbest okuma metinleri kapsam dışı bırakılmıştır.

İkinci Bölüm

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, araştırmanın uygulanması ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırmada 2017-2018 ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılında okutulan beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türlerinin 2018 Türkçe öğretim programına uygunluğunu araştırmak için yapılan bu çalışmada, temel nitel desen kullanılmıştır. Bu desen, eğitim alanındaki nitel araştırma desenleri arasında en çok kullanılan desenlerden biridir. Çünkü araştırmacıların olgu bilim, kuram oluşturma, etnografik çalışma ya da söylem analizi yapma dışında yorumlayıcı bir yaklaşımla nitel araştırma yapmalarına olanak sağlar. Temel nitel araştırmada veriler görüşme, gözlem ya da doküman analizi yoluyla toplanabilir (Merriam, 2009). Bu araştırmada veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu betimsel çalışma 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri tür yönüyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın evrenini Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen 2017-2018 eğitim-öğretim yılında okutulan 5. sınıf ders kitabı MEB Yayınları, 6. sınıf MEB Yayınları, 6. sınıf Başak Yayınları, 7. sınıf Ezde Yayınları, 8. sınıf MEB Yayınları ve 8. sınıf Dörtel Yayınları hazırlanan bu kitaplarda yer alan 208 metin ve 2018-2019 yılında okutulan 5. sınıf ders kitabı MEB Yayınları, 6. sınıf ders kitabı Eksen Yayınları, 6. sınıf MEB Yayınları, 7. sınıf MEB Yayınları, 7. sınıf ders kitabı Dersdestek Yayınları, 7. sınıf MEB Yayınları, 8. sınıf MEB Yayınları hazırlanan bu kitaplarda yer alan 224 metin ve toplamda 432 metin oluşturmaktadır. Araştırma evreninin tamamına ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve şimşek, 2013). Doküman analizinin güçlü yönleri şunlardır:

- 1) Kolay ulaşılamayacak özneler
- 2) Tepkiselliğın olmaması
- 3) Uzun süreli (zamana yayılmış) analiz
- 4) Örneklem büyüklüğü
- 5) Bireysellik ve özgünlük
- 6) (Görelı) düşük maliyet
- 7) Nitelik (Bailey, 1982; Akt: Yıldırım ve şimşek, 2013).

Doküman incelemesinin belirli aşamaları vardır. Her ne kadar her araştırmacı ve her araştırma için farklılık gösterse de bu aşamalar şunlardır: dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır (Forster, 1995; Akt: Yıldırım ve şimşek, 2013).

Bu araştırmada ilk olarak kaynaklara ulaşılmıştır. Ulaşılan kaynakların orijinalliğı kontrol edilmiştir. Elde edilen dokümanlar incelenerek araştırmada kullanılacak bilgilere ulaşılmıştır. Ulaşılan bilgiler betimsel olarak analiz edilmiştir. Son olarak da elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulması için;

- 1.Elde edilen veriler mantıklı ve anlaşılır biçimde betimlenir.
- 2.Yapılan bu betimlemeler yorumlanır.
- 3.Neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır.

4.Araştırmacının yapacağı yorumlar arasında ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması işlemleri vardır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Ayrıca betimsel analizin aşamaları şu

şekilde yürütülmektedir: betimsel analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması.

Verilerin Analizi

Araştırmada işlemler şu sırayla yapılmıştır:

1. 2018 Türkçe Öğretim Programına Talim ve Terbiye Kurulunun internet sitesinden ulaşılarak çıktı alınmıştır.
2. 2017-2018 yılında 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan farklı yayınevlerine ait toplam 6 Türkçe ders kitabına ve 2018-2019 yılında 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan farklı yayınevlerine ait toplam 7 Türkçe Dersi kitabına EBA üzerinden erişim sağlanarak indirilmiştir.
3. Elde edilen kaynakların hepsi kaynakların hepsi asıllarının aynısıdır.
4. Kitaplara ulaşıldıktan sonra metin türü taraması yapılmıştır.
5. 2017-2018 yılında okutulan 5. sınıf Türkçe ders kitabı hariç 6, 7 ve 8. Sınıf kitaplarının öğretmen kılavuz kitabı yayınlandığı için metin türlerinin belirlenmesinde öğretmen kılavuz kitabından faydalanılmıştır. 5. sınıf kitabının metin türleri ise araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından belirlenmiştir.
6. 2018-2019 yılında okutulan Türkçe ders kitaplarında ise öğretmen kılavuz kitabı yoktur bu nedenle o yılda okutulan 5, 7 ve 8 kitaplarındaki metin türleri araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından incelenmiş ve ortak karara vararak belirlenmiştir. Bu yılda okutulan 6. sınıf Eksen Yayınlarına ait kitap da ise metin türleri kitaptaki metinlerin üzerinde yazmaktadır.
7. Bütün kitaplardaki metin türleri belirlendikten sonra yıl olarak ve sınıf olarak tablo şekline getirilmiştir.
8. Kitaplarda yer alan metin sayıları incelenerek programda yer alan metin sayısına uygunluğuna bakılmıştır.
9. Temalar incelenerek zorunlu temalara yer veren kitaplar belirlenmiş ve tablo haline getirilmiştir.

10. Türkçe ders kitaplarındaki metinler incelenerek Türkçe Öğretim Programında belirtilen ders kitaplarında yer alan metin niteliklerine uygunluğuna bakılmıştır ve tablo haline getirilmiştir.

2018 Türkçe Öğretim Programında, Türkçe ders kitaplarında hangi metin türlerinin kitapta yer alması gerektiği, metin türü sayısı, zorunlu temalar ve metinlerde bulunması gereken nitelikler incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda Türkçe ders kitaplarının 2018 Türkçe Öğretim Programına uygunluğuna bakılmıştır.

Metinleri inceleme ölçütleri; “Her bir temada bir öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin, bir şiir, bir de bu türlerden herhangi birinden olmak üzere (dinleme metni dâhil) dört metin bulunmalıdır.” “Erdemler, millî kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur.” “Tüm sınıf düzeylerinde 8 tema ve her temada 4 metin kullanılacaktır. Bu metinlerin 3’ü okuma 1’i dinleme/ izleme metnidir. Böylece kitap bütününde toplamda 32 okuma ve dinleme/izleme metni kullanılacaktır.” (MEB,2018;18-20) ifadelerinden hareketle oluşturulmuştur. İncelenen metinler metin türü özelliğın, zorunlu temalar, metin sayıları olmak üzere tablo haline getirilmiştir.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliğı

Araştırmada metin türleri kitapta ve öğretmen kılavuz kitabında yer verilen kitaplar hariç, MEB yayınları ve kullanılan diğeri yayınlara ait toplam 7 ortaokul Türkçe beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf kitaplarında yer alan metinler araştırmacı dışında bir alan uzmanı tarafından da incelenmiştir. Her iki okuyucu birbirinden bağımsız bir şekilde tüm metinleri ayrıntılı bir şekilde okumuş metin türlerini belirlemiş ve daha sonra bir araya gelerek ortak karara varamadıkları metin türleri üzerinde, tekrar inceleme yaparak metin türü konusunda uzlaşmaya varmışlardır.

Araştırmanın güvenirliğı {Güvenirlik = Görüş Birliğı / (Görüş Birliğı + Görüş Ayrılığı) x 100} formülü kullanılarak hesaplanmıştır. {Güvenirlik= 88/ (88+12) x 100} (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmacılar arasındaki güvenirlik oranı %88 olarak bulunmuştur.

Üçüncü Bölüm

Bulgular ve Yorum

Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri

Alt problemine ait bulgular

2018-2019 eğitim-öğretim yılı MEB Yayınlarının olan Türkçe dersi beşinci sınıf kitabındaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki gibi tablo şekline getirilmiştir.

Tablo 1

2018-2019 MEB Yayınları Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri

Tema	Metnin İsmi	Metnin Türü
1. Tema	1 Oyuncak	Hikaye
	2 Çocukluk	Şiir
	3 Ben Bir Çınar Ağacıyım	Hikaye
	4 Anlamak*	Şiir
2. Tema	1 Bilmeyen Var Mı?	Çizgi Roman
	2 Mustafa Kemal'in Kağnısı	Şiir
	3 15 Temmuz	Deneme
	4 Dersimiz Atatürk*	Film
3. Tema	1 Güvercin	Fabl
	2 Karagöz ve Hacivat	Tiyatro
	3 Püf Noktası	Hikaye
	4 Adsız Çeşme*	Şiir
4. Tema	1 Uzayda Bir Gün	Makale
	2 Sarımsak Soslu Makarna	Tarifname
	3 Bir Dahiyile Konuşmak	Anı
	4 Sanki Caminin Bakım Kılavuzu*	Makale
5. Tema	1 Anadolu Sevgisi	Şiir
	2 Forsa	Hikaye
	3 Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor	Makale
	4 Dede Korkut Boğaç Han*	Çizgi Film
6. Tema	1 Okuma Kitaplarım	Deneme
	2 Kitabın Serüveni	Şiir
	3 Karikatür	Karikatür
	4 Küçük Şeylerin Hikayesi*	Video
7. Tema	1 Anadolu'nun Cirit Oyunları	Efsane
	2 Sağlıklı Yaşıyorum	Broşür
	3 Cazgır	Şiir
	4 Bilinçsiz İlaç Kullanımı*	Video
8. Tema	1 Yüksek Evde Oturanların Türküsü	Şiir
	2 Reçete	Sohbet
	3 Kar Tanesinin Serüveni	Masal
	4 Kuş Ağacı*	Fabl

*Dinleme metni

2017-2018 eğitim-öğretim yılı MEB Yayınlarının olan Türkçe dersi beşinci sınıf kitabındaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır.

Tablo 2

2017-2018 MEB Yayınları Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri

Tema	Metin İsmi	Metnin Türü
1. Tema Çocuk Dünyası	1 Oyuncak	Hikaye
	2 Çocukluk	Şiir
	3 Alis Harikalar Diyarında- Tavşanın Peşinden	Roman
	4 Anlamak*	Şiir
2. Tema Milli Mücadele ve Atatürk	1 Bilmeyen Var Mı?	Çizgi Roman
	2 Mustafa Kemal'in Kağnısı	Şiir
	3 15 Temmuz	Deneme
	4 Dersimiz Atatürk*	Film
3. Tema Erdemler	1 Güvercin	Fabl
	2 Karagöz ve Hacivat	Tiyatro
	3 Püf Noktası	Hikaye
	4 Adsız Çeşme*	Şiir
4. Tema Bilim ve Teknoloji	1 Uzayda Bir Gün	Makale
	2 Sarımsak Soslu Makarna	Tarifname
	3 Bir Dahiyile Konuşmak	Anı
	4 Sanki Caminin Bakım Kılavuzu*	Makale
5. Tema Milli Kültürümüz	1 Anadolu Sevgisi	Şiir
	2 Forsa	Hikaye
	3 Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor	Makale
	4 Dede Korkut Boğaç Han*	Çizgi Film
6. Tema Okuma Kültürü	1 Okuma Kitaplarım	Deneme
	2 Kitabın Serüveni	Şiir
	3 Karikatür	Karikatür
	4 Küçük Şeylerin Hikayesi*	Video
7. Tema Sağlık ve Spor	1 Anadolu'nun Cirit Oyunları	Efsane
	2 Sağlıklı Yaşıyorum	Broşür
	3 Cazgır	Şiir
	4 Bilinçsiz İlaç Kullanımı*	Video
8. Tema Doğa ve Evren	1 Yüksek Evde Oturanların Türküsü	Şiir
	2 Reçete	Sohbet
	3 Kar Tanesinin Serüveni	Masal
	4 Kuş Ağacı*	Fabl

Tablo 1 ve 2'de görüldüğü gibi 2017-2018 ve 2018-2019 eğitim-öğretim dönemindeki beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri verilmiştir. Bu türlere bakıldığında 9 bilgilendirici metin, 11 öyküleyici metin, 8 şiir, toplam 28 metin yazılı olarak sunulmuştur. Onun dışında dinleme/izleme metni olarak bir film, bir çizgi film, iki video kullanılarak dört işitsel ve görsel olarak sunulmuştur. Yani toplam serbest okuma metinleri hariç 32 metin kullanılmıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde okutulan kitap 2018-2019 eğitim döneminde okutulan kitabın aynısıdır. Sadece ilk temadaki "Alice Harikalar Diyarında" metni çıkarılıp onun yerine "Ben Bir Çınar Ağacıyım" metni konulmuştur.

Tablo 3

2018 Öğretim Programında Yer Verilen Verilen Metin Türleri ile Beşinci Sınıflarda Okutulan Kitaplarda Yer Alan Metin Türleri Karşılaştırması

2018 Öğretim Programına Göre Beşinci Sınıf Düzeyinde Yer Alınabilecek Metin Türleri	2017-2018 MEB Yayınları Beşinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2018-2019 MEB Yayınları Beşinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri
Bilgilendirici Metin Türleri		
Dilekçe		
E-posta		
Anı	+	+
Broşür	+	+
Haber metni		
Kılavuz (Kullanım kılavuzları, tarifname, Makale/ Deneme/Fıkra/Söyleşi	+	+
Mektup	+++	+++
Özlü Söz (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)		
Sosyal Medya Mesajları		
Öyküleyici Metin Türleri		
Çizgi Roman	+	+
Fabl	+	+
Hikâye	+	+
Karikatür	+	+
Masal/Destan/ Efsane	++	++
Mizahı Fıkra		
Roman	+	
Tiyatro	+	+
Şiir	+	+
Şarkı/Türkü		

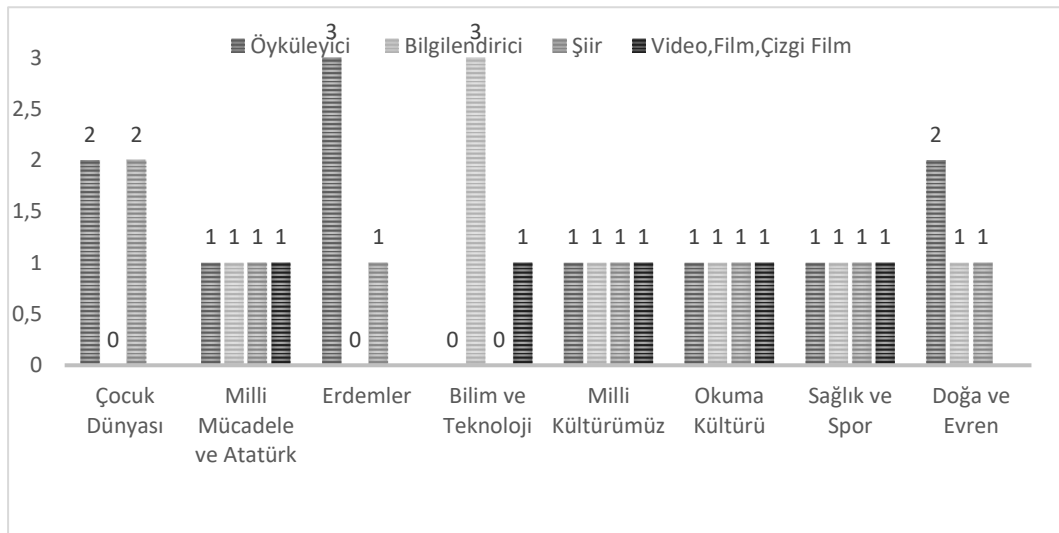
Tablo 3’de 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan metin türleri ve beşinci sınıf kitaplarında kullanılan metin türleri gösterilmiştir. 2018 Türkçe Öğretim Programına göre zorunlu olarak verilmesi gereken metin türleri yoktur. Öğretim Programında kitaplarda yer verilebilecek metin türleri belirlenmiş bunların hangilerinin seçileceğine, hangi türün ne sıklıkta yer alacağına yayınevlerinin karar vermesi gerektiği belirtilmiştir.

2018 Türkçe öğretim programında toplam 13 bilgilendirici metin türü verilmiştir kitapta ise 6 bilgilendirici metin türüne yer verilmiştir. Yer verilmeyen türler dilekçe, e-posta, haber metni, fıkra, mektup ve özlü sözdür. Programda 10 hikâye edici metin türü verilmiş, kitapta ise 7 hikâye edici metin türü kullanılmıştır.

Kullanılmayan türler ise mizahi fıkra ve romandır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında okutulan kitapta yer verilen bilgilendirici metin türü sayısı aynıken, hikaye edici metin türünde roman türü de eklenerek bu kitapta 8 hikaye edici metin türü kullanılmıştır. Sekiz adet şiir metni kullanılmıştır.

Dinleme metinleri için programda sadece birinci sınıflar için açıklama yapılmıştır. Diğer sınıf düzeylerinin dinleme metinleri hakkında bilgi verilmemiştir.

İncelenen 5. sınıf MEB Yayınlarına ait olan kitapta iki şiir, bir film, bir makale, bir fabl, bir çizgi film, iki öğretici video olmak üzere toplam sekiz dinleme metni sunulmuştur. Bu kitapta dinleme/izleme metni olarak film, video, çizgi film kullanılarak dinleme kadar izlediklerini anlama ve yorumlama üzerinde de durulmuştur. 2017-2018 eğitim döneminde okutulan kitap ile 2018-2019 eğitim döneminde okutulan kitabın aynısı olup sadece bir hikâye metni, bir roman metni ile değiştirilmiştir. 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde okutulan kitapta diğer kitaptan farklı olarak roman metin türüne yer verilmiştir. İki kitapta metin türü sayısı, programda yer alan metin türlerine yer verilmesi açısından 2018 öğretim programına uygun bir grafikte hazırlanmıştır.

Grafik 1. Beşinci sınıf kitaplarındaki temalara göre öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 1’de 2018-2019 yılında okutulan beşinci sınıf kitabında yer alan temalara göre öyküleyici metin, bilgilendirici metin, şiir dağılımı gösterilmiştir.

1. Grafığe göre ocuk dünyası temasında iki hikâye edici metin, iki Şiir metni kullanılmıştır. Bilgilendirici metin kullanılmamıştır.
2. Millî Mücadele ve Atatürk temasında ise eşit dağılım göstererek her metinden birer tane kullanılmıştır ve dinleme/izleme metni olarak film seçilmiştir.
3. Erdemler temasında  ykleyici metin, bir Şiir metni kullanılmıştır. ocuk dünyası temasında olduğu gibi bilgilendirici metin kullanılmamıştır.
4. Bilim ve Teknoloji temasında ise üç bilgilendirici metin ve bir video kullanılmıştır. ocuk dünyası ve Millî Mücadele ve Atatürk temalarının tersine bu temada ise ykleyici metin kullanılmamıştır.
5. Milli kültürümüz, okuma kültürü, sağlık ve spor temalarında ise metinler eşit dağılım göstermektedir.
6. Doğa ve evren temasında iki ykleyici metne, bir bilgilendirici metin, bir Şiir metnine yer verilmiştir.

Grafik 1'e bakıldığında dört temada ykleyici, bilgilendirici Şiir eşit dağılım gösterirken, dört temada ise eşit dağılım göstermemektedir. 2018 ğretim programında rneğin "Bilim ve Teknoloji" temasında bilgilendirici metin daha fazla olabilir. Başka bir temada ise Şiir türündeki metinlere daha fazla yer verilebilir. Ancak ilke olarak metin türlerinin temalar arasında, kitap bütününde dengeli bir Şekilde dağılımının sağlanması esastır (MEB, 2018, s. 20) Şeklinde yer alan açıklamaya göre kitapta buna uygun Şekilde dağılımın yapıldığını görülmektedir. 2017-2018 ve 2018- 2019 eğitim ğretim döneminde okutulan 5. sınıf MEB Yayınlarına ait kitap metin türü dağılımı, kitapta yer verilen metin türleri ve metin türü sayısı açılarından 2018 Türkçe ğretim Programına uygun olduğu görülmüştür.

Beşinci Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi

Alt problemine ait bulgular

MEB Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı iki yıl art arda okutulduğundan metin nitelikleri tek kitap üzerinden ele alınmıştır.

2018 Öğretim Programında ders kitaplarına alınacak metinlerin nitelikleri açıklanmış ve kitapların bu niteliklere bağlı olarak oluşturulması istenmiştir 14 farklı nitelik belirlenmiştir. Buna göre 5. sınıf MEB Yayınlarına ait kitaptan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4

5.sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabının Ders Kitabı Niteliklerine Uygunluğu

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.	✓	
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.	✓	
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.	✓	
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.	✓	
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metin Türleri

Alt problemine ait bulgular

2018-2019 öğretim yılı içerisinde altıncı sınıflarda okutulan Eksen Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki grafikte tablolannmıştır.

Tablo 5

2018-2019 Eksen Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metin Türü
1. Tema	Erdemler	1 Forsa	Hikâye
		2 Kaynatılmış Tohum	Masal
		3 Ceylana Yardım Edenler	Fabl
		4 Adsız Çeşme*	Şiir
2. Tema	Milli Kültürümüz	1 Nevruz	Makale
		2 Türküler Dolusu	Şiir
		3 Boş Bir Kütmes Birkaç Dolu Kap	Hikâye
		4 Bayrak*	Şiir
3. Tema	Milli Mücadele	1 Atatürk Orman Çiftliği	Hikâye
		2 Atatürk Geometri Kitabı Yazmış	Makale
		3 30 Ağustos	Şiir
		4 Ankara Türk Odası*	Anı
4. Tema	Çocuk Dünyası	1 Nasrettin Hoca Fıkraları	Mizahi Fıkra
		2 Ben Kimim?	Fabl
		3 Bilmece	Tiyatro
		4 Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İster*	Şiir
5. Tema	Birey ve Toplum	1 Birlikte	Şiir
		2 Geri Kazanım	Makale
		3 Ömür Törpüsü	Hikâye
		4 Sihirli Pasta*	Hikâye
6. Tema	İletişim	1 Güler Yüze ve Gülmeye Dair	Sohbet
		2 Teknolojik Bayram Kutlamaları	Sohbet
		3 Pulsuz Dilekçe	Mektup
		4 Bilgilenirken Medya*	Makale
7. Tema	Doğa ve Evren	1 Uzaklar	Gezi Yazısı
		2 Gezegenimiz Isınıyor	Makale
		3 Orman	Şiir
		4 Beyaz Diş*	Roman
8. Tema	Bilim ve Teknoloji	1 Uçakla Yolculuk	Şiir
		2 Robotik ve Enerji	Çizgi Roman
		3 Newton'un Elması	Tiyatro
		4 Bilimsel Araştırma Yaparken Nelere Dikkat Etmeliyiz?*	Makale

*Dinleme metni

2018-2019 öğretim yılı içerisinde altıncı sınıflarda okutulan MEB Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve tablolaştırılmıştır.

Tablo 6

2018-2019 MEB Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema	Metnin İsmi	Metnin Türü	
1.Tema	Okuma Kültürü	1 Benim Adım Öykü	Deneme
		2 Arıyorum	Şiir
		3 Canım Kitaplığım	Hikaye
		4 Heykeli Dikilen Eşşek*	Hikaye
2.Tema	Milli Mücadele ve Atatürk	1 Türk Askerinin Cesareti	Anı
		2 Yaşlı Nine	Anı
		3 15 Temmuz	Bildiri
		4 120*	Film
3.Tema	Bilim ve Teknoloji	1 Aziz Sancar	Çizgi Roman
		2 İnsanlar Eskiden Zamanı Nasıl Ölçerdi?	Makale
		3 Teknoloji Bağımlılığı	Makale
		4 Bak Postacı Geliyor Selam Veriyor	Deneme
4.Tema	Erdemler	1 Vermek Çoğalmaktır	Hikaye
		2 Sevgi Diyen Çağlar Aşar	Şiir
		3 Gümüş Kanat	Hikaye
		4 Balıkçıl	Fabl
5.Tema	Doğa ve Evren	1 Merak Ettiklerimiz	Makale
		2 Afyon	Gezi Yazısı
		3 Su Kirliliği	Makale
		4 Kar Kristallerinin Peşinde Bir Yaşam	Biyoğrafi
6.Tema	Milli Kültürümüz	1 Anadolu	Şiir
		2 Tarhananın Öyküsü	Tarifname
		3 Ana Dili	Şiir
		4 Kara Tren	Hikaye
7.Tema	Sağlık ve Spor	1 Bisiklet Zamanı	Makale
		2 Yemek, İçmek ve Sindirmek	Hikaye
		3 Obezite Hakkında 10 Soru 10 Cevap	Röportaj
		4 Vazgeçemeyenlerin Hikayesi	Anı
8.Tema	Birey ve Toplum	1 Evet Efendim	Tiyatro
		2 Sen de Bir İyilik Yap	Hikaye
		3 Dostluğa Dair	Deneme
		4 Hacettepe	Masal

*Dinleme metni

2017-2018 öğretim yılı içerisinde altıncı sınıflarda okutulan Başak Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki gibi bir tablo oluşturulmuştur.

Tablo 7

2017-2018 Başak Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema	Metnin İsmi	Metnin Türü	
1.Tema Dünya ve Çevre	1	Dünyanın Gezginleri	Masal
	2	Benim Dünyam	Şiir
	3	Eyvah ! Ormanda Kayboldum	Makale
	4	Gülibik	Roman
	5	Doğa Dedi ki*	Şiir
	6	Kış Uykusu	Deneme
2.Tema Millî Mücadele ve Atatürk	1	Atatürk Gülümsedi	Şiir
	2	Ben Atatürk'ün Arkadaşım	Anı
	3	Canıyoldaşıma Mektuplar	Şiir
	4	Tanıdığım Çocuklardan: Rüstem*	Hikâye
	5	Vatan Yolunda	Anı
	6	Benim Kararım*	Söylev
3.Tema Biz ve Değerlerimiz	1	Annem	Mektup
	2	Bisikletli Postacı*	Hikâye
	3	Dostlar Beni Hatırlasın	Şiir
	4	Hoşgörü*	Deneme
	5	Ant	Hikâye
	6	İnsana Saygı	Şiir
4.Tema Bilim ve Teknoloji	1	Neyi, Ne Zaman, Niçin Merak Ederiz?	Hikâye
	2	Eşekli Kütüphaneci Mustafa Amca	Hikâye
	3	Teller Nasıl Konuşturuldu?*	Hikâye
	4	Yüksek Evde Oturanların Türküsü	Şiir
	5	Velcro- Cırt Cırt	Açıklayıcı Metin
	6	Telgrafhane*	Şiir
	7	Ali'nin Ödevi ve Köstebekler	Hikâye
5.Tema Millî Kültürümüz	1	Yedi İklim Dört Bucakta Evliya	Eleştiri
	2	Bayram Mektubu*	Şiir
	3	Hey Gidinin Efesi	Makale
	4	Ben Bir Küçük Kilimim	Hikâye
	5	İstiklal Marşı Nasıl Yazıldı?*	Sohbet
	6	Isparta ve Güller	Gezi Yazısı
	7	Türküler Dolusu	Şiir
6.Tema Sanat ve Toplum	1	Küçük Prens	Hikâye
	2	Ağustos Böceği ile Karınca	Fabl
	3	Üç Kuşağın Yazarı: Gülten Dayıoğlu	Söyleşi
	4	Çocuk Senfoni Orkestrası Venezuela'dan Gelen Misafirleri Ağırladı*	Haber Metni
	5	Ay Şairi	Şiir
	6	Anadolu'da Türk Süsleme Sanatları*	Açıklayıcı
7.Tema Vatandaşlık Bilinci	1	Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun*	Öğretici Metin
	2	Hayvan Dostlarımız ve Biz	Deneme
	3	Siwa'nın Öyküsü*	Biyografi
	4	Ödevsiz Gezegen	Hikâye
	5	Memleket İsterim	Şiir
	6	Ah Şu Gençler!	Tiyatro
	7	Şehir Faresiyle Tarla Faresi*	Fabl
8.Tema Sağlık Spor ve Oyun	1	Sağlığına Kavuşan Hasta	Hikâye
	2	Körebe*	Şiir
	3	Altın Kız	Köşe Yazısı (fıkra)
	4	Bir Tutam Fıkra	Mizahi Fıkra
	5	İssız Ada*	Hikâye
	6	Büyüklerle Mektuplar	Mektup
	7	Oyuncakların Oyuncağı Olmak	Şiir

*Dinleme metni

2017-2018 öğretim yılı içerisinde altıncı sınıflarda okutulan MEB Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 8

2017-2018 MEB Yayınları Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema	Metnin İsmi	Metnin Türü	
1. Tema	Biz ve Değerlerimiz	1 Affet Babacığım	Hikaye
		2 Dostlar Beni Hatırlasın	Şiir
		3 Sevmenin Ölçüsü, Ölçsüz Sevmektir	Deneme
		4 Kalp Ustası*	Hikaye
		5 Aslan, Tilki Bir de Geyik	Fabl
		6 Bal Gibi İsim Tamlaması	Anı
		7 Beri Gel*	Şiir
2. Tema	Millî Mücadele ve Atatürk	1 Onuncu Yıl Nutku*	Söylev
		2 Mustafa Kemaller Tükenmez	Şiir
		3 Şehit Bacı	Hikaye
		4 Atatürk Öğretmenler Birliği Kurultayında	Söylev
		5 Hasan Ali Yücel'in Türk Gençliğine Seslenişleri	Makale
		6 Kınalı Ali*	Hikaye
3. Tema	Dünya ve Çevre	1 İnnisfree'deki Göl Adası	Şiir
		2 Güneş Nasıl Çalışır?	Sohbet
		3 Çevre Konusu Hakkında*	Sohbet
		4 Akdeniz'le Röportaj	Hikaye
		5 Muhteşem Karıncalar	Sohbet
		6 Uzay ve Zaman*	Makale
4. Tema	Millî Kültürümüz	1 Çayda Çıra	Efsane
		2 Bizimki Türkçe Sevdası	Deneme
		3 Anadolu'da Renkler Üstüne	Deneme
		4 İki Dirhem Bir Çekirdek*	Sohbet
		5 Evliya Çelebi	Biyografi
		6 23 Nisan	Şiir
		7 Bir Bayram Sabahı*	Hikaye
5. Tema	Vatandaşlık Bilinci	1 Görevini Unutan Saat	Masal
		2 Çiftçinin Nasihatı	Şiir
		3 Emeğin Değeri	Deneme
		4 Dibek Dövmüğü ile Hınk Deyici*	Hikaye
		5 Sınıf Başkanı	Hikaye
		6 Fuat Engin'le Tüketici Sohbetleri	Röportaj
		7 Demokrasi*	Şiir
1. Tema	Sanat ve Toplum	1 Bir Zamanlar Anadolu'da Filminin Oluşum Süreci	Anı
		2 İlk Türk Piyanosu	Anı
		3 İhtiyar Çilingir*	Hikaye
		4 Küçük Ressam	Şiir
		5 Karagöz	Tiyatro
		6 Sergiler Dolusu*	Anı
7. Tema	Bilim ve Teknoloji	1 Çılgın Dedemin Zaman Makinesi	Hikaye
		2 Mahzar Osman Uzman	Biyografi
		3 Denizler Altında Yirmi Bin Fersah*	Roman
		4 İlim Öğren	Şiir
		5 İletişim Alanındaki İcatlar	Makale
		6 Robot*	Şiir
8. Tema	Sağlık Spor ve Oyun	1 Oyuna Hadi	Şiir
		2 Nerede ve Nasıl Spor Yapmalıyız?	Makale
		3 Lokman Hekim*	Efsane
		4 Organlardan Mektup Var	Mektup
		5 Kenan Sofuoğlu	Röportaj
		6 Bilmece*	Şiir
		7 Atari Merakı	Hikaye

Yukarıda yer alan tablolar incelendiğinde altıncı sınıf Eksen Yayınları kitabında yer alan metin türlerinde tablo 5'e göre 13 öyküleyici metin, 11 bilgilendirici metin, sekiz şiire yer verilmiştir. Dinleme metinleri dahil, serbest okuma metinleri hariç 32 adet metin yer almaktadır. Beşinci sınıf kitabında yer alan izleme metinlerine, bu kitapta yer verilmemiş sadece dinleme metinlerine yer verilmiştir. Kitaptaki dinleme metinlerinin üçü şiir, biri anı, biri hikâye, ikisi makale, biri roman türünde kullanılmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde 2018-2019 yılına ait MEB Yayınlarına ait kitapta 16 bilgilendirici metin, 11 öyküleyici metin, 4 şiir ve bir izleme metni yer almaktadır. Toplam 32 metin yer almaktadır ve bunun yedisi dinleme metni, biri izleme metnidir. Eksen yayınları altıncı sınıf kitabında sekiz şiir metnine yer verilirken bu kitapta dört şiir metni kullanılmıştır. İki kitapta metin türü sayısı bakımından 2018 Türkçe Öğretim Programına uygundur.

2017-2018 yılına ait Başak Yayınlarına ait kitapta diğer iki kitaptan farklı olarak 20 bilgilendirici metin, 18 öyküleyici metin ve 14 şiir olmak üzere toplam 52 metin kullanılmıştır. Sekiz tane tema kullanılmış olup bunların dördünde altı metin yer alırken dördünde yedi metin yer almaktadır. Serbest okuma metinlerine yer verilmemiştir. Dinleme izleme metinlerinde ise sadece dinleme metni yer almakta diğer iki kitapta bulunan izleme metnine bu kitapta yer verilmemiştir. Bu kitap 2017-2018 Öğretim Programına göre değil 2015 Öğretim Programına göre oluşturulmuştur. 2015 Öğretim Programında 16 dinleme izleme metninin sekizi hikâye edici, dördü şiir ve dört bilgilendirici metin, 36 okuma metninin 14 bilgilendirici metin, 14 öyküleyici metin, sekiz şiir metni olması gerektiği açıklanmıştır (MEB, 2015). İncelenen kitapta ise bu sayılara bağlı kalınmamış dinleme-izleme metni olarak dört şiir, beş öyküleyici metin ve yedi bilgilendirici metin kullanılmıştır. Okuma metni olarak ise 10 şiir, 13 bilgilendirici metin ve 13 öyküleyici metin kullanılarak 2015 Öğretim Programındaki metin türü dağılımına tam olarak uyulmadığı görülmektedir.

2017-2018 MEB Yayınlarına ait kitap incelendiğinde 2015 programına uygun bir biçimde 52 metin olacak şekilde hazırlanmıştır ve bu açıdan 2018 Öğretim programına uygun değildir. Bu kitapta 12 şiir metni, 23 bilgilendirici metin ve 17 öyküleyici metin bulunmaktadır. Kitapta sekiz tema yer almakta yine Başak Yayınlarındaki kitapta olduğu gibi dört temada altışar metin yer alırken dört temada

yedişer metin yer almaktadır. Bu kitapta da sadece dinleme metni kullanılmış izleme metinlerine yer verilmemiştir. Kitapta dinleme izleme metinlerinin dördü şiir, beşi bilgilendirici metin, yedisi öyküleyici metin olarak kullanılmıştır. Okuma metinlerinde ise 17 bilgilendirici metin, 11 öyküleyici metin ve 8 şiir metni kullanılmıştır. Bu kitapta 2015 Öğretim Programının metin türü dağılımına uyulmadığı görülmekte bu açıdan Başak Yayınlarına benzerlik göstermektedir.

Dört kitaba genel olarak bakıldığında 2017-2018 öğretim yılında okutulan Başak ve MEB Yayınlarına ait kitapların 2018 Öğretim Programına metin türü dağılımı bakımından uygun olmadığı 2015 öğretim programına göre hazırlandığı görülmektedir. 2018-2019 yılında okutulan kitaplar metin türü dağılımı açısından 2018 Öğretim Programına uygun biçimde hazırlanmış olduğu fark edilmiştir.

Tablo 9

2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Altıncı Sınıf Türkçe Kitabında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması

2018 Öğretim Programına Göre Altıncı Sınıf Düzeyinde Yer Alınabilecek Metin Türler	2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Altıncı Sınıf Başak Kitabında Yer alan Metin Türleri	2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Altıncı Sınıf MEB Kitabında Yer alan Metin Türleri	2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Altıncı Sınıf MEB Kitabında Yer alan Metin Türleri	2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Altıncı Sınıf Eksen Kitabında Yer Alan Metin Türleri
Bilgilendirici Metin				
Anı	+	+	+	+
Blog				
Efemera, broşür				
E-posta				
Haber metni, reklam	+			
Kılavuz			+	
Gezi yazısı	+		+	+
Makale/ Deneme/Fıkra/Söyleşi	++++	+++	++	++
Mektup	+	+		+
Özlü Söz (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)				
Sosyal Medya Mesajları				
Öyküleyici Metin				
Çizgi Roman			+	+
Fabl	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+
Karikattür				
Masal/Destan/ Efsane	+	++	+	+
Mizahı Fıkra	+			+
Roman	+	+		+
Tiyatro	+		+	+
Şiir	+	+	+	+
Şarkı/Türkü				

Tablo 9’da 2018 öğretim programında altıncı sınıflarda yer alabilecek metin türleri ve kitaplarda yer alan metin türleri gösterilmiştir. 2018 Türkçe öğretim programında 16 adet bilgilendirici metin türüne yer verilmiştir.

2018-2019 eğitim-öğretim döneminde okutulan altıncı sınıf Eksen Yayınları kitabında bu metin türlerinden anı, gezi yazısı, makale, söyleşi (sohbet) ve mektup olmak üzere beş tane metin türü kullanılmıştır. MEB Yayınları kitabında da anı, tarifname, gezi yazısı, makale ve deneme olarak beş farklı bilgilendirici metin türü kullanılmıştır.

Farklı olarak kullanılan metin türleri Eksen Yayınları kitabında mektup ve sohbet türüyle MEB Yayınları kitabında tarifname ve deneme metnidir. Bunun dışında MEB Yayınları kitabında 2018 Öğretim Kılavuzunda altıncı sınıf kitaplarında bulunması önerilmeyen biyografi, bildiri ve röportaj metin türleri yer almaktadır. Eksen Yayınları kitabında 2018 Öğretim Programında altıncı sınıf düzeyinde yer alması önerilen türler dışında başka metin türleri kullanılmamıştır.

2017-2018 yılında okutulan Başak Yayınlarına ait kitapta 8 bilgilendirici metne yer verilmiştir. Bunlar makale, deneme, anı, mektup, sohbet, gezi yazısı, haber metni, fıkırdır. Bunun dışında kitapta programda yer almayan bazı metin türleri de kullanılmıştır. Bunlar söylev, eleştiri, biyografi ve açıklayıcı metin olarak gösterilebilir. Açıklayıcı metin diye bir tür yoktur fakat Başak Yayınları öğretmen kılavuz kitabında “Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları ve Velcro- Cırt Cırt” adlı metinlerin türü açıklayıcı metin olarak belirtildiği için araştırmaya da aynı şekilde alınmıştır.

MEB Yayınlarında ise 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun anı, mektup makale, deneme, sohbet olmak üzere beş adet bilgilendirici metin türü kullanılmıştır. Yine bu kitapta da programda yer almayan bazı metin türleri kullanılmıştır. Bunlar söylev, biyografi ve röportaj türleridir.

2017-2018 eğitim öğretim döneminde okutulan Başak ve MEB Yayınların ait kitapların metin türü dağılımı 2018 Türkçe Öğretim Programına göre değil 2015 Türkçe Öğretim Programına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

Beşinci-sekizinci sınıflar düzeyinde hikâye edici metinler kapsamında hikâye, masal, fabl, anı, destan, efsane, roman, tiyatro türlerinden; bilgi verici metinler kapsamında kronolojik sıralamaya, tanımlamaya/betimlemeye,

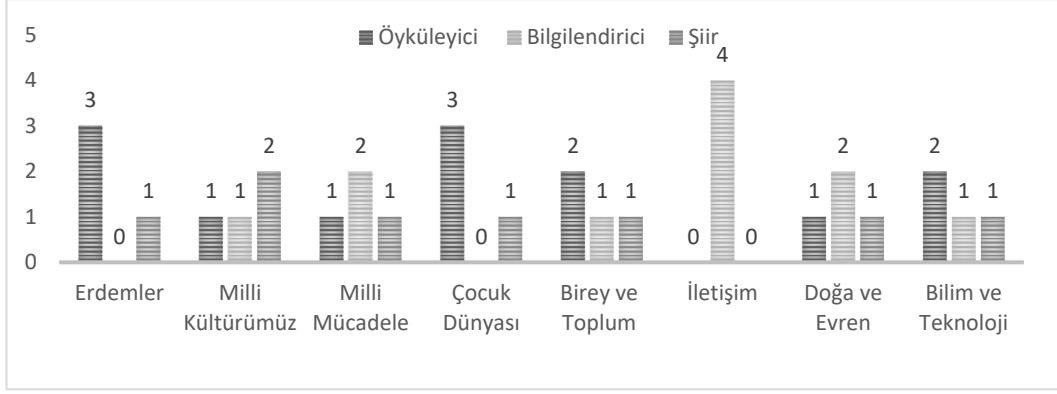
karşılaştırmaya, sebep-sonuca ve problem çözmeye dayalı metin yapılarından ve gezi yazısı, deneme, eleştiri, söyleşi, köşe yazısı, makale, biyografi, otobiyografi, mülakat vb. türlerden örneklere olabildiğince yer verilecektir. Bütün sınıflarda düzeye uygun şiirlere yer verilecektir (MEB, 2015). 2015 programında kitaplarda sınıf bazında yer alması gereken türler sadece bu şekilde açıklanmış 2018 programlarında olduğu gibi ayrıntılı bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Öyküleyici metin türü olarak 2018 Türkçe Öğretim Programında 10 farklı metin türü gösterilmiş 2018-2019 yılında okutulan Eksen Yayınları kitabında çizgi roman, fabl, hikaye, mizahi fıkra, roman, tiyatro, masal olmak üzere bunların yedi tanesine yer verilmiştir. MEB Yayınları kitabında ise çizgi roman, fabl, hikaye, tiyatro, masal olarak beş farklı öyküleyici metin türü kullanılmıştır.

Eksen Yayınlarında yer alan mizahi fıkra ve roman türüne MEB Yayınlarında yer verilmemiştir. Programda şiir bölümü şiir ve şarkı/türkü olarak verilmiştir ama iki kitapta da sadece şiir türüne yer verilmiştir. Yani programda öyküleyici ve bilgilendirici olmak üzere 26 farklı türün kullanılabileceği ifade edilmiştir. 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olarak Eksen Yayınları kitabında 12 farklı metin türü yer alırken MEB Yayınları kitabında 10 farklı metin türü kullanılmıştır. Eksen Yayınları kitabında sekiz adet şiir metnine yer verilirken MEB Yayınları kitabında dört adet şiir metnine yer verilmiştir.

2017-2018 yılında okutulan Başak Yayınlarında fabl, hikaye, mizahi fıkra, roman, tiyatro ve masal olarak altı farklı, MEB Yayınlarında ise fabl, hikaye, roman, efsane ve masal olmak üzere beş farklı öyküleyici metin kullanılmıştır.

MEB Yayınlarında Başak Yayınlarından farklı olarak mizahi fıkra, tiyatro metinleri kullanılmamış olup MEB Yayınlarında efsane metni yer alırken Başak Yayınlarında da efsane metni kullanılmamıştır. İki kitapta da şiir metni kullanılmıştır. İki kitapta öyküleyici metin türü dağılımı açısından 2018 ve 2015 Türkçe Öğretim Programına uygundur.

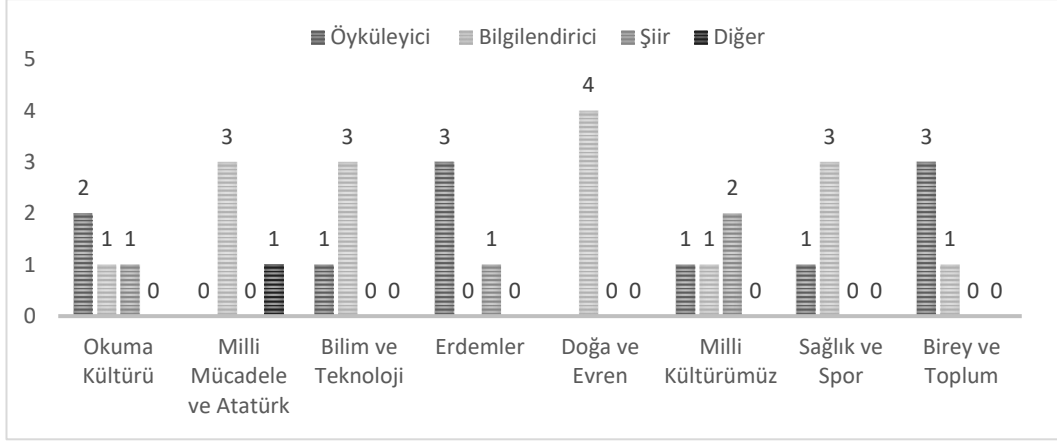

Grafik 2. 2018-2019 Altıncı sınıf eksen yayınları temalara göre öyküleyici, bilgilendirici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 2’de altıncı sınıf Türkçe dersi kitabındaki temalara göre öyküleyici metin, bilgilendirici metin, şiir türünün dağılımını göstermektedir.

1. Grafiği incelendiğinde erdemler temasında bilgilendirici metin türüne hiç yer verilmemiş sadece öyküleyici ve şiir türü kullanılmıştır.
2. Milli kültürümüz temasında ise yoğunluk şiir türü üzerindedir. Diğer türlerden birer tane kullanılmıştır.
3. Millî Mücadele temasında daha çok bilgilendirici metin türü kullanılmıştır.
4. Çocuk dünyası temasında ise erdemler temasında olduğu gibi öyküleyici metin türüne ağırlık verilmiş yine bilgilendirici metin türü hiç kullanılmamıştır.
5. Birey ve toplum temasında öyküleyici metin türüne daha çok yer verilmiştir.
6. İletişim temasında değişiklik yapılarak sadece bilgilendirici metin türü kullanılmış olup şiir ve öyküleyici metin türlerine yer verilmemiştir.
7. Doğa ve evren temasında bilgilendirici metin türü en çok kullanılan olup bilim ve teknoloji temasında ise tam tersi olarak öyküleyici metin türleri daha fazla kullanılmıştır.

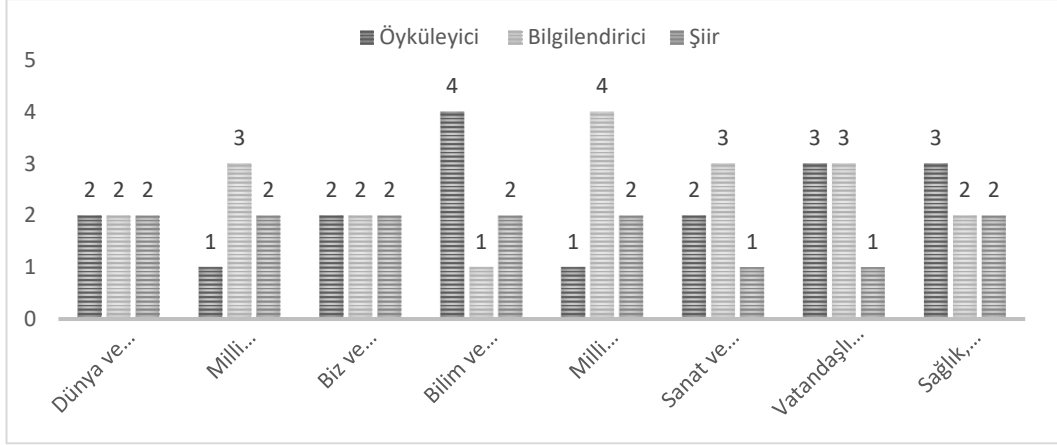
Grafik 1 ile beşinci sınıf kitabında temalara göre öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir dağılımını gösteren grafik 1 karşılaştırıldığında orada dört temada eşit bir dağılım varken bu kitapta hiçbir temada eşit dağılım göstermemiştir. Bu kitaptaki temalarda ya öyküleyici metin türü fazla kullanılmış ya bilgilendirici metin türü fazla kullanılmış ya da şiir türü fazla kullanılmıştır.

Grafik 3. 2018-2019 MEB yayınları kitabı temalara göre öyküleyici, bilgilendirici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 3’ te altıncı sınıf MEB Yayınları kitabına ait temalara göre metin türü dağılımı gösterilmiştir. Grafiğe genel olarak bakıldığında tür dağılımı eşit bir dağılım göstermemektedir.

1. Okuma kültürü temasında öyküleyici metin daha fazla kullanılmış diğer türlerden birer tane kullanıldığı görülmektedir.
2. Millî Mücadele ve Atatürk temasında sadece bilgilendirici metin türleri kullanılmış öyküleyici metinlere yer verilmemiştir ve bu kitapta tek olan izleme metni bu tema içerisinde yer almaktadır.
3. Bilim ve teknoloji temasında ise yine aynı grafikte bilgilendirici metin türüne daha fazla yer verilmiştir, bir tane öyküleyici metin yer almaktadır.
4. Erdemler temasında ise öyküleyici metin türü daha fazla kullanılmıştır ve bir tane şiire yer verilmiştir.
5. Doğa ve evren temasında sadece bilgilendirici metin türlerine yer verilmiştir.
6. Milli kültür temasında ise iki tane şiir metni kullanılmıştır. Öyküleyici ve bilgilendirici türlerden de birer tane kullanılmıştır.
7. Sağlık ve spor temasında yine bilgilendirici metin daha fazla kullanılmış, öyküleyici metne de yer verilmiştir.
8. Birey ve toplum temasında ise öyküleyici metne daha fazla yer verilmiştir. Bilgilendirici metin türü bir tane kullanılmıştır.

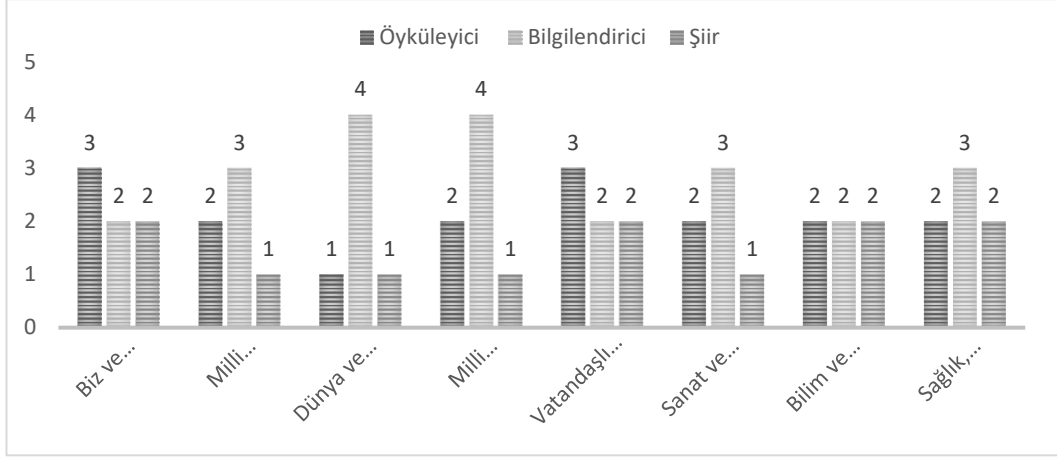

Grafik 4. 2017-2018 Altıncı sınıf başak yayınları kitabı temalara göre öyküleyici, bilgilendirici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 4 incelendiğinde dünya ve çevre temasında eşit bir dağılım olduğu görülmektedir.

1. Millî Mücadele ve Atatürk temasında bilgilendirici metnin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.
2. Biz ve değerlerimiz temasında eşit bir dağılım vardır.
3. Bilim ve teknoloji temasında öyküleyici metin türüne, milli kültürümüz temasında ise bilgilendirici metin türüne fazla yer verilmiştir.
4. Sanat ve toplum temasında bilgilendirici metin türü, öyküleyici metin türünden fazla kullanılmıştır.
5. Vatandaşlık bilincinde şiir metninin daha az olduğu, öyküleyici ve bilgilendirici metin türlerinin eşit olarak dağıldığı görülmektedir.
6. Sağlık, spor ve oyun temasında bilgilendirici metin türü ve şiir metnine eşit sayıda yer verilirken öyküleyici metin türüne daha fazla yer verilmiştir.

Her temada mutlaka bir veya iki tane şiir metni yer almıştır. Bilim ve teknoloji, milli kültürümüz temalarında yedi metin yer alırken diğer temalarda altı metin yer almıştır. Bu kitapta serbest okuma metinlerine ve izleme metinlerine yer verilmemiştir.

Grafik 5. 2017-2018 Altıncı sınıf meb yayınları kitabı temalara göre öyküleyici, bilgilendirici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 5'te 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde altıncı sınıflarda okutulan MEB Yayınlarına ait kitabın temalara göre metin türü dağılımı gösterilmiştir.

1. Buna göre biz ve değerlerimiz temasında öyküleyici metin türüne fazla yer verilirken bilgilendirici metin ve şiir türleri eşit sayıda yer almıştır.
2. Millî Mücadele ve Atatürk temasında bilgilendirici metin türü fazla iken bir adet şiir metnine yer verilmiştir.
3. Dünya ve çevre temasında ise bilgilendirici metin türüne daha çok yer verilmiştir. Şiir ve öyküleyici metin türleri ise eşit sayıda yer almıştır.
4. Millî kültürümüz temasında bilgilendirici metin türü sayısı daha fazla yer almaktadır.
5. Vatandaşlık bilinci temasında öyküleyici metin türü fazla yer verilirken şiir ve bilgilendirici metin türlerine eşit oradan yer verilmiştir.
6. Sanat ve toplum temasında bilgilendirici metin türü fazla olup şiir metni en az yer alan metin türüdür.
7. Bilim ve teknoloji temasında bilgilendirici, öyküleyici metin ve şiir metinlerinde eşit dağılım sağlanmıştır.
8. Son tema olan sağlık, spor ve oyun temasında ise bilgilendirici metin türü fazla olup öyküleyici metin ve şiir türüne eşit miktarda yer verilmiştir.

Altıncı Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi

Alt problemine ilişkin bulgular

Tablo 10

2018-2019 Yılında okutulan MEB ve Eksen yayınlarına ait kitapların nitelikleri

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.		✓
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.	✓	
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.		✓
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.		✓
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

Tablo 11

2017-2018 Eğitim-öğretim dönemi MEB ve Başak yayınlarına ait kitapların nitelikleri

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.		✓
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.	✓	
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.		✓
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.	✓	
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

Yukarıdaki tablo 10 ve 11 incelendiğinde dört kitapta da çeviri eserler kullanılmıştır bunlar ikincil aktarım olduğu için 2. maddeye uymamaktadır. 10.

maddede yer verilen dipnotlar dört kitapta da bulunmamaktadır. 14. maddede “biyografi türünde sadece edebi yönü ön plana alınmalıdır” şeklindeki açıklamaya uyulmamıştır. Biyografi metinlerine yer verilmektedir fakat edebi yönü ön planda değildir. Hayat hikayeleri, başarıları anlatılmamıştır. İncelenen dört kitapta da üç madde hariç 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan metin niteliklerine uygun olduğu görülmektedir.

Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri

Alt problemine ilişkin bulgular

Dersdestek Yayınlarına ait olan 2018-2019 öğretim yılında okutulan yedinci sınıf Türkçe dersi kitabı incelenmiş ve aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 12

2018-2019 Dersdestek Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metin Türü	
1. Tema	Erdemler	1	Mor Salkımlı Ev	Hikâye
		2	Sevgi Kurtaracak Bizi	Şiir
		3	Kırmızı Pabuçlar	Hikâye
		4	İnsanlığın Cesaret ve Onur Simgesi: Helen Keller*	Biyografi
2. Tema	Doğa ve Evren	1	Yer Çekimsiz Yaşam	Makale
		2	Rüzgâr	Şiir
		3	Yeşil Gözlü Kardan Adam	Hikâye
		4	Doğa ve İnsan*	Video
3. Tema	Milli Kültürümüz	1	Ülkem'in Renkli Haritası	Hikâye
		2	Dünyayı Güldüren Adam	Biyografi
		3	Bayrak	Şiir
		4	Bilmece*	Tiyatro
4. Tema	Millî Mücadele ve Atatürk	1	İstanbul Liseli Küçük Hasan	Hikâye
		2	Mustafa Kemal'in Kağnısı*	Şiir
		3	Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri	Makale
		4	15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor	Haber metni
5. Tema	Vatandaşlık	1	Ak Sakallı Bilge Dede	Masal
		2	Yemeğin Buharını Yiyen, Ücretini Para Sesi Olarak Öder*	Mizahi Fıkra
		3	Sorumluluklarımız	Sohbet
		4	Harman Yerinde	Şiir
6. Tema	Sağlık ve Spor	1	Goool!	Hikâye
		2	Benim Adım: Şeker Çocuk	Hikâye
		3	Yeterli ve Dengeli Beslenme	Broşür
		4	Hastahane*	Şiir
7. Tema	Sanat	1	Belkis Tiyatrosu	Masal
		2	Geleneksel El Sanatları Carsısı	Gezi Yazısı
		3	Müzik, İnekler, Cicekler ve Baska Sevler*	Hikâye
		4	Av Sairi	Şiir
8. Tema	Bilim ve Teknoloji	1	Buluşa Doğru	Deneme
		2	Kara Tren	Şiir
		3	Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir	Deneme
		4	Patent*	Video

*Dinleme metni

MEB 1 Yayınlarına ait olan 2018-2019 öğretim yılında okutulan yedinci sınıf Türkçe dersi kitabı incelenmiş ve tablolaştırılmıştır. 2018-2019 eğitim döneminde iki tane MEB kitabı yayımlanmıştır. Bu sebeple MEB 1 ve MEB 2 diye adlandırılmıştır.

Tablo 13

2018-2019 MEB 1 Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metnin Türü
1.Tema	Duygular	1 Bir Dünya Düşünürüm	Şiir
		2 Çiçek Dürbünü	Deneme
		3 Ana İşsiz Kalınca	Hikâye
		4 Karadut*	Hikâye
2.Tema	Millî Mücadele ve Atatürk	1 Atatürk'ü Gördüm Düşümde	Şiir
		2 Müreftele Kadınlar ve Emin Astsubay	Hikâye
		3 Sığırtmaç Mustafa'nın Öyküsü	Anı
		4 Penceresi Sonsuzluğa Açılan Oda*	Anı
3.Tema	Okuma Kültürü	1 Okumanın İşlevi	Makale
		2 Kitaplarla Kurulan Dostluk	Şiir
		3 Okumak Düşünmek İçindir	Deneme
		4 Anne Frank'ın Hatıra Defteri*	Günlük
4.Tema	Erdemler	1 Tahta Bisiklet	Mektup
		2 Kurbağayla İki Ördek	Fabl
		3 Kızgın Bir Lira	Hikâye
		4 Akıllı Evlat*	Masal
5.Tema	Kişisel Gelişim	1 Adımı Göklere Yazdıran Çocuk	Biyografi
		2 Başarıya Gitmek mi Başarıyı Çekmek mi	Deneme
		3 "A" Harfi	Roman
		4 Küçük Şeyler Üzerine Bir Öykü İki Dost Bir Kuş*	Hikâye
6.Tema	Millî Kültürümüz	1 Yusufçuk	Efsane
		2 Karagöz Nedir?	Makale
		3 Anadolu'da Kilim Demek	Sohbet
		4 Mevlâna Celaleddin Rumi*	Belgesel
7.Tema	Sağlık ve Spor	1 İki tekerlekli Özgürlük	Makale
		2 Futbolcu Olmaya Karar Vermiştik	Hikâye
		3 Karlı Dağların Arkadaşı Ol	Makale
		4 Broşür*	Hikâye
8.Tema	Sanat	1 Aşık Veysel Şatıroğlu	Biyografi
		2 Geleneksel Türk Sanatlarından Ebru	Makale
		3 Ağaçtan Oyma Su Tası	Hikâye
		4 Yaşayan İnsan Hazineleeri*	Belgesel

*Dinleme metni

MEB 2 Yayınlarına ait olan 2018-2019 öğretim yılında okutulan yedinci sınıf Türkçe dersi kitabı incelenmiş ve tablo haline getirilmiştir.

Tablo 14

2018-2019 MEB 2 Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metnin Türü
1.Tema	Erdemler	1 Arıların İlhamı	Masal
		2 Munise	Roman
		3 Dostluk	Tiyatro
		4 Kardeşim*	Şiir
2.Tema	Millî Mücadele ve Atatürkçülük	1 Vatan Destanı	Şiir
		2 Ordular İlk Hedefiniz	Anı
		3 Öğretmenlerinizden Af Dileyeceksiniz	Anı
		4 Seyit Onbaşı*	Film
3.Tema	Kişisel Gelişim	1 Barış Manço	Biyografi
		2 Sol Ayağım	Roman
		3 İnsanlarla Geçinme Sanatı	Deneme
		4 Naim Süleymanoğlu*	Video
4.Tema	Millî Kültürümüz	1 Türk Mutfak Kültüründe Kahve	Makale
		2 Ben Mimar Sinan	Tiyatro
		3 Türkiyem, Ana Yurdum, Sebebim, Çarem	Şiir
		4 Deli Dumrul*	Hikâye
5.Tema	Bilim ve Teknoloji	1 Piri Reis	Çizgi roman
		2 2100'lerdeki Yaşamdan Bir Gün	Hikâye
		3 Yeni Dünya	Makale
		4 Cahit Arf*	Video
6.Tema	Okuma Kültürü	1 Okumak Deyince	Deneme
		2 Divan-ı Lügatit Türk'ün Bulunmuş Hikayesi	Hikâye
		3 Okumak Ayrıcalıktır, Herkes Okuyamaz	Sohbet
		4 İlk Çocukluk*	Hikâye
7.Tema	Doğa ve Evren	1 İlk Kar	Hikâye
		2 Bu Sabah Hava Berrak	Şiir
		3 Lavanta Kokulu Köy	Gezi Yazısı
		4 Artık Antartika'da Buz Dağlarının Arasındayız*	Gezi yazısı
8.Tema	Zaman ve Mekân	1 İstanbul	Şiir
		2 Akşehir'de Bir Fil	Fıkra
		3 Moena Türk Köyü	Gezi Yazısı
		4 Kırkpınar'a Adımı Veren Kırk Yiğit*	Efsane

*Dinleme metni

2017-2018 öğretim yılı içerisinde yedinci sınıflarda okutulan Ezde Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 15

2017-2018 Ezde Yayınları Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metnin Türü
1.Tema	Milli Kültür	1 Mimar Sinan	Biyografi
		2 Ben Bir Küçük Kilimim	Hikâye
		3 Türküler Dolusu	Şiir
		4 Eşsiz Hazine*	Hikâye
2.Tema	Atatürk	1 Atatürk'ü Anlamak	Hikâye
		2 Cumhuriyetin Temeli	Makale
		3 Atatürk ve Türk Tiyatrosu	Anı
		4 Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri*	Makale
3.Tema	Okuma Kültürü	1 Kitap Sevgisi	Anı
		2 Kitaplar Arasında	Tiyatro
		3 Okumak	Deneme
		4 Kütüphane*	Şiir
4.Tema	Duygular	1 Dört Ahbapla	Fabl
		2 Tasa Kuşu	Masal
		3 Samimi Olmak	Sohbet
		4 Uçun Kuşlar*	Şiir
5.Tema	Doğa ve Evren	1 Bundan Başka Dünya Yok	Söyleşi
		2 Ağaç Diyor ki	Şiir
		3 Son Kuşlar	Hikâye
		4 İlkbahar, Yaz, Sonbahar ve Kış Kardeşler*	Masal
6.Tema	Zaman ve Mekân	1 Kış Mevsimi	Masal
		2 Kız Kalesi	Efsane
		3 Adana	Gezi Yazıtı
		4 Türkiye'm Dile Geldi*	Şiir

*Dinleme metni

Yukarıda yer alan tablolar incelendiğinde tablo 12 Dersdestek Yayınlarına ait yedinci sınıf kitabında yer alan metin türlerini göstermektedir. Tabloya göre 12 öyküleyici metin, 10 bilgilendirici metin, 8 adet şiire ve iki adet dinleme/izleme metni olarak kullanılan videoya yer verilmiştir. Dinleme metinleri dahil, serbest okuma metinleri hariç 32 adet metin yer almaktadır. Beşinci sınıf kitaplarında olduğu gibi iki adet izleme metnine yer verilmiştir. Altıncı sınıf kitaplarından bu yönüyle ayrılır çünkü altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarında izleme metni bulunmamaktadır. Dersdestek Yayınlarına ait bu kitapta iki şiir, bir biyografi, bir tiyatro, bir masal, bir mizahi fıkra türü, iki tane de dinleme/izleme metni video olmak üzere toplam sekiz dinleme/izleme metnine yer verilmiştir.

Tablo 13'de MEB 1 Yayınlarına ait kitapta bulunan metin türleri gösterilmiştir. Buna göre kitapta toplam 3 şiir metni, 12 öyküleyici metin, 15

bilgilendirici metin ve iki izleme metni yani toplamda 32 metin kullanılmıştır. Dersdestek Yayınları kitabında sekiz tane şiir yer alırken bu kitapta üç şiir metni kullanılmıştır. MEB 1 Yayınlarına ait bu kitapta da Dersdestek Yayınlarında olduğu gibi iki izleme metni kullanılmıştır.

MEB 2 Yayınlarına ait kitapta bulunan metin türlerine yönelik oluşturulmuş tablo 14'e göre kitapta toplam 5 şiir metni, 12 öyküleyici metin, 12 bilgilendirici metin ve 3 dinleme/izleme metni yani toplamda 32 metin kullanılmıştır. Dersdestek Yayınları kitabında sekiz tane şiir metni, MEB 1 Yayınları kitabında 3 şiir metni bulunurken MEB 2 Yayınlarına ait bu kitapta beş şiir metnine yer verilmiştir. En fazla şiir metni Dersdestek Yayınları kitabında kullanılmıştır. Dersdestek Yayınları Türkçe ders kitabında ve MEB 1 Yayınları kitabında sadece iki izleme metni varken MEB 2 Yayınları kitabında ise üç tane dinleme/izleme metni kullanılmıştır. Üç kitabında ortak özelliği 12 öyküleyici metin kullanılmasıdır. Bilgilendirici metinler ise Dersdestek Yayınlarında 10, MEB 1 kitabında 15, MEB 2 Yayınları kitabında ise 12 metin olacak şekilde kullanılmıştır. 2018-2019 da okutulan üç ders kitabında da sekiz tema yer alması her temada dörder metne yer verilmesi ve her temada üç okuma bir dinleme metni bulunması ve her temadan sonra serbest okuma metinleri olması açısından 2018 öğretim programına uygun olduğu görülmüştür.

Tablo 15'e göre 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta 2018-2019 yılında okutulan Dersdestek, MEB1 ve MEB 2 Yayınları kitaplarından farklı olarak sekiz tema yerine altı tema kullanılmıştır. Serbest okuma metinleri hariç toplam 24 metin incelenmiştir. Bu kitapta 9 bilgilendirici metin, 10 öyküleyici metin, 5 şiir metni kullanılmıştır. Dinleme izleme metinlerinde sadece dinleme metnine yer verilmiş izleme metnine yer verilmemiştir. 2018 Türkçe Öğretim Programında sekiz tema olması ve her temada dört metnin yer alması gerektiği açıklanmış olup toplam 32 metin olması gerekmektedir. Bu kitapta tema bakımından 2018 Öğretim Programına uymamaktadır. 2015 öğretim programında ise yine sekiz tema ve toplam 52 metnin yer alması gerektiği açıklandığı için tema sayısı bakımından 2015 programına da uymamaktadır. Bu kitapta 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde okutulan 7. Sınıf Türkçe dersi kitaplarından tema sayısının altı olması bakımından ayrılmaktadır.

Tablo 16

2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Yedinci Sınıf Türkçe Kitaplarında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması

2018 Öğretim Programına Göre Yedinci Sınıf Düzeyinde Alınabilecek Metin Türleri	2017-2018 Yedinci Sınıf Ezde Yayınları Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2018-2019 Yedinci Sınıf Dersdestek Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2018-2019 Yedinci Sınıf MEB 1 Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2018-2019 Yedinci Sınıf MEB 2 Kitabında Yer Alan Metin Türleri
Bilgilendirici Metin				
Anı	+		+	+
Biyografi, otobiyografi	+	+	+	+
Blog				
Dilekçe				
Efemera, broşür		+		
E-posta				
Günlük			+	
Haber metni, reklam		+		
Kılavuz (Kullanım kılavuzları, tarifname, talimatname)				
Gezi yazısı	+	+		+
Makale/ Deneme/Fıkra/Söyleşi	+++	+++	+++	++++
Mektup			+	
Özlü Söz (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)				
Sosyal Medya Mesajları				
Öyküleyici Metin				
Çizgi Roman				+
Fabl	+		+	
Hikâye	+	+	+	+
Karikatür				
Masal/Destan/ Efsane	++	+	++	++
Mizahı Fıkra		+		
Roman			+	+
Tiyatro	+	+		+
Şiir	+	+	+	+
Şarkı/Türkü				

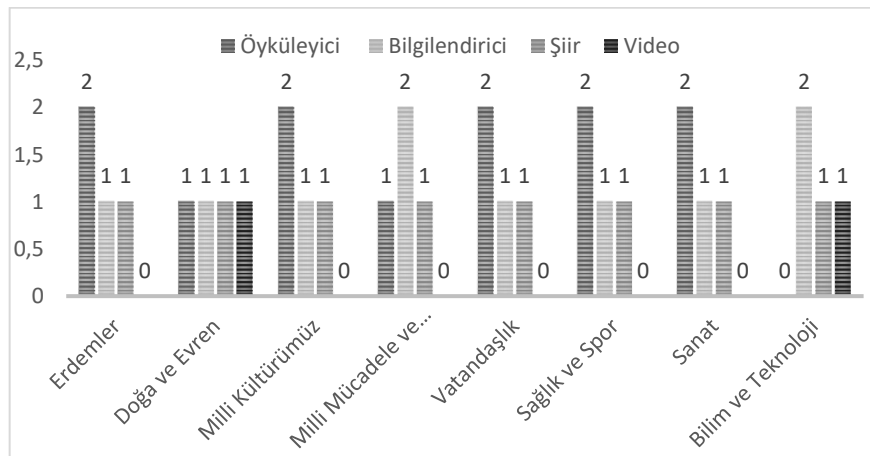
Tablo 16' da 2018 Öğretim Programında yedinci sınıflarda yer alabilecek metin türleri ve kitaplarda yer verilen metin türleri gösterilmiştir. 2018 Türkçe öğretim programında 20 adet bilgilendirici metin türüne yer vermiştir.

2018-2019 eğitim-öğretim döneminde kullanılan kitaplardan Dersdestek Yayınları kitabında ise bu metin türlerinden biyografi, broşür, haber metni, gezi yazısı makale, deneme ve sohbet olmak üzere yedi farklı metin türü, MEB 1

kitabında anı, biyografi, günlük, mektup, makale, deneme ve sohbet olmak üzere yedi metin türü, MEB 2 kitabında ise anı, biyografi, gezi yazısı, makale, sohbet, deneme, fıkra yine yedi tane bilgilendirici metin türü kullanılmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim döneminde okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta anı biyografi, gezi yazısı, makale, deneme ve sohbet olarak altı farklı bilgilendirici metin türüne yer verilmiştir. Dört kitapta da ortak olarak yer alan metin biyografidir

Anı türü Dersdestek Yayınları kitabında kullanılmamış diğer iki kitapta yer verilmiştir. Biyografi metnine üç kitapta da yer verilmiştir. Blog, dilekçe, kılavuz türlerine hiçbir kitapta yer verilmemiştir. Broşüre ve haber metni sadece Dersdestek Yayınları kitabında yer almıştır. Günlük metin türüne sadece MEB 1 kitabında yer almıştır. Gezi yazısına yine üç kitapta yer verilmiştir. Dört kitabında ortak özelliği deneme, makale, sohbet türlerine yer vermiş olmalarıdır.

2018 Öğretim Programında 10 öyküleyici metin türü verilmiştir. Dersdestek yayınları ait kitapta hikaye, masal, mizahi fıkra, tiyatro olmak üzere dört farklı metin türü, MEB 1 Yayınlarına ait kitapta fabl, hikaye, roman, masal, efsane olarak beş metin türü, MEB 2 Yayınlarına ait kitapta çizgi roman, hikaye, roman, masal, efsane ve tiyatro metin türleri kullanılarak altı farklı metin türü kullanılmıştır. 2017-2018 yılında okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta fabl, hikaye masal, tiyatro ve efsane olmak üzere beş farklı metin türü kullanılmıştır. Dört kitapta da ortak olan metin türleri hikâye ve masal olmuştur. Programda şiir bölümü olarak şiir ve şarkı/türkü olarak verilmiştir. Üç kitapta da sadece şiir türüne yer verilmiştir.

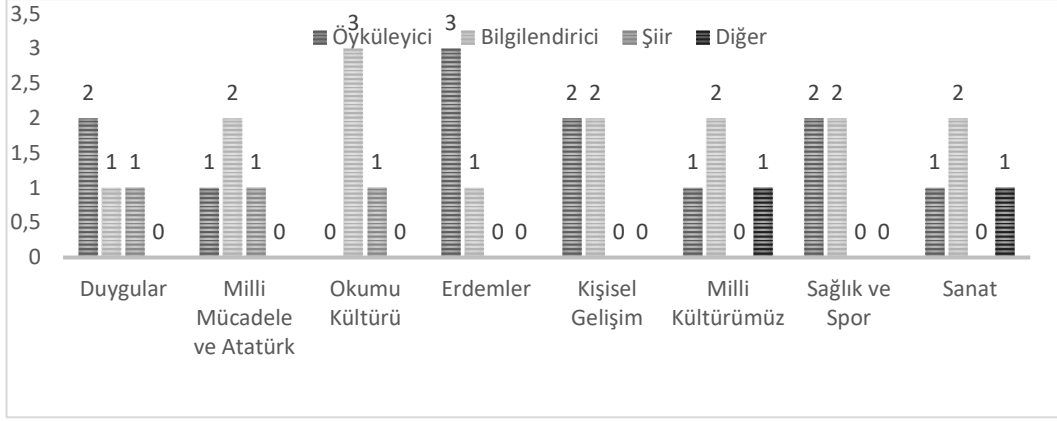

Grafik 6. Dersdestek yedinci sınıf kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 6'da Dersdestek yayınları yedinci sınıf kitabında yer alan temalara göre öyküleyici metin, bilgilendirici metin, şiir dağılımı gösterilmiştir.

1. Grafığe göre erdemler temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin, bir şiir türü kullanılmıştır.
2. Doğa ve evren temasında ise eşit dağılım göstererek her metinden birer tane kullanılmıştır ve dinleme/izleme metni olarak bir video seçilmiştir.
3. Milli kültürümüz temasında iki öyküleyici metin bir bilgilendirici metin bir şiir kullanılmıştır.
4. Millî Mücadele ve Atatürk temasında ise iki bilgilendirici metin, bir öyküleyici metin, bir şiir metni kullanılmıştır.
5. Vatandaşlık temasında iki öyküleyici, bir bilgilendirici metin ve bir şiir metin türü kullanılmıştır.
6. Sağlık ve spor temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin bir şiir türü kullanılmıştır.
7. Sanat temasında iki öyküleyici, bir bilgilendirici, bir şiir türü kullanılmıştır.
8. Bilim ve teknoloji temasında öyküleyici metin türüne yer verilmemiştir. İki bilgilendirici metin, bir şiir ve bir dinleme/ izleme metni olarak video kullanılmıştır.

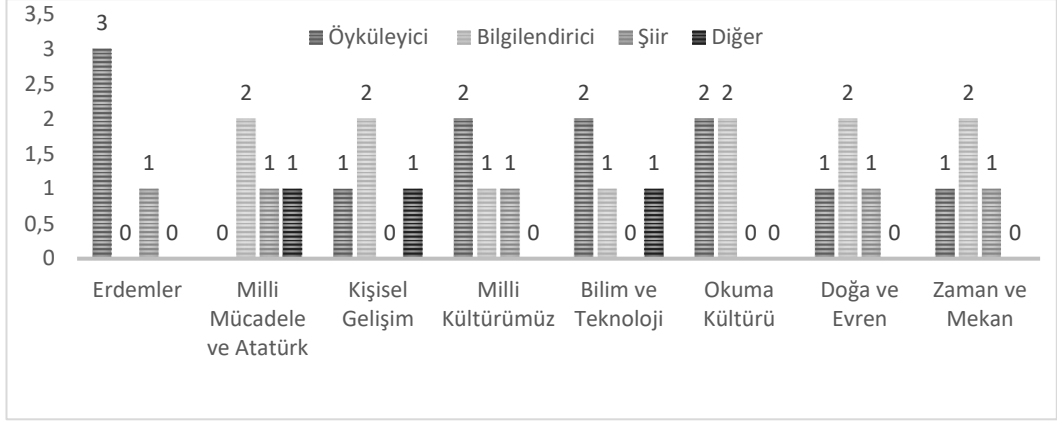
Grafikte 6'da yedinci sınıf Dersdestek Yayınları Türkçe ders kitabında öyküleyici metin türlerinin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Sadece Millî Mücadele ve Atatürk, bilim ve teknoloji temalarında bilgilendirici metin türleri daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Kitabın temalara göre metin türlerinin genel dağılımına bakılınca doğa ve evren teması hariç diğer her temada bir türe daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Grafik 7. Yedinci sınıf MEB 1 kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

1. Grafik 7 incelendiğinde duygular temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin bir şiir metni kullanılmıştır.
2. Millî Mücadele ve Atatürk temasında iki bilgilendirici metin, bir öyküleyici ve bir şiir metni kullanılmıştır.
3. Okuma kültürü temasında bilgilendirici metin türüne ağırlık verilmiştir. Bir adet şiir metni kullanılmıştır.
4. Erdemler temasında üç öyküleyici metin türüne daha fazla yer verilmiştir. Bir bilgilendirici metin türü kullanılmış, şiir türüne yer verilmemiştir.
5. Kişisel gelişim temasında iki öyküleyici ve iki bilgilendirici metin türleri kullanılmıştır.
6. Millî kültürümüz iki bilgilendirici metin, bir öyküleyici ve bir izleme metni olan video kullanılmıştır. Şiir metnine yer verilmemiştir.
7. Sağlık ve spor temasında kişisel gelişim temasında olduğu gibi iki öyküleyici ve iki bilgilendirici metin türü kullanılmıştır.
8. Sanat temasında iki bilgilendirici metin, bir öyküleyici metin ve bir izleme metni olan video kullanılmıştır.

Dersdestek kitabındaki temalara göre tür dağılımı incelendiğinde daha eşit bir grafikte dağılım yapıldığı görülmektedir. MEB 1 Yayınlarında ise eşit dağılım yoktur bazı temalarda bir tür üzerine yoğunlaşma görülmektedir.

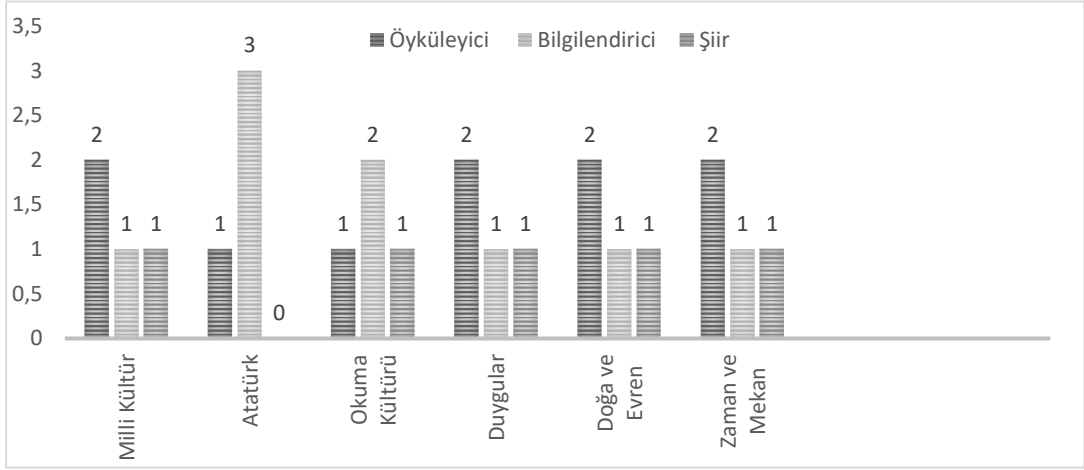

Grafik 8. Yedinci sınıf MEB 2 sınıf kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

Grafik 8 incelendiğinde erdemler temasında öyküleyici metin türüne fazla yer verilmiş bir şiir kullanılmıştır. Bilgilendirici metin türü kullanılmamıştır.

1. Millî Mücadele ve Atatürk temasında bilgilendirici metne ağırlık verilmiş, bir şiir ve bir izleme metni kullanılmıştır. Öyküleyici metin türü kullanılmamıştır.
2. Kişisel gelişim temasında iki bilgilendirici metin, bir öyküleyici ve bir izleme metni videoya yer verilmiştir.
3. Milli kültürümüz temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici ve bir şiir metin türü kullanılmıştır.
4. Bilim ve teknoloji temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin ve bir izleme metni olan videoya yer verilmiştir.
5. Okuma kültürü temasında sadece iki bilgilendirici ve iki öyküleyici metin kullanılıp şiir metni veya videoya yer verilmemiştir.
6. Doğa ve evren ile zaman ve mekân temalarındaki tür dağılımı da birbirinin aynısı olup bilgilendirici metin türüne fazla yer verilmiştir

MEB 2 Yayınlarına ait olan bu kitapta metin türlerinin dengeli dağılmadığı görülmektedir.

Grafik 9. Yedinci sınıf ezde yayınları kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

2017-2018 eğitim öğretim yılında okutulan Ezde Yayınlarına ait kitap incelendiğinde altı diğer kitaplardan farklı olarak altı tema yer aldığı görülmektedir.

1. Milli kültür temasında iki öyküleyici iki bilgilendirici metin bir tanede şiir metni kullanılmıştır.
2. Atatürk temasında ise üç bilgilendirici metin kullanılmış bir öyküleyici metin yer almıştı şiir metnine yer verilmeyen tek temadır.
3. Okuma kültürü temasında ise bilgilendirici metin türü fazla kullanılmış şiir ve öyküleyici metne eşit yer verilmiştir.
4. Duygular temasında, Doğa ve evren temasında ve zaman ve mekân temasında ise öyküleyici metin türü fazla kullanılarak bilgilendirici metin ve şiir metnine eşit yer verilmiştir.

Beş adet şiir metni kullanılmıştır. Kitapta genel olarak Atatürk teması hariç diğer metinlerde bir metin türüne ağırlık verilerek diğer metin türlerine eşit miktarda yer verilmiştir.

Yedinci Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi

Tablo 17

2018-2019 Yılında okutulan MEB 1, Desdestek ve MEB 2 yayınlarına ait kitapların nitelikleri

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.		✓
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.	✓	
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.	✓	
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.	✓	
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

Tablo 18

2017-2018 Eğitim-öğretim döneminde okutulan Ezde yayınlarına ait kitabın nitelikleri

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.		✓
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.		✓
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.		✓
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.	✓	
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri

Alt problemine ilişkin bulgular

2018-2019 eğitim-öğretim döneminde sekizinci sınıflarda okutulan MEB Yayınlarına ait kitap incelenmiş olup metinler türleri tablo haline getirilmiştir.

Tablo 19

2018-2019 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema	Metnin İsmi	Metin Türü	
1. Tema	Kişisel Gelişim	1 Benlik Üzerine	Deneme
		2 Martı	Roman
		3 Acele Karar Vermeyin	Masal
		4 Güler Yüz*	Sohbet
2. Tema	Milli Mücadele ve Atatürk	1 Vatan Yahut Silistre	Tiyatro
		2 O Geliyor	Şiir
		3 İstiklal Madalyası	Deneme
		4 Kahramanların Dilinden 15 Temmuz*	Video
3. Tema	Birey ve Toplum	1 Faydalı Bir İş Görmek Zevki	Sohbet
		2 Gurbet	Şiir
		3 Türkçenin Güzelliği	Deneme
		4 Çocuk ve Ekmek*	Hikaye
4. Tema	Sanat	1 Sanat	Şiir
		2 Mikro Minyatür	Makale
		3 Selimiye Camii	Makale
		4 Bir Kış Öyküsü*	Hikaye
5. Tema	Milli Kütürümüz	1 Anadolu Uygarlıkları	Şiir
		2 Burada Dur	Efsane
		3 Ergenekon Destanı	Destan
		4 Türklerde Toylar, Merasimler, Festivaller ve Şenlikler*	Video
6. Tema	Zaman ve Mekan	1 Kalbin Sesi	Deneme
		2 Geçen Zaman	Şiir
		3 Değirmende Döner Taşım	Hikaye
		4 Satılık Ev*	Hikaye
7. Tema	Erdemler	1 Yunus Emre'nin Mezarları	Makale
		2 Gülü İncitme Gönül	Şiir
		3 Emine Teyze'nin Çilek Reçeli	Hikaye
		4 Yürekdede ile Padişah*	Hikaye
8. Tema	Hak ve Özgürlükler	1 Bilge Adamın Yolu	Masal
		2 Aliya İzzetbegoviç ve Özgürlük Mücadelesi	Biyografi
		3 Özgürlük	Şiir
		4 Burada Bülbül Ağlamış*	Hikaye

*Dinleme metni

2017-2018 öğretim yılı içerisinde sekizinci sınıflarda okutulan MEB Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki gibi bir tablo oluşturulmuştur.

Tablo 20

2017-2018 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metnin Türü
1.Tema	Okuma Kültürü	1 Kitaplarla Kurulan Dostluk	Şiir
		2 Okuma Serüvenim Nasıl Başladı?	Anı
		3 Sarı Traktör	Eleştiri
		4 Benim Elli Beş Yıllık Türk Dili'm*	Anı
2.Tema	Atatürk	1 İşte Onun Evrensellik Anlayışı	Anı
		2 Onuncu yıl Nutku	Söylev
		3 Atatürk ve Bilim	Makale
		4 Dil Devrimi*	Makale
3.Tema	Milli Kültür	1 Türküler Dolusu	Şiir
		2 Evliya Çelebi	Biyoğrafi
		3 Orta Oyunu	Anı
		4 İhtiyar Çilingir*	Hikaye
4.Tema	Kişisel Gelişim	1 Empati İle Yaşamak	Deneme
		2 Karanfiller ve Domates Suyu	Hikaye
		3 Martı	Roman
		4 Su Gibi	Şiir
5.Tema	Toplum Hayatı	1 Ergenekon Destanı	Destan
		2 Misafirliklerimiz	Söyleşi
		3 İmece	Anı
		4 Türk Çayı	Söyleşi
6.Tema	Zaman ve Mekan	1 Güney İlleri	Şiir
		2 Bir Göl Nasıl Bingöl Oldu?	Efsane
		3 Zamanı Kazanmak veya Kaybetmek	Söyleşi
		4 Kız Kalesi	Efsane

*Dinleme metni

2017-2018 öğretim yılı içerisinde sekizinci sınıflarda okutulan Dörtel Yayınlarına ait kitaptaki metin türleri incelenmiş ve aşağıdaki gibi bir tablo oluşturulmuştur.

Tablo 21

2017-2018 Dörtel Yayınları Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Kitabındaki Metinler ve Türleri

Tema		Metnin İsmi	Metnin Türü
1.Tema	İletişim	1 Tatlı Dil	Sohbet
		2 Kişiler Arası İletişim ve Kitle İletişimi	Araştırma-İnceleme Yazısı
		3 Selim	Anı
		4 Bilgin ile Hoca*	Mizahi Fıkra
2.Tema	Atatürk	1 Atatürk'ün Kişiliği	Anı
		2 Eğitimin Hayati Önemi	Makale
		3 Atatürk'ün Türk Diline Verdiği Önem	Araştırma-İnceleme Yazısı
		4 Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi*	Nutuk
3.Tema	Toplum Hayatı	1 Otoray Yolculuğu	Gezi Yazısı
		2 Manisa Ovasında Bir Gün	Röportaj
		3 Dostluk Derken	Deneme
		4 Oğuz Kaan Destanı*	Destan
4.Tema	Kişisel Gelişim	1 Yaşlılardan Gençlere	Şiir
		2 Babamın Vasiyeti	Anı
		3 Acaba?	Deneme
		4 Bir Başarının Örnek Öyküsü*	Fıkra
5.Tema	Duygular	1 Garip Bir Hediye	Hikâye
		2 Eski Çarıklar	Tiyatro
		3 Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	Roman
		4 Fahrünnisa*	Anı
6.Tema	Doğa ve Evren	1 Kırın Tepesindeki Ağaca Övgü	Şiir
		2 Yayla	Deneme
		3 Karanfiller ve Domates Suyu	Hikâye
		4 Orman	Şiir

*Dinleme metni

Tablo 19' da 2018-2019 yıllarında okutulan MEB Yayınları ait olan sekizinci sınıf Türkçe kitabında bulunan metin türleri gösterilmiştir. Buna göre göre kitapta 10 bilgilendirici metin, 13 öyküleyici metin, 7 şiir ve iki dinleme/izleme metni video kullanılmıştır. Dinleme ve izleme metinleri dahil serbest okuma metinleri hariç 32 adet metin yer almaktadır. Beşinci, altıncı ve yedinci sınıf kitaplarında ise sekiz adet şiir metni yer almaktayken bu kitapta farklı olarak yedi şiir metnine yer verilmiştir. Sekiz tane dinleme metni kullanılmıştır, bunlardan beşi hikaye metin türü, biri sohbet ve iki tanesi de izleme metni olan videodur. Dinleme metni olarak hikâye türüne ağırlık verildiği görülmektedir.

2017-2018 eğitim öğretim yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta 14 bilgilendirici metin, 6 öyküleyici metin ve 4 şiir metni bulunmaktadır. Serbest okuma metinleri hariç 24 metin kullanılmıştır. 2018-2019 okutulan kitapta 2018

Öğretim programına uygun olarak sekiz tema yer alırken bu kitapta altı tema yer almıştır. Bu açıdan 2018 öğretim programına uygun değildir. Dinleme izleme metni olarak sadece dinleme metinleri kullanılmış izleme metinlerine yer verilmemiştir.

2017-2018 yılında sekizinci sınıflarda okutulan Dörtel Yayınlarına ait kitap incelendiğinde 16 bilgilendirici metin, 5 öyküleyici metin ve 3 şiir metni kullanılmıştır. Altı tema ve serbest okuma metinleri hariç 24 metin kullanılmıştır. Dinleme izleme metinleri olarak gibi izleme metinlerine yer verilmemiş sadece dinleme metinleri kullanılmıştır. En çok bilgilendirici metine türü bu kitapta yer verilmiş olup en az şiir metnine de yine üç kitap arasında bu kitapta yer verilmiştir. Genel olarak her temada dört metin yer alması bakımından 2018 öğretim programına uygunken altı tema şeklinde oluşturulması ve metin sayısının az olması açılarından 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun değildir.

Tablo 22

2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Sekizinci Sınıf Türkçe Kitabında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması

2018 Öğretim Programına Göre Sekizinci Sınıf Düzeyinde Yer Alınabilecek Metin Türler	2017-2018 Dörtel Yayınları Sekizinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2017-2018 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2018-2019 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri
Bilgilendirici Metin			
Anı	+	+	
Biyografi, otobiyografi		+	+
Blog			
Dilekçe			
Efemera, broşür			
E-posta			
Günlük			
Haber metni, reklam			
Kılavuz (Kullanım kılavuzları, tarifname, talimatname)			
Gezi yazısı	+		
Makale/ Deneme/Fıkra/Söyleşi	++++	+++	+++
Mektup			
Özlü Söz (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)			
Sosyal Medya Mesajları			
Öyküleyici Metin			

Tablo 22

2018 Öğretim Programında Yer Alan Metin Türleri ve Sekizinci Sınıf Türkçe Kitabında Yer Alan Metin Türlerinin Karşılaştırılması (devam)

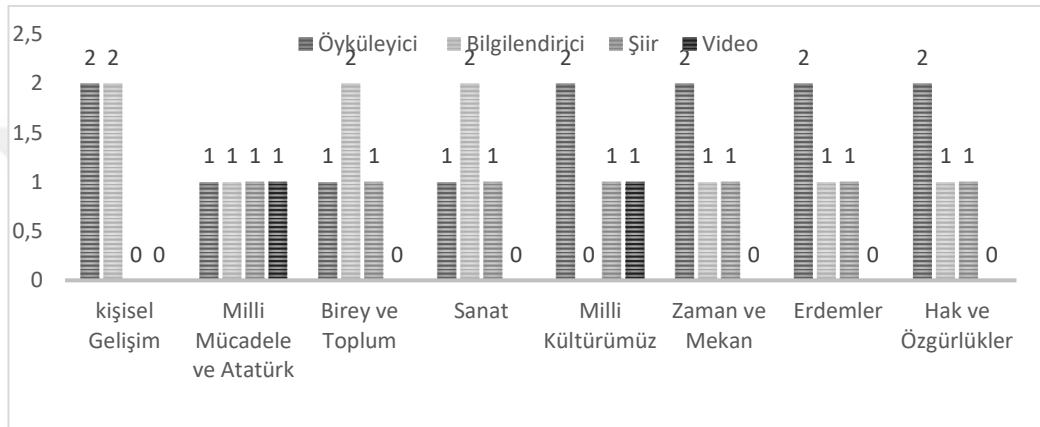
2018 Öğretim Programına Göre Sekizinci Sınıf Düzeyinde Yer Alınabilecek Metin Türleri	2017-2018 Dörtel Yayınları Sekizinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2017-2018 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri	2018-2019 MEB Yayınları Sekizinci Sınıf Kitabında Yer Alan Metin Türleri
Çizgi Roman			
Fabl			
Hikâye	+	+	+
Karikatür			
Masal/Destan/ Efsane	+	++	+++
Mizahı Fıkra	+		
Roman	+	+	+
Tiyatro	+		+
Şiir	+	+	+
Şarkı/Türkü			

Tablo 22 incelendiğinde Türkçe Öğretim Programında 19 farklı metin türü kullanılırken Türkçe ders kitabında sadece dört farklı metin türü kullanılmıştır. Bunlar makale, deneme, sohbet ve biyografi metnidir. Bilgilendirici metin türü olarak denemeye ağırlıklı yer verilmiştir. Dört deneme yazısı kullanılmıştır. 2017-2018 yılında okutulan MEB Yayınların ait kitapta anı, biyografi, makale, deneme ve sohbet olmak üzere beş farklı bilgilendirici metin türü kullanılmıştır. Bu kitapta 2018 Öğretim Programında yer verilmeyen eleştiri ve söylev metnine de kitapta yer verilmiştir. Dörtel Yayınlarına ait kitapta ise altı farklı bilgilendirici metin türü kullanılmış olup üç kitap arasında daha fazla farklı metin türüne yer veren kitaptır. Bunlar sohbet, anı, makale, gezi yazısı, deneme, fıkra metin türleridir. Diğer kitaplardan farklı olarak gezi yazısı ve fıkra metinleri kullanılmıştır. Yine Öğretim Programında yer almayan söylev, röportaj, araştırma ve inceleme yazısı gibi metin türleri kitapta yer almıştır.

Öyküleyici metin türünde ise Türkçe Öğretim Programında 10 farklı metin türü verilirken 2018-2019 yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta hikaye, masal, efsane, destan, roman ve tiyatro olmak üzere altı farklı metin türü kullanılmıştır ki bu kitapta hikâye türüne ağırlık verilmiştir. Bu kitapta öyküleyici ve bilgilendirici olarak toplam 10 farklı metin türüne yer verilmiştir. 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta öyküleyici metin türü olarak dört farklı metin türü kullanılmıştır. Bunlar hikâye, roman, destan,

efsane türüdür. Bunun dışında mizahi fıkra, çizgi roman, karikatür gibi metin türleri kullanılmamıştır. Şiir metni de kitapta kullanılmıştır.

Dörtel Yayınlarına ait kitapta hikaye, destan, tiyatro, roman, mizahi fıkra olarak beş farklı öyküleyici metin türüne yer verilmiştir. Diğer kitaplardan farklı olarak mizahi fıkra türü yer almıştır. Üç kitapta da yer almayan bazı türler vardır bunlar fabl, çizgi roman, karikatür metin türleridir. Üç kitapta da ortak olarak kullanılan metin türü ise hikâye, roman ve masal olduğu görülmektedir. Diğer üç kitapta olduğu gibi bu kitapta da şiir türüne yer verildiği görülmektedir.

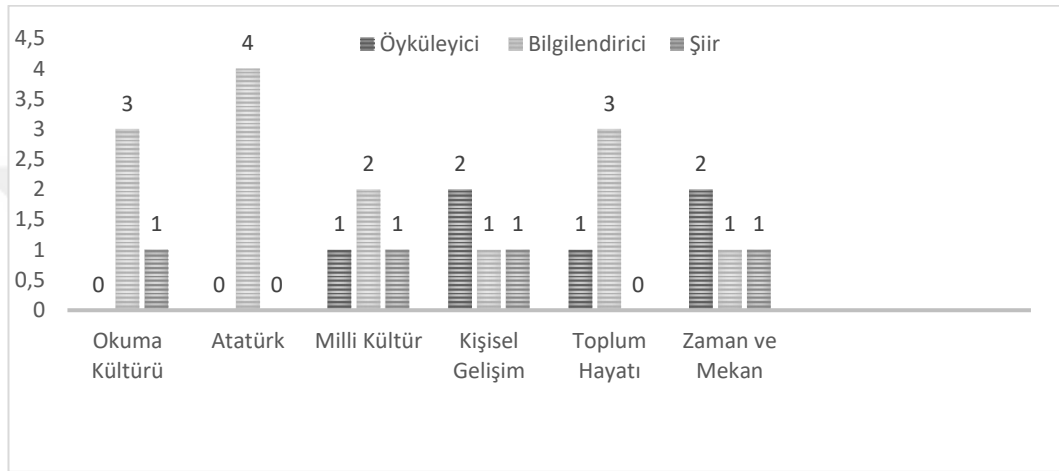
Grafik 10. Sekizinci sınıf kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

1. Kişisel gelişim temasında iki öyküleyici metin, iki bilgilendirici metin kullanılmış, şiir türüne yer verilmemiştir.
2. Millî Mücadele ve Atatürk temasında ise eşit dağılım göstererek her metinden birer tane kullanılmıştır ve dinleme/izleme metni olarak bir video seçilmiştir.
3. Birey ve toplum temasında bir öyküleyici metin, iki bilgilendirici metin bir şiir kullanılmıştır.
4. Sanat temasında ise iki bilgilendirici metin, bir öyküleyici metin, bir şiir metni kullanılmıştır.
5. Milli kültürümüz temasında iki öyküleyici, bir şiir metni, bir video kullanılmış, bilgilendirici metin türüne yer verilmemiştir.
6. Zaman ve mekân temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin bir şiir metni kullanılmıştır.

7. Erdemler temasında iki öyküleyici, bir bilgilendirici, bir şiir türü kullanılmıştır.

8. Hak ve özgürlükler temasında iki öyküleyici metin, bir bilgilendirici metin, bir şiir metni kullanılmıştır.

Grafik 10'da sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında öyküleyici metin türlerinin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Sadece kişisel gelişim, birey ve toplum, sanat temalarında bilgilendirici metin türleri daha fazla kullanıldığı fark edilmektedir.

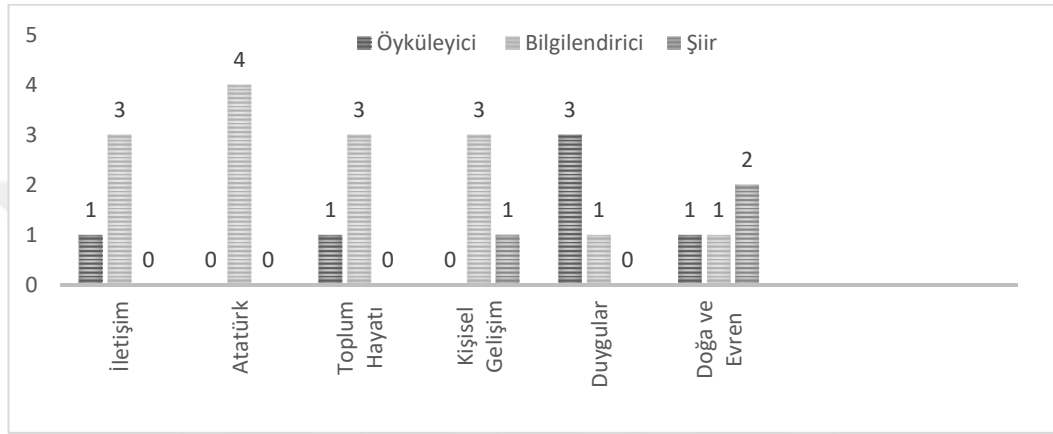

Grafik 11. Sekizinci sınıf kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

1. Okuma kültürü temasında sadece bilgilendirici metin ve şiir metni kullanılmış ve öyküleyici metin türü kullanılmamıştır.
2. Atatürk metninde sadece bilgilendirici metin türlerine yer verilmiş öyküleyici metin ve şiir metinlerine hiç yer verilmemiştir.
3. Milli kültür temasında yine öyküleyici metin türü fazla kullanılmış öyküleyici metin ve şiir metinlerine eşit olarak yer verilmiştir.
4. Kişisel gelişim temasında ise diğer temalardan farklı olarak öyküleyici metin türü fazla kullanılmış bilgilendirici metin ve şiir metinlerine eşit miktarda yer verilmiştir.
5. Toplum hayatı temasında yine bilgilendirici metin türüne daha fazla yer almış olup öyküleyici metin türü de kullanılmış ama şiir metnine yer verilmemiştir.

6. Zaman ve mekân temasında öyküleyici metin türüne daha fazla yer verilmiş diğer bilgilendirici metin ve şiir metni ise eşit miktarda yer almıştır.

Genel olarak bakıldığında dört temada bilgilendirici metin türünün fazla olarak kullanıldığı, iki tema da ise öyküleyici metin türüne fazla yer verildiği görülmektedir. Şiir türüne ise dört temada yer verilmiş, iki temada yer verilmemiştir.

Grafik 12. Sekizinci sınıf kitabındaki temalara göre bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve şiir dağılımı.

1. İletişim temasında üç bilgilendirici metin türü yer alırken bir tane öyküleyici metin türü kullanılmıştır. Şiir metnine yer verilmemiştir.
2. Atatürk temasında ise sadece bilgilendirici metin türü yer almış diğer türlere yer verilmemiştir.
3. Toplum hayatı temasında üç bilgilendirici metin türüne yer verilerek bir tane de öyküleyici metin türü kullanılmıştır.
4. Kişisel gelişim temasında da üç bilgilendirici metin türüne yer verilmiş ve bir tane de şiir metni kullanılmıştır.
5. Duygular temasında ise diğer temalardan farklı olarak üç öyküleyici metin türü yer almış olup bir tane bilgilendirici metin türü kullanılmıştır.
6. Doğa ve evren temasında ise iki şiir metnine yer verilerek öyküleyici ve bilgilendirici metin türün eşit sayıda yer verilmiştir.

Genel olarak incelendiğinde bilgilendirici metin türünün fazla kullanıldığı şiir türünün ise çok az kullanıldığı görülmektedir.

Sekizinci Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinler 2018 Öğretim Programına Göre Metinlerde Bulunması Gereken Niteliklere Uygunluğunun İncelenmesi

Alt problemine ilişkin bulgular

Tablo 23

2018-2019 Yılında okutulan MEB yayınlarına ait kitabın nitelikleri

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.		✓
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.	✓	
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.	✓	
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.	✓	
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

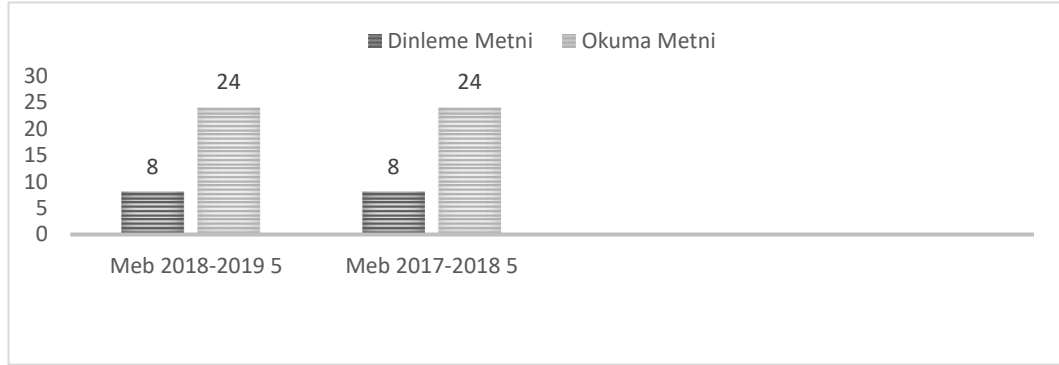
Tablo 24

2017-2018 Eğitim-öğretim yılında okutulan MEB ve Dörtel yayınlarına ait kitapların nitelikleri

Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri	Uygun	Değil
1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.	✓	
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.		✓
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca birinci sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.	✓	
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.	✓	
5. Öğrencilerin duyu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.	✓	
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.	✓	
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.	✓	
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.	✓	
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.	✓	
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemselleşmiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemselleşmiş farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.	✓	
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler üçüncü ve beşinci maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.	✓	
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.	✓	
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.	✓	
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır		✓

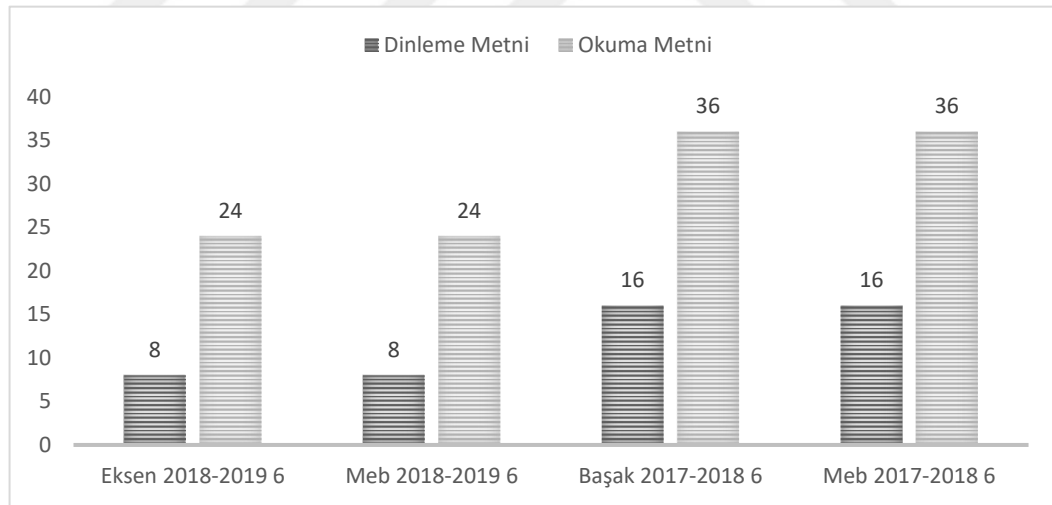
Okuma ve Dinleme Metinlerine Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Alt problemine ilişkin bulgular

Grafik 13. Beşinci sınıf kitaplarında yer alan dinleme ve okuma metinleri.

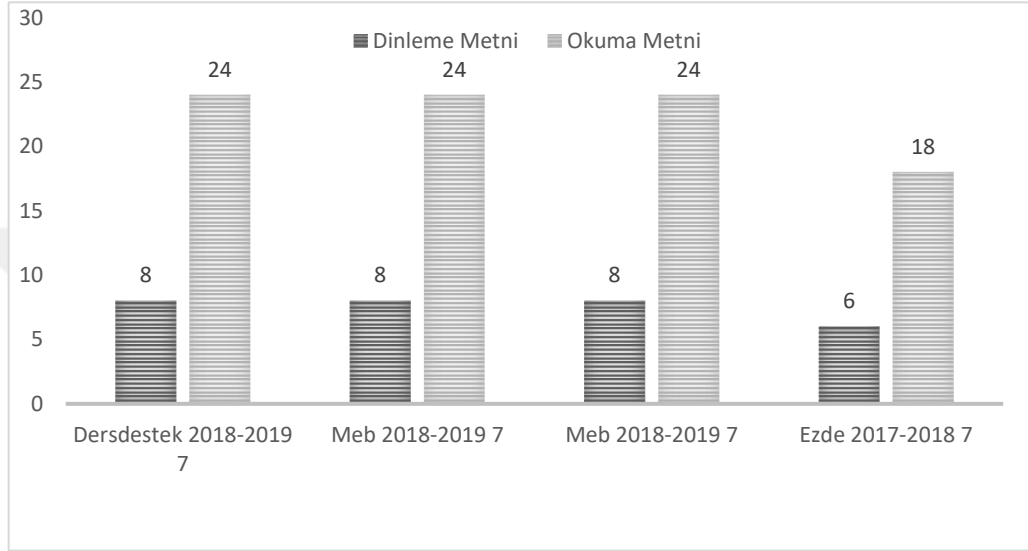
2018-2019 yılında okutulan beşinci sınıf MEB kitabında dinleme metin türü olarak iki şiir, iki video, bir film, bir çizgi film, bir makale, bir fabl metni kullanılmıştır. 2017-2018 yılında okutulan kitapta aynı olduğu için dinleme metin türleri de aynısıdır.

Grafik 14. Altıncı sınıf kitabındaki dinleme ve okuma metinleri.

2018-2019 yılında okutulan Eksen Yayınlarına ait kitapta üç şiir, iki makale, bir anı, bir hikâye, bir roman metin türleri kullanılarak izleme metnine yer verilmemiştir. MEB Yayınlarına ait kitapta iki hikâye, bir deneme, bir biyograf, bir fabl, bir masal, bir anı metni, bir film olmak üzere dinleme ve izleme metin türleri kullanılmıştır. İki kitapta da sekiz adet dinleme/izleme metinleri kullanılmıştır.

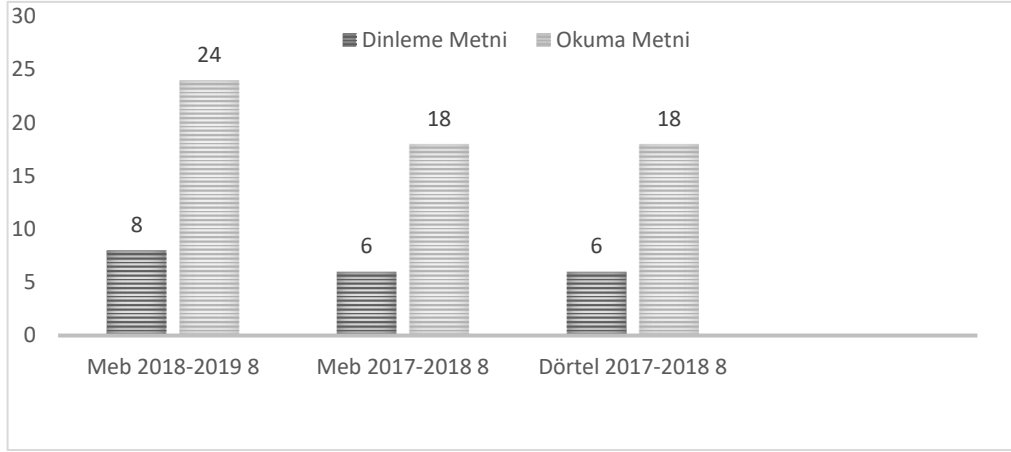
2017-2018 eğitim öğretim yılında okutulan Başak Yayınlarına ait kitapta 16 dinleme metnine yer verilmiş olup dört şiir, dört hikâye, bir söylev, bir deneme, bir sohbet, bir fabl, bir biyografi, bir haber metni, bir öğretici metin, bir açıklayıcı metin türleri kullanılmıştır. İzleme metnine yer verilmemiştir. MEB Yayınlarına ait dört şiir, beş hikâye, iki sohbet, bir makale, bir anı, bir roman, bir efsane, bir söylev metin türü olmak üzere toplam 16 dinleme metni kullanılmıştır.

Grafik 15. Yedinci sınıf kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinleri.

2018-2019 yılında iki tane MEB Yayınları bir tane de Dersdestek Yayınları olmak üzere toplam üç ders kitabı yayınlanmış bunların üçünde de sekiz dinleme metni 24 okuma metni kullanılmıştır. Dersdestek kitabında iki şiir, iki video, iki hikâye, bir fıkra, bir tiyatro, bir biyografi metin türü, MEB Yayınlarında iki video, üç hikâye, bir anı, bir günlük, bir masal, diğer MEB kitabında ise üç video, iki hikâye, bir şiir, bir gezi yazısı, bir efsane metin türü yer almıştır.

2017-2018 yılında okutulan Ez-de Yayınlarına ait kitapta diğer kitaplardan farklı olarak altı dinleme metni yer almıştır. Üç şiir, bir masal, bir makale, bir hikâye metin türleri kullanılmıştır.

Grafik 16. Sekizinci sınıf kitaplarında yer alan dinleme ve okuma metinleri.

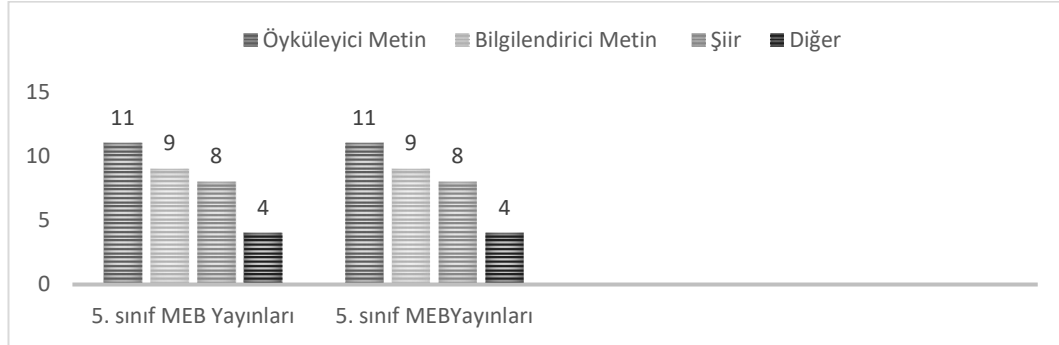
2018-2019 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta beş hikâye, iki video, bir sohbet metin türü dinleme metni olarak kullanılmıştır. 2017-2018’de okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta bir anı, bir makale, bir hikâye, bir şiir, bir söyleşi, bir efsane metni olmak üzere toplam altı dinleme metni kullanılmıştır. Dörtel Yayınlarına ait kitapta bir nutuk, bir mizahi fıkra, bir destan, bir fıkra, bir anı, bir şiir metni kullanılmıştır.

2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan tüm sınıf düzeylerinde sekiz tema ve her temada dört metin kullanılacaktır. Bu metinlerin üçü okuma, biri dinleme/izleme metnidir. Böylece kitap bütününde toplamda 32 okuma ve dinleme/izleme metni kullanılacaktır (MEB, 2018).

2018-2019 yılında okutulan ve incelenen kitaplardaki okuma ve dinleme metinleri dağılımının programa uygun bir grafikte hazırlandığı görülmektedir. Fakat 2017-2018 yılında okutulan altıncı sınıf Başak ve MEB Yayınları kitabında 16 dinleme metni, yedinci sınıf Ez-de Yayınlarındaki ders kitabında 6 dinleme metni, sekizinci sınıf MEB ve Dörtel Yayınlarına ait ders kitabında 6 dinleme metni kullanılmış olup dinleme metin sayıları açısından 2018 Öğretim Programı programına uygun olmadığı görülmektedir.

Metin Türlerinin Sınıflara Göre Dağılımı

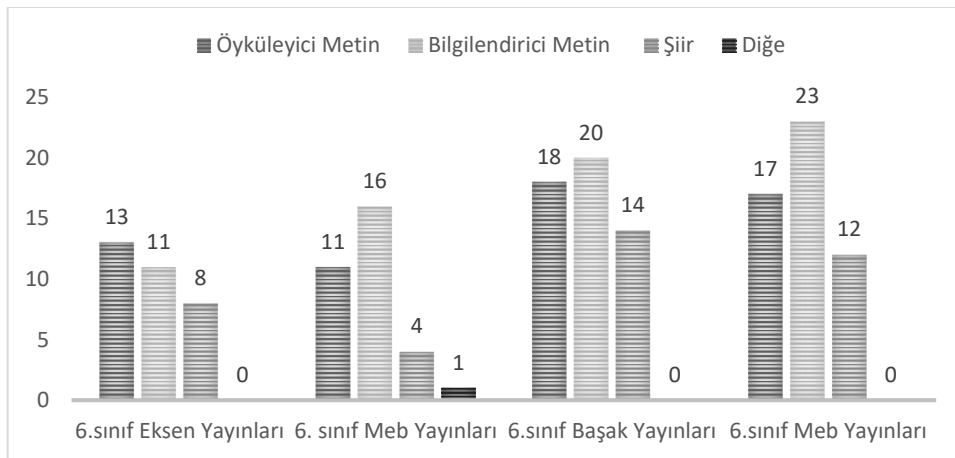
Alt problemine ait bulgular

Grafik 17. Bilgilendirici metin, öyküleyici metin, şiir ve diğer türlerinin beşinci sınıflara göre dağılımı.

Grafik 17’de metin türlerinin sınıflara göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre 2018-2019 yılında okutulan MEB Yayınlarına ait beşinci sınıf Türkçe kitabında 11 öyküleyici metin, 9 bilgilendirici metin kullanılmıştır. İki kitapta da en fazla öyküleyici metin türü yer almıştır. Metin türleri ayrıntılı olarak incelendiğinde öyküleyici metin türünde dört hikâye, bilgilendirici metin türünde üç makale metni kullanılarak bu türler en fazla kullanılan türlerdir.

2017-2018 yılında okutulan MEB Yayınları Türkçe ders kitabı ile 2018-2019 yılında okutulan Türkçe ders kitabı aynı olduğu sadece bir hikâye metni yerine bir roman metni kullanıldığı için üç hikâye türü ve üç makale türü kullanılmış olup yine en çok kullanılan metin türleridir.

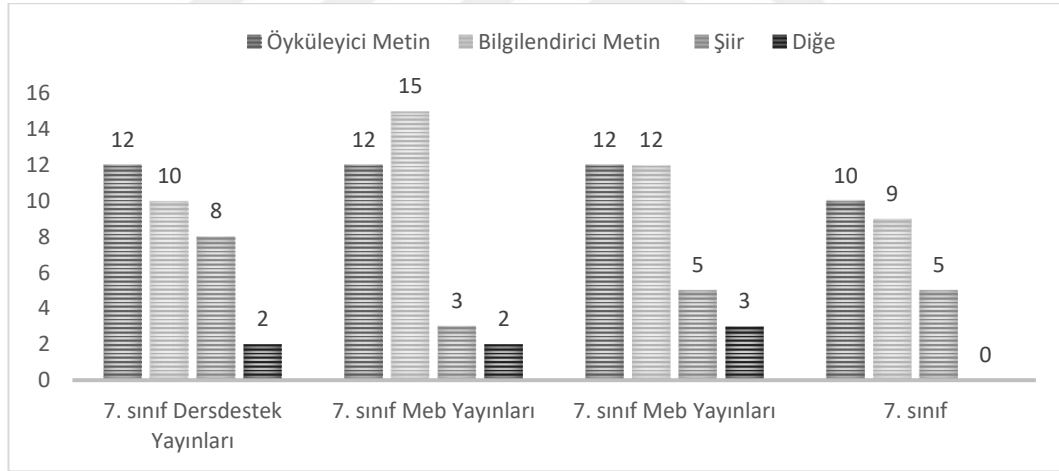
Grafik 18. Bilgilendirici metin, öyküleyici metin, şiir ve diğer türlerinin altıncı sınıflara göre dağılımı.

2018-2019 yılında okutulan Eksen Yayınları altıncı sınıf Türkçe kitabında 13 öyküleyici metin, 11 bilgilendirici metin yer almaktadır. Öyküleyici metin türünde hikâye, bilgilendirici metin türünde makale metni en çok kullanılan türleridir.

MEB Yayınlarında ise 16 bilgilendirici metin türü, 11 öyküleyici metin kullanılmış olup öyküleyici metin türlerinden yedi hikâye, bilgilendirici metin türlerinden ise beş makale metni kullanılarak en fazla kullanılan metin türleridir.

2017-2018 eğitim-öğretim yılında okutulan Başak Yayınları altıncı sınıf kitabında 20 bilgilendirici metin ve 18 öyküleyici metin yer almaktadır. Öyküleyici metin türlerinden 12 hikâye metni ve bilgilendirici metin türlerinden üç deneme metin türü en fazla kullanılan türlerdir.

MEB Yayınlarında 23 bilgilendirici metin, 17 öyküleyici metin kullanılmıştır. Öyküleyici metin türünde 11 hikâye metni en fazla kullanılan metin türüdür. Bilgilendirici metin türünde ise dört makale, dört sohbet, dört deneme, dört anı kullanılarak eşit sayıda verilmiş metin türleridir.

Grafik 19. Bilgilendirici metin, öyküleyici metin, şiir ve diğ e türlerinin yedinci sınıflara göre dağılımı.

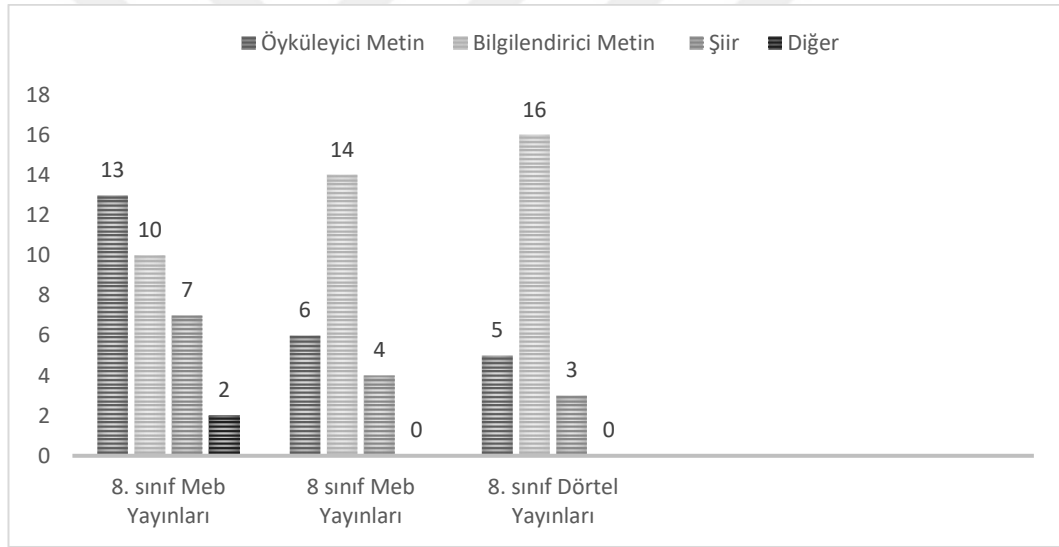
2018-2019 yılında okutulan Dersdestek Yayınlarına ait yedinci sınıf Türkçe kitabında 12 öyküleyici metin, 10 bilgilendirici metin kullanılmış olup sekiz hikâye metni kullanılarak öyküleyici metin türünde en fazla kullanılan türdür. Bilgilendirici metin türünde ise iki makale, iki deneme, iki biyografi türü yer alarak en fazla yer alan türlerdir.

MEB Yayınlarına ait kitapta 12 öyküleyici metin türü, 15 bilgilendirici metin türü yer almıştır. Sekiz hikâye türü, beş makale türü kullanılarak bu kitapta en fazla

kullanılan türlerdir. Yine diğer MEB 2 Yayınlarına ait kitapta 12 öyküleyici metin, 12 bilgilendirici metin yer alarak, burada türlerden en fazla öyküleyici metin türünde beş hikâye metni, bilgilendirici metin türünde ise iki anı, iki makale, iki deneme ve iki gezi yazısı en fazla kullanılan türlerdir.

2017-2018 eğitim-öğretim döneminde okutulan Ez-de Yayınlarına ait kitapta 10 öyküleyici ve 9 bilgilendirici metin yer almıştır. Beş hikâye türü, iki makale ve iki anı türü bu kitapta en fazla kullanılan türlerdir.

Genel olarak bakıldığında Ezde, Dersdestek ve MEB 1 Yayınlarına ait kitaplarda öyküleyici metin türleri daha fazla kullanılmıştır. MEB 2 Yayınlarına ait kitapta ise öyküleyici ve bilgilendirici metin sayısı eşit biçimde verilmiştir. En çok kullanılan öyküleyici metin türü hikâye iken, deneme, makale, anı en çok tercih edilen bilgilendirici metin türleri olmuştur.

Grafik 20. Bilgilendirici metin, öyküleyici metin, şiir ve diğer türlerinin sekizinci sınıflara göre dağılımı.

2018-2019 eğitim-öğretim döneminde okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta 10 bilgilendirici, 13 öyküleyici metin kullanılmıştır. Bunlardan bilgilendirici metin türü olarak en fazla kullanılanı dört adet ile deneme türüdür. Öyküleyici metin türünde en fazla kullanılanı ise yedi metin ile hikâye türüdür.

2017-2018 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB Yayınları kitabında 14 bilgilendirici, 6 öyküleyici metin kullanılmıştır. Öyküleyici metin türünde iki efsane, iki hikâye metni ile en fazla tercih edilen metin türlerdir. Bilgilendirici

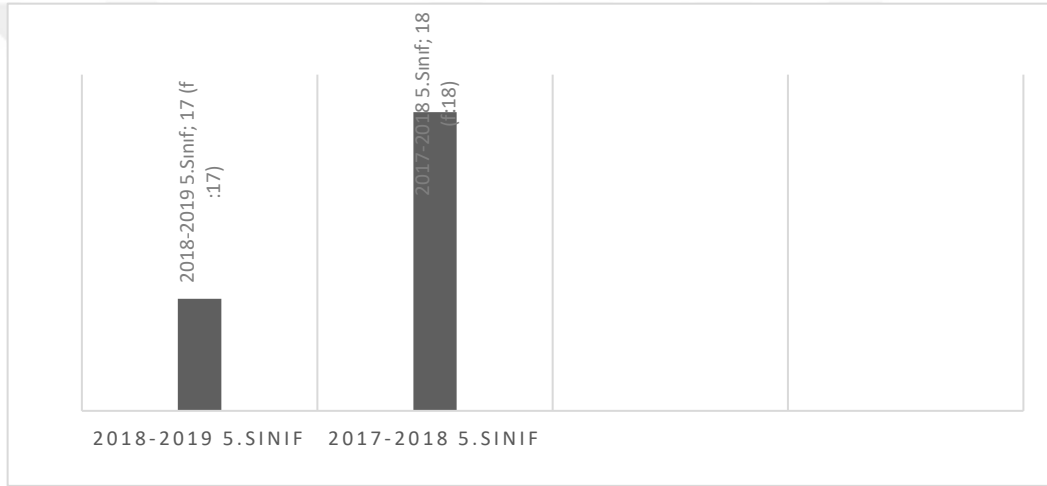
metin türünde en fazla kullanılan metin türü diğer kitaplardan farklı olarak beş metinle anıdır.

Dörtel Yayınları kitabında ise 16 bilgilendirici metin ve 5 öyküleyici metin kullanılmıştır. Öyküleyici metin türlerinden en fazla hikâye türü bilgilendirici metinlerden dört anı türü en fazla kullanılan metin türlerindedir.

Genel olarak bakıldığında her sınıf düzeyinde en çok yer verilen öyküleyici metin türü hikayedir. Bilgilendirici metin türü ise makale, deneme, anıdır.

Her Sınıf Düzeyinde Yer Verilen Farklı Metin Türleri

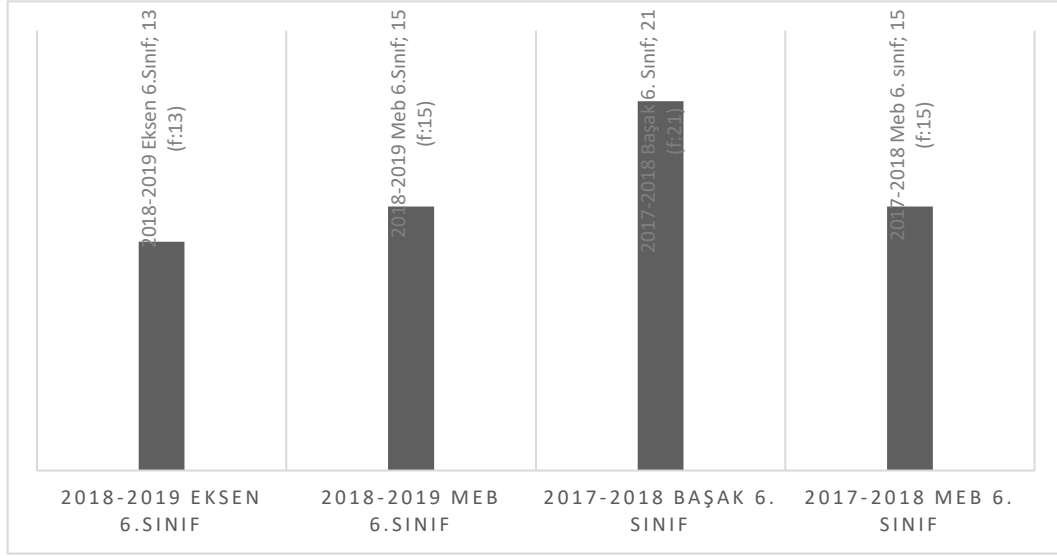
Alt problemine ilişkin bulgular

Grafik 21. Beşinci sınıf kitaplarında yer alan farklı metin türü sayısı.

Beşinci sınıf MEB Yayınları kitabında hikâye, çizgi roman, fabl, tiyatro, karikatür, efsane, masal, deneme, makale, tarifname, anı, broşür, sohbet, şiir metinleri ve film, çizgi film, video yer almıştır.

2017-2018 yılında okutulan MEB Yayınları kitabında 2018-2019 döneminde okutulan kitaptan farklı olarak roman türüne yer verilmiştir.

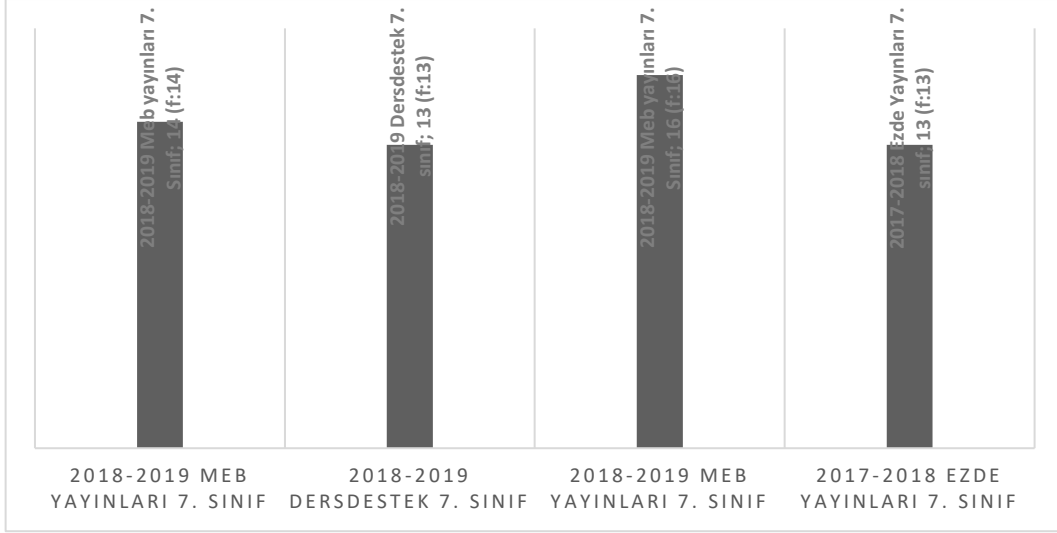
Grafik 22. Altıncı sınıf kitaplarında yer alan farklı metin türü sayısı.

2018-2019 yılında okutulan MEB ve Eksen Yayınlarındaki kitaplarda 32 metin kullanılmıştır. Eksen Yayınlarında hikâye, masal, fabl, makale, şiir, anı, fıkra, tiyatro, sohbet, mektup, gezi yazısı, roman, çizgi roman, metin türleri kullanılmıştır.

MEB Yayınları kitabında ise deneme, şiir, hikâye, anı, bildiri, film, çizgi roman, makale, fabl, gezi yazısı, biyografi, tarifname, röportaj, tiyatro, masal türleri kullanılmıştır. Eksen Yayınlarında fıkra, sohbet, mektup, roman türleri MEB Yayınlarında kullanılmamıştır. MEB Yayınlarında yer alan deneme, bildiri, biyografi, tarifname, röportaj türleri ve film izleme metni ise Eksen Yayınlarında kullanılmamıştır. Eksen Yayınlarında 13 farklı metin türü, MEB Yayınlarında ise 15 farklı metin türü kullanmıştır.

2017-2018 yılında altıncı sınıflarda okutulan Başak ve MEB Yayınlarında ise 52 metin yer almaktadır. Başak Yayınlarında masal, şiir, makale, roman, deneme, anı, hikâye, söylev, mektup, açıklayıcı metin, eleştiri, sohbet, gezi yazısı, fabl, söyleşi, haber metni, öğretici metin, biyografi, tiyatro, köşe yazısı, mizahı fıkra olmak üzere 21 farklı metin türü kullanılmıştır.

MEB Yayınlarında ise hikâye, şiir, deneme, fabl, söylev, makale, anı, sohbet, efsane, biyografi, masal, röportaj, tiyatro, roman, mektup olmak üzere 15 farklı metin türü kullanılmıştır.

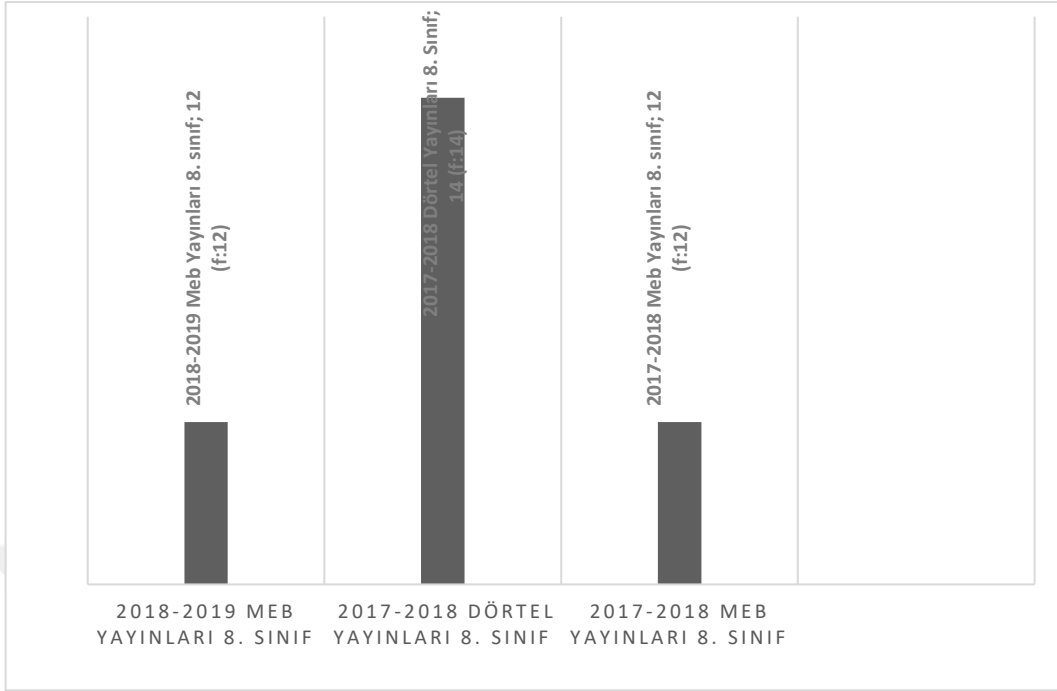
Grafik 23. Yedinci sınıf kitaplarında yer alan farklı metin türü sayısı.

2018-2019 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta şiir, deneme, hikâye, anı, makale, günlük, mektup, fabl, masal, biyografi roman, efsane, sohbet metin türleri ve belgesel kullanılmıştır.

Dersdestek Yayınları kitabında hikâye, biyografi, makale, şiir, tiyatro, haber metni, masal, mizahi fıkra, sohbet, broşür, gezi yazısı, deneme metni ve video kullanılmıştır.

MEB 2 Yayınlarında masal, roman, tiyatro, şiir, anı, biyografi, deneme, makale, hikâye, çizgi roman, sohbet, gezi yazısı, fıkra, efsane metinleri kullanılmıştır.

2017-2018 yılında okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta biyografi, hikâye, şiir, makale, anı, tiyatro, deneme, masal, fabl, sohbeti söyleşi, efsane, gezi yazısı metin türleri kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında ortak ve en çok kullanılan metin türü hikâye, makale, deneme fabl türüdür.

Grafik 24. Sekizinci sınıf kitaplarında yer alan farklı metin türü sayısı.

2018-2019 eğitim-öğretim yılında okutulan sekizinci sınıf MEB Yayınlarına ait kitapta deneme, roman, masal, sohbet, tiyatro, şiir, hikâye, makale, efsane, destan, biyografi metin türleri ve video kullanılmıştır.

2017-2018 eğitim- öğretim yılında okutulan Dörtel Yayınlarına ait kitapta ise sohbeti araştırma-inceleme yazısı, anı, fıkra, makale, nutuk, gezi yazısı, röportaj, deneme, destan, şiir, hikâye, tiyatro, roman metinleri kullanılmıştır.

MEB Yayınlarına ait kitapta şiir, anı, eleştiri, söylev, makale, biyografi, hikâye, deneme, roman, destan, söyleşi efsane, metin türleri kullanılmıştır. Masal türü sadece 2018-2019 yılında okutulan MEB Yayınları türünde verilmiştir diğer kitaplarda yer almamıştır.

2017-2018 yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta kullanılan tiyatro ve eleştiri metinleri diğer kitaplarda yer almamıştır. Dörtel Yayınlarında kullanılan fıkra, gezi yazısı, röportaj ve araştırma inceleme yazısı da diğer kitaplarda kullanılmamıştır.

Genel olarak incelendiği zaman incelenen bütün kitaplarda ortak olan metinler bulunmaktadır. Bunlar hikâye, masal, fabl, deneme, makale türleridir. Sekizinci sınıf kitaplarında diğer kitaplardan farklı olarak destan metin türü ortak

olarak kullanılmıştır. Karikatür, broşür, röportaj metinleri ise çok az kullanılan metin türleridir. Gezi yazısı, fıkra, sohbet metin türlerine de her kitapta olmasa da çoğu kitapta yer verilmiştir.

Her Sınıf Düzeyinde Yer Verilen Zorunlu Temalar

Alt problemine ilişkin bulgular

2018 Türkçe Öğretim Programına göre her sınıf düzeyinde verilmesi zorunlu temalar “Erdemler”, “Millî Mücadele ve Atatürk”, “Milli Kültürümüz” temalarıdır. Beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda okutulan kitaplar incelendiğinde her sınıf düzeyindeki kitaplarda zorunlu temaların yer aldığı görülmektedir. Diğer temalar ise programda önerilen temalar içinden seçilen farklı temalar kullanılmıştır.

Tablo 25

Beşinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Temalar

2017-2018 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar	2018-2019 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar
Çocuk Dünyası	Çocuk Dünyası
Millî Mücadele ve Atatürk	Milli Mücadele ve Atatürk
Erdemler	Erdemler
Bilim ve Teknoloji	Bilim ve Teknoloji
Milli Kültürümüz	Milli Kültürümüz
Okuma Kültürü	Okuma Kültürü
Sağlık ve Spor	Sağlık ve Spor
Doğa ve Evren	Doğa ve Evren

Tablo 25 incelendiğinde iki kitapta da aynı temalara yer verilmiştir. Bu temalar 2018 öğretim programında yer alan temalardır. Zorunlu temalara iki kitapta da yer verilmiştir. Bu açılarından 2018 Türkçe Öğretim programa uygundur.

Tablo 26

Altıncı Sınıf Dört Kitapta da Yer Alan Temalar

2018-2019 MEB Yayınları Yer Alan Temalar	2018-2019 Eksen Yayınları Yer Alan Temalar	2017-2018 Başak Yayınlarında Yer Alan Temalar	2017-2018 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar
Millî Kültür	Millî Kültür	Dünya ve Çevresi	Dünya ve Çevresi
Millî Mücadele ve Atatürk	Millî Mücadele ve Atatürk	Millî Mücadele ve Atatürk	Millî Mücadele ve Atatürk
Erdemler	Erdemler	Biz ve Değerlerimiz	Biz ve Değerlerimiz
<i>Okuma Kültürü</i>	<i>Çocuk Dünyası</i>	Bilim ve Teknoloji	Bilim ve Teknoloji
Bilim ve Teknoloji	Bilim ve Teknoloji	Millî Kültürümüz	Millî Kültürümüz
Doğa ve Evren	Doğa ve Evren	Sanat ve Toplum	Sanat ve Toplum
<i>Sağlık ve Spor</i>	<i>İletişim</i>	Vatandaşlık Bilinci	Vatandaşlık Bilinci
Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Sağlık, Spor ve Oyun	Sağlık, Spor ve Oyun

2018-2019 eğitim öğretim döneminde okutulan altıncı sınıf MEB ve Eksen Yayınları kitabında genellikle aynı temalar yer verilmiş, sadece iki tema değişik verilmiştir. Bunlar MEB Yayınlarında okuma kültürü, sağlık ve spor temaları, Eksen Yayınlarında ise çocuk dünyası ve iletişim temalarıdır. Zorunlu temalara da yer verilmiştir.

2017-2018 yılında okutulan altıncı sınıf Başak ve MEB yayınları kitaplarının temaları 2018 Öğretim Programına uygun olmadığı 2015 öğretim programına uygun olduğu görülmektedir. İki kitabında temaları aynıdır. 2015 öğretim programında zorunlu temalar diye ayrılan temalar yoktur.

Tablo 27

Yedinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Temalar

2018-2019 Dersdestek Yayınlarında Yer Alan Temalar	2018-2019 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar	2018-2019 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar	2017-2018 Ezde Yayınlarında Yer Alan Temalar
Erdemler	Duygular	Erdemler	Millî Kültür
Doğa ve Evren	Millî Mücadele ve Atatürk	Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk
Millî Kültürümüz	Okuma Kültürü	Kişisel Gelişim	Okuma Kültürü
Millî Mücadele ve Atatürk	Erdemler	Millî Kültürümüz	Duygular
Vatandaşlık	Kişisel Gelişim	Bilim ve Teknoloji	Doğa ve Evren
Sağlık ve Spor	Millî Kültürümüz	Okuma Kültürü	Zaman ve Mekân
Sanat	Sağlık ve Spor	Doğa ve Evren	
Bilim ve Teknoloji	Sanat	Zaman ve Mekân	

2018-2019 eğitim-öğretim döneminde okutulan Dersdestek, MEB 1 ve MEB 2 Yayınlarındaki kitaplarda zorunlu temalara yer verilirken 2017-2018 eğitim öğretim döneminde okutulan kitapta “Millî Kültür”, “Atatürk” teması vardır fakat “Erdemler” teması yoktur. Dört kitapta da yer alan temalar 2018 öğretim programına uygun olan temalardır.

Tablo 28

Sekizinci Sınıf Kitaplarda Yer Alan Temalar

2018-2019 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar	2017-2018 MEB Yayınlarında Yer Alan Temalar	2017-2018 Dörtel Yayınlarında Yer Alan Temalar
Kişisel Gelişim	Okuma Kültürü	İletişim
Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk	Atatürk
Birey ve Toplum	Millî Kültür	Toplum Hayatı
Sanat	Kişisel Gelişim	Kişisel Gelişim
Millî Kültürümüz	Toplum Hayatı	Duygular
Zaman ve Mekân	Zaman ve Mekân	Doğa ve Evren
Erdemler		
Hak ve Özgürlüklerimiz		

2018-2019 yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta zorunlu temalara yer verilmiştir. Diğer yer alan temalar da 2018 öğretim programına uygundur.

2017-2018 yılında okutulan sekizinci sınıf ders kitaplarında ise altı tema yer almıştır. MEB Yayınlarına ait kitapta “Millî Kültür ve Atatürk” zorunlu temalarına yer verilirken “erdemler” teması yer almamıştır.

Dörtel Yayınlarına ait kitapta sadece “Atatürk” zorunluk teması yer almış, “Millî kültürümüz” ve “erdemler” teması yer almamıştır. İki kitapta da yer alan temalar 2018 öğretim programına uygundur fakat zorunlu temaların yer almaması açısından da 2018 öğretim programına uymamaktadır.

Dördüncü Bölüm

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Beşinci sınıf 2017-2018 ve 2018-2019 yılında okutulan iki kitap da MEB Yayınlarına aittir. İki yılda üst üste aynı kitap okutulmuştur. Sadece bir roman metni çıkarılmış onun yerine hikâye metni yer almıştır. 32 metne yer verilerek metin sayısı ve kullanılan metin türleri açısından İki kitap da 2018 Öğretim Programına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

Beşinci sınıflarda okutulan MEB yayınlarına ait kitaplarda en çok kullanılan metin türleri öyküleyici metin türleridir. Öyküleyici metin türü içinde en çok kullanılan tür ise hikâye metnidir. İki kitapta metinlerde bulunması gereken niteliklere uygun bir grafikte hazırlanmıştır.

Metin türleri olarak programda yer almayan metin türlerine yer verilmemiştir. Öyküleyici metin türleri daha fazla kullanılmıştır fakat 2018 Öğretim Programında bilgilendirici ve öyküleyici metin sayısı belirtilmeyip bunu temalara uygun olarak yayınevine ve kitabın yazarına bıraktığı için programa aykırı bir durumun olmadığı görülmektedir.

Beşinci sınıflardaki iki yılda da okutulan kitaplarda sekizer dinleme metni yer almıştır. Film, video ve çizgi film izleme metinleri de kullanılmıştır.

Beşinci sınıflarda okutulan kitaplarda 32 metin yer almış olup 2018-2019 yılında okutulan kitapta 17 farklı metin türü 2017-2018 yılında okutulan kitapta 18 farklı metin türü kullanılmıştır.

Beşinci sınıflarda okutulan kitaplarda 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan temalara ve zorunlu temalara yer verildiği görülmektedir.

Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarında ise 2018-2019 yılında okullarda okutulan Eksen ve MEB Yayınlarına ait kitaplarda sekiz tema her temada dört metin ve her temada bir dinleme metni toplam 32 metin olarak hazırlanmıştır. Bu açılardan 2018 Öğretim Programına uygundur.

2017-2018 yılında okutulan MEB ve Başak Yayınlarına ait kitaplarda ise sekiz tema vardır, bazı temalarda altı, bazı temalarda yedi metin yani toplam 52 metin vardır bunun 16'sı dinleme metnidir yani metin sayısı açısından 2018 Öğretim Programına uygun değildir. Metin sayısı bakımında 2015 Öğretim Programına uygun bir biçimde hazırlanmıştır.

Altıncı sınıf 2018-2019 yılında okutulan Eksen Yayınlarında en çok kullanılan türler öyküleyici metin türleridir. MEB yayınlarında ise en çok kullanılan türler bilgilendirici metin türleridir. 2017-2018 yılında okutulan Başak Yayınları ve MEB Yayınlarında en çok kullanılan metin türleri ise yine bilgilendirici metin türleri olduğu görülmektedir. Eksen Yayınlarında hikaye türü, MEB Yayınlarında makale türü en çok kullanılan türlerdir. Başak Yayınlarında deneme türü en fazla kullanılan tür iken MEB yayınları kitabında ise makale, sohbet, deneme ve anı türleri eşit sayıda yer almıştır.

Dinleme izleme metni olarak dört kitapta da dinleme metinleri kullanmış sadece MEB Yayınlarında bir izleme metni kullanılmıştır. İzleme metinleri görsel açılardan dikkat çektiği için daha fazla kullanılmalıdır.

2017-2018 yılında okutulan Başak ve MEB Yayınlarındaki kitaplarda serbest okuma metinlerine yer verilmemiştir. Metin niteliklerine uygunluk açısından değerlendirildiğinde 2018-2019 yılında okutulan MEB ve Eksen Yayınları uygun bir biçimde hazırlanmıştır. 2017-2018 yılında okutulan kitaplar 2015 Öğretim Programına göre hazırlanmasına rağmen metinlerin nitelikleri 2018 Öğretim Programındaki niteliklere uygun olduğu görülmektedir.

Altıncı sınıf kitaplarında 2018-2019 yılında okutulan MEB ve Eksen Yayınları kitaplarında sekizer dinleme metni kullanılmıştır. MEB yayınları kitabında bir film izleme metni olarak yer almaktadır. Bu açıdan Eksen Yayınları kitabından ayrılır.

2017-2018 yılında okutulan Başak ve MEB yayınları kitabında ise on altışar dinleme metni yer almıştır bu açıdan Başak ve MEB Yayınları kitaplarının 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olmadığı görülmüştür.

Altıncı sınıflarda MEB ve Eksen Yayınları kitabında 32 metin yer almış, MEB yayınlarında 15, Eksen Yayınlarında 13 farklı metin türü kullanılmıştır.

MEB ve Başak Yayınları kitabında 52 metin kullanılmış olup MEB yayınlarında 15, Başak Yayınlarında 21 farklı metin türü kullanılmıştır.

Altıncı sınıflarda 2018-2019 döneminde okutulan MEB ve Eksen Yayınları kitaplarında programa uygun temalar ve zorunlu temalar yer almıştır. 2017-2018 yılında okutulan Başak ve MEB Yayınlarına ait kitaplarda ise zorunlu temalara yer verilmemiştir bu açıdan 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun değildir.

2018-2019 yılında yedinci sınıflarda üç kitap yayınlanmıştır. Bunların ikisi MEB Yayınlarına ait olmakla birlikte yazarları farklıdır. 2018-2019 yılında okutulan yedinci sınıf kitapları 2018 programı metin sayısına uygun olarak hazırlanmıştır. Sekiz dinleme/izleme metni ve 24 okuma metni toplam 32 metinden oluşmaktadır. Temalara uygun olarak her tema sonunda bir adet serbest okuma metinleri yer almıştır. Bu açıdan 2018 Öğretim Programına uygundur.

Yedinci sınıflarda okutulan Dersdestek Yayınlarında öyküleyici metin türleri, MEB 1 Yayınlarında bilgilendirici metin türleri, MEB 2 Yayınlarında ise öyküleyici metin türlerine ve bilgilendirici metin türlerine eşit sayıda yer verilmiştir. Ezde yayınlarında öyküleyici metin türleri fazla sayıda yer almaktadır

2017-2018 yılında okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta toplam altı dinleme metni, 18 okuma metni, toplam 24 metin yer almıştır. Her tema sonunda iki adet serbest okuma metnine yer verilmiştir. Bu açıdan 2018 öğretim programına uygun değildir.

Yedinci sınıf 2018-2019 yılında okutulan Dersdestek, MEB 1 ve MEB 2 yayınlarına ait kitaplarda sekizer dinleme metni 2017-2018 yılında okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta ise altı dinleme metni kullanılmıştır. 2018-2019 yılında okutulan üç kitapta da video izleme metinleri kullanılmış, Ezde yayınlarında ise video izleme metni kullanılmamıştır.

Yedinci sınıflarda kullanılan kitaplardan 32 metin yer almış MEB 1 Yayınlarında 14, MEB 2 Yayınlarında 16, Dersdestek Yayınlarında 13 farklı metin türü kullanılmıştır. Ezde Yayınları kitabında 24 metin yer almış ve 13 farklı metin türü kullanılmıştır.

Yedinci sınıflarda 2018-2019 yılında okutulan MEB 1, Dersdestek ve MEB 2 Yayınları kitaplarında zorunlu temalar yer alırken 2017-2018 yılında okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta hem tema sayısının az olduğu hem de zorunlu temalardan birinin eksik olduğu görülmektedir.

Sekizinci sınıf ders kitapları 2018-2019 yılında okullarda sadece MEB Yayınları kitabı okutulmuştur. 24 okuma metni, sekiz dinleme/izleme metni yer alarak toplam 32 metin yer almaktadır. Temalara uygun serbest okuma metinleri kullanılmış ve iki izleme metni kullanılmıştır. Bu açılardan 2018 Öğretim Programına uymaktadır.

2018-2019 yılında okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta öyküleyici metin türüne fazla yer verilmiştir ve Türkçe Öğretim Programında yer alan metin türleri dışında başka türler kullanılmamıştır. 2017-2018 yılında okutulan MEB ve Dörtel Yayınları ait kitaplarda bilgilendirici metin türlerine daha fazla yer verilmiştir. 2017-2018 yılında okutulan iki kitapta da 2018 Öğretim Programı sekizinci sınıf kitabında yer alması gereken türler dışında nutuk, röportaj, söylev gibi metin türleri kullanılmıştır. Üç kitapta da yer alan metinler 2018 Öğretim Programında yer alan metin türlerinde bulunması gereken niteliklere uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

Sekizinci sınıflarda MEB yayınlarında öyküleyici metin türleri, 2017-2018 yılında okutulan MEB Yayınları kitabında bilgilendirici metin, Dörtel Yayınlarında yine bilgilendirici metin türleri fazla kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında metin türü dağılımının eşit olmadığı görülmektedir. Sadece 2018-2019 yılında okutulan yedinci sınıf MEB 2 Yayınları kitabında öyküleyici ve bilgilendirici metin türü eşit olarak verilmiştir.

Sekizinci sınıf kitaplarında 2018-2019 yılında okutulan MEB kitabında sekiz dinleme metni 2017-2018 yılında okutulan MEB ve Dörtel Yayınlarına ait kitaplarda ise altışar dinleme metni kullanılmıştır.

Sekizinci sınıflarda MEB Yayınlarında 32 metinden 12 farklı metin türü yer almış olup, 24 metin kullanılan Dörtel Yayınlarında 14 ve yine MEB yayınlarında da 12 farklı metin türü kullanılmış olduğu görülmektedir.

Sekizinci sınıflarda 2018-2019 döneminde okutulan MEB Yayınlarına ait kitapta zorunlu temalar kullanırken, 2017-2018 yılına ait kitaplarda ise tema sayısının az olması ve zorunlu temaların eksik olması sebebi ile 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olmadığı görülmektedir.

2018-2019 yılında okutulan 5. 6,7, ve 8 sınıf Türkçe ders kitaplarında yer verilen 32 metin, sekiz tema, her tema da üç okuma bir dinleme/izleme metni, metin türlerinin Türkçe Öğretim Programına uygun olarak seçilmesi, temalar ve zorunlu temaların programda yer alan temalar yer verilmesi açılarından toplam incelenen 7 kitabın 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun oldukları araştırma sonucunda görülmektedir.

2017-2018 yılında okutulan 5. sınıf Türkçe dersi kitabı metin türü sayısı, metin türlerinin programa uygunluğu ve temaların uygunluğu bakımından 2018 Türkçe Öğretim Programına uymaktadır. 6. sınıf Türkçe ders kitapları metin türü sayısının 52 olması, her temada altı veya yedi metnin yer alması, programda yer verilmeyen metin türlerinin kullanılması, zorunlu temaların eksik olması gibi nedenlerden dolayı 2018 Türkçe Öğretim Programına uymamaktadır. 7. sınıflarda okutulan Ezde Yayınlarına ait kitapta 24 metin türünün yer alması, altı temaya yer verilmesi ve zorunlu temalara uygun olmaması açılarından 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun değilken kullanılan metin türleri açısından 2018 Türkçe Öğretim Programına uygundur. 8. Sınıflarda okutulan MEB ve Dörtel Yayınlarına ait kitaplarda 24 metin kullanılması, altı tema yer alması, programda yer verilmeyen metin türlerinin kullanılması ve zorunlu temaların eksik olması açılarından incelenen toplam 6 kitabın 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olmadığı görülmektedir. 6. sınıflarda okutulan Başak ve MEB Yayınlarına ait kitaplarda 52 metin yer alması, kullanılan metin türleri açılarından 2015 Türkçe Öğretim Programına uygun olarak hazırlanmışken, 7. ve 8. Sınıflarda okutulan kitapların 24 metin sayısı ve altı temaya bölünmüş olması nedeniyle 2015 Türkçe Öğretim Programına da uygun olmadıkları görülmektedir.

2018-2019 yılında okutulan beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf kitaplarının hepsinde izleme metinler yer almaktadır. Bu da ders içeriğinde değişiklikler yapıldığını göstermektedir. Gelişen teknoloji ile bilgisayar, telefon, tablet araçların başında daha fazla duran öğrenciler için her izleme metinleri ve izlediğini değerlendirme etkinlikleri her sınıf düzeyindeki ders kitaplarında daha fazla yer almalıdır.

2018-2019 yılında okutulan beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfların kitaplarında dinleme metnine yer verilme sayısı olarak hepsi öğretim programına uygun olduğu görülmekteyken 2017-2018 öğretim yılında okutulan kitaplardan sadece beşinci sınıf kitabı hariç diğer sınıfların kitapları dinleme metni sayısı bakımından 2018 Türkçe Öğretim Programına uymamaktadır. Bütün kitaplarda ortak olarak kullanılan metin türü hikâye metin türüdür. 2018-2019 yılında okutulan bütün kitaplarda izleme metni olarak videoları yer verilirken diğer yılda okutulan kitaplarda izleme metni bulunmamaktadır.

Tartışma

Eğitim, “İnsanın duygu, düşünce, hayal ve davranışlarında yeni, geliştirici, zenginleştirici, iyileştirici kalıplar kazandırmaya yönelik sistemli (örgün) ve sistemsiz (yaygın) çalışmalardır.” (Tural, 1984, s. 31-37). Eğitim öğretimde birçok materyal yer alsa da ders kitapları eğitim-öğretimdeki en önemli kaynaklardır. Bu yönüyle eğitim-öğretimde kazanımların gerçekleştirilmesinde en büyük görev ders kitaplarına düşmektedir (Korkmaz ve Yılmaz, 2016). Özbay’ın (2003) yaptığı araştırmaya göre Türkçe öğretmenlerinin, derslerinde öncelikli olarak ders kitabından faydalandıkları (%94,44) görülecektir. Kitapların dışında yardımcı malzeme olarak dergi, gazete ve görsel-ışitsel araçları kullanan öğretmenlerinin oranı %5,53’tür. Bu araştırmaya göre Türkçe öğretmenlerinin ders kitabında faydalanma oranının yüksek olması ders kitaplarının Türkçe dersi için önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Türkçe dersi kitapları öğrenciyi derse hazırlayan ve öğrenmelerine yardımcı olan en etkili araçlardan bir tanesidir. Türkçe dersi kitapları oluşturulurken 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan metin türü sayısı, metinlerde bulunması gereken nitelikler, metin türü dağılımı ve temalara uygunluk dikkate alınmalıdır.

Her metinde öğrenciye verilecek temalar olmalıdır. Tema, metnin okuyucu üzerinde bıraktığı duygusal izlenimdir (Yakıcı ve diğ. 2005, s. 50). Temalar Türkçe Öğretim Programında yer verilen temalardan seçilmeli ve zorunlu temalara yer verilmelidir.

Baş (2003) ise yaptığı araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı ile özel bir yayınevince hazırlanmış altıncı sınıf Türkçe ders kitabındaki metinleri tür yönüyle incelenmiştir. Araştırmada; her iki ders kitabında da kurgusal, yazınsal türler yeterli sayıda bulunurken, bilgi veren yazınsal türlere yeteri kadar yer verilmediği, MEB ve özel yayın evince hazırlanan altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türlerinin, altıncı sınıf öğrencisinin bilişsel ve sosyal gelişim seviyesine uygun olduğu ve ders kitaplarının tür çeşitliliği açısından bir fark göstermediği sonucuna varılmıştır. İncelenen kitaplardaki metin türü dağılımının eşit yapılmadığı hikaye, makale gibi metin türlerine ağırlık verildiği görülmektedir bu açıdan bu makale sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Korkmaz ve Yılmaz'ın (2016) araştırma sonucuna göre bazı yayınevleri istenen ölçütlere uygunken bazı yayın evleri istenen ölçüte uygun değildir. Bu açılarından bu araştırma ve incelenen araştırma arasında benzerlikler vardır. 2018 Öğretim Programında yer alan ders kitabında yer alması gereken metin niteliklerine dört kitapta uymaktadır.

Solak ve Yaylı (2009) yaptıkları araştırmada Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında gerekli özenin gösterilmediği, türlerin dengeli dağıtılmadığı, önemli türlere kitaplarda yer verilmediği, öğrenci seviyesinin göz ardı edildiği, gerçek hayatın kitaplara aktarılmadığı, metinlerin çok uzun olduğu ve metinler arası okumaya önem verilmediği, türlerin dağılımının kitaplarda farklılık oluşturduğu, kitapları okuyan öğrenciler arasında farklı türlerle karşılaşmaları açısından dengesizliğe neden olduğu, kitaplara alınan bazı metinlerde öğrenci seviyesine uygunluğun göz ardı edildiği ve Türkçe kitaplarında çok uzun metinlere yer verildiği sonucuna ulaşılmışlardır. Bu araştırmada da metin türleri bazı kitaplarda dengeli dağıtılmamıştır o açılarından yukarıdaki araştırma ile benzerlik göstermektedir.

Korkmaz ve Yılmaz (2016) araştırmaya konu olan yayınevlerine ait birinci-beşinci sınıf ders kitaplarının 2005 yılı Türkçe öğretim programında Türkçe ders

kitaplarında yer alması gereken zorunlu ve seçmeli temalara uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada da incelenen çoğu kitapta seçmeli ve zorunlu temalar programa uygun şekilde hazırlanmıştır

İlgiyi artırmak için Türkçenin en güzel metin örnekleri ile onlara hitap edilmelidir (Baki ve Karakuş, 2012, s. 6). Ders kitaplarında metin türleri sayısında bilgilendirici metin türleri, öyküleyici metin türleri sayısı eşit olarak yer almalıdır ve metin türlerinden tek bir tür üzerinde yoğunlaşmak yerine örneğin öyküleyici metin türünde hikâye metnine daha fazla bilgilendirici metin türlerinden makale ve deneme metinlerine daha fazla yer verilmesi yerine her metin türü sınıf düzeyine uygun olarak eşit olarak kullanılmalıdır. Öğretim programında sınıflara göre belirtilen metin türlerinde yer almayan metinler ders kitaplarında kullanılmamalıdır. Genel olarak değerlendirildiğinde 2018- 2019 yılında okutulan her sınıf düzeyi için ders kitapları 2018 öğretim programına uygun olarak hazırlanmıştır. 2017-2018 yılında okutulan kitaplar ise 2015 öğretim programına uygun hazırlanmış bazıları da iki programa uygun olmayan şekilde hazırlanmıştır

Öneriler

- Türkçe dersi kitapları, ders için en önemli yardımcı kaynaktır. Gelişen teknolojiyle birlikte kitaplara olan ilginin giderek azalması ders kitaplarını da etkilemektedir. Bu nedenler öğrenci seviyelerine uygun, onların ilgilerini çekebilecek şekilde hazırlanmalıdır.
- Ders kitapları hazırlanırken Öğretim Programlarına uygunluğuna dikkat edilmelidir.
- Öğretim Programları Türkçe dersinin genel çerçevesini oluşturan, ulaşılması gereken kazanımları, metinlerde bulunması gereken nitelikleri, metin türlerini, metinleri sayısını belirleyen bir araçtır. Belirlenen bu öğelerin kullanımını ise yayınevlerine bırakmaktadır. Yayınevleri ders kitaplarını hazırlarken Türkçe Öğretim Programına uygunluğuna daha fazla özen göstermelidir.
- İncelenen bu araştırmada özellikle 2017- 2018 yılında okutulan kitapların Türkçe Öğretim Programına uygun olmayan nitelikler taşıdığı görülmektedir.

- Belirlenen metin sayısından daha az veya daha fazla metin sayısına yer verilmemelidir.
- Metin türleri dağılımını Türkçe Öğretim Programı yayınevlerinin inisiyatifine bırakmıştır. İncelenen araştırmada metin türü dağılımının dengesiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle yayınevleri metin türü dağılımına gereken özeni göstermelidirler. Programda yer verilmeyen metin türleri kitaplarda yer almamalıdır. Programa uygun olarak hazırlanan Türkçe dersi kitapları hem daha kullanışlı hem de öğrenci seviyesine daha uygun olacaktır.

Kaynakça

- Ağca, H. (2003). *Yazılı anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ağın Haykır, H., Kaplan, H., Kıryar, A., Tarakcı, R., ve Üstün, E. (2017). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu beşinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Ağın Haykır, H., Kaplan, H., Kıryar, A., Tarakcı, R., ve Üstün, E. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu beşinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu yedinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Arhan, S., Başar, S. ve Demirel, T. (2017). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Arhan, S., Başar, S. ve Demirel, T. (2017). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2013). *Yazılı anlatım el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aytaş, G. (2006). Edebi türlerden yararlanma. *Milli Eğitim Dergisi*, 169, 261-276.
- Babadoğan, C. ve Toraman, Ç. (2015). Okul müdürlerinin yapılandırmacı eğitim-öğretim stratejilerine dayalı görüşleri: Hatay ili örneği. *Turkish Journal of Education*, 4(1), 29-49.
- Baki, Y. ve Karakuş, N. (2012). *Türkçe öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baş, B. (2003). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri üzerine bir inceleme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 257-265.
- Başaran, M. Akyol, H. (2009). Okuduğunu anlama ve metne karşı geliştirilen tutum üzerinde metnin bilgi verici veya hikaye edici olmasının etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 11-23.

- Beyreli, L., Çetindağ Z. ve Celepoğlu, A. (2005). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bozkurt, B. Ü. ve Canlı, S. (2017). *İlköğretim altıncı sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Başak Yayınları.
- Bozkurt, B. Ü. ve Canlı, S. (2017). *İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Başak Yayınları.
- Ceylan, S., Duru, K., Erkek, G. ve Pastutmaz, M. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu altıncı sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Çelikpazu, E. E. ve Aktaş, E. (2011). Milli Eğitim Bakanlığı 6. 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *International Periodical for The Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 413-424.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, M. (1996). *Büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Ülke Yayınları.
- Doğan, V. G. (2003). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Durukan, E. (2008). İlköğretim ikinci kademe (2005) Türkçe öğretim programında genel amaçlar-hedef/kazanımlar ilişkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 150-158
- Erdal, N. (2017). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Dörtel Yayıncılık.
- Erdal, N. (2017). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Dörtel Yayıncılık
- Erdem, E. (2001). *Program geliştirmede yapılandırıcılık yaklaşımı* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ersoy, A. (2015). İlköğretim bilgisayar dersindeki sınıf yerleşim düzeni ve öğretmen rolünün yapılandırıcı öğrenmeye göre değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 170-181

- Fidan, N. ve Erden, M. (1991). *Eğitime giriş*. Ankara: Feryal Matbacılık.
- Genç, S. Z. ve Eryaman, M. Y. (2008). Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102.
- Girgin, Y. (2011). Cumhuriyet dönemi (1929-1930, 1949, 1981) ortaokul Türkçe öğretim programlarının içerik, genel ve özel amaçlarıyla karşılaştırma gelişim düzeyi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 11-26.
- Göçer, A. (2014). *Yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Güfta H. ve Kan, M. O. (2011). İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabının dil ile ilgili kültür öğeleri açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 239-256.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Gündüz, O. (2007). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İleri, C. (1998). *Sözlü ve yazılı anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İleri, C. (1998). *Yazılı anlatım türleri I-II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karaalioglu, S. K. (1992). *Yazmak ve konuşmak sanatı kompozisyon*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, B. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu yedinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Dersdestek Yayınları.
- Kesik, İ. ve Uzun, L. (2003). *Türkçe yazılı ve sözlü anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Keskin, A. (2012). Oğuz Kağan destan metninde kahramanın takdimi. *Milli Folklor Dergisi*, 96, 5-18.
- Kır, T., Kırman, E. ve Yağız, S. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu yedinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 105-137.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 594-626.
- Korkmaz, C. ve Yılmaz M. (2016). İlköğretim 1-5 sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 33-46.
- Köseoğlu, F. (Ed.). (2005). 21. Yüzyıl için fen ve matematik eğitimindeki nitelik arayışları. *Özel Okullar ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu Bildirisi*. İstanbul: Neta Matbaacılık.
- Memduhoğlu, H. B. ve Yılmaz, K. (2010). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Merriam, S.B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mert, E. L. (2012). İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 73-93.
- Mete, G., Karaaslan, M., Kaya, Y., Ozan, Ş. ve Özdemir, D. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sekizinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Nartgün, Ş. S. (Ed.). (2008). *Eğitimin ekonomik temelleri: Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Oğuzkan, A. (2001). *Örneklerle Türkçe ve kompozisyon bilgileri*. Ankara: MEB Yayınları.
- Onursal, İ. (2003). *Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık, günümüz dilbilim çalışmaları*. İstanbul: Multilingual Yayınları, Dilbilim Dizisi.
- Özbay, M. (2003) Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları, XIII*, 59-69.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Özdemir, B. (2014). *Analitik yazma ve değerlendirme modelinin Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerilerine ve yazma tutumlarına etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, E. (2007). *Yazınsal türler*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Parlatır, İ. (2009). *Osmanlı Türkçesi sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Pektaş, H. (1987). Reklam nedir? İşlevi ve etkileri nelerdir? Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 221-230.
- Pilav, S. Oğuz, M. M. (2013). Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 200-214.
- Saraçoğlu, A. (2000). *Dil ve edebiyat terimleri sözlüğü*. Eskişehir: Etam A.Ş.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Seyidoğlu B. (2005). *Erzurum efsaneleri*. İstanbul: Erzurum Kitaplığı.
- Solak, M. ve Yaylı, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının türler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 444-453.
- Sümer, K. F., Muştı, G. ve Şengül, S. (2017). *Ortaokul altıncı sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.

- Sümer, K. F., Muştu, G. ve Şengül, S. (2017). *Ortaokul altıncı sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Şahin, D. Bayramoğlu, C. D. (2016). 2015 Türkçe öğretim programının metin tür ve tema seçimi bakımından değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 2095-2130.
- Şekerci, Y. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Eksen Yayınları.
- Temizyürek, F. Delican, B. (2016). İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 842-856.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Köse, M. (2014). Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: Bir geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 233-249
- Tural, S. K. (1984). Anaokulu ve ilkokullarımızda ana dili öğretimi. *Tercüman Gazetesi, Millî Eğitim Sempozyumu Bildirisi*.
- Türkben, T. (2018). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2152-2166.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2015). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Üründü, V. (2011). *6-8 Sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü yönünden incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Varış, F. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M. ve Yelok, S. (2005). *Türkçe-1 yazılı anlatım*. Ankara: Bilge Yayınları.
- Yentürk, Y. (2001). *Belirli günler ve haftalar*. İstanbul: Bilgi-Başarı Yayınevi.

- Yeşilyurt, E. (2013). *Yapılandırmacı öğrenme kuramına ilişkin bilişsel farkındalık ölçeği geliştirme çalışması: Bir ölçek revizyonu*. NWSA-Education Sciences, 8(2), 285-307.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2017). *İlköğretim yedinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Ez-de Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2017). *İlköğretim yedinci sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara. Ez-de Yayıncılık
- Yılmaz, E. (2010). *Uygulamalı metin bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, M. Korkmaz, C. (2016). İlköğretim 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 33-46.
- Yüzbaşıoğlu, M. (1984). *Örneklerle yazılı ve sözlü anlatım bilgileri*. İstanbul: Serhat Kitap Yayın Dağıtım.